

14.993

6/21

um
ra

re

rsi

dy

Athenaeum
olvasótára

SAVAGS

Az ősi
kastély

II

N. B.

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA

AZ
ŐSI KASTÉLY

REGÉNY HÁROM KÖTETBEN

IRTA

RICHARD H. SALAGE

„A hivatalos felelőség“ szerzője

Angol eredetűből fordította

CSERHALMI H. IRÉN

II. KÖTET

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA

1897

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

2
R

M. N. MUZEUM
KÖNYV-
TÁRA

~~25.471~~

14.993/612

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Nyomtatv. Növedéknapló
1897 év. 977. sz.

R
1965

I. FEJEZET.

Elvesztett szerelem.

Lágyan enyegő szellő csókdosta a lomhán ringatódzó habokat, amint meg-megtörve csapdosták a kis tengeröböl partjait, melyen Sorrento fehérlik a campanai hegység bibor szirtjeinek ölében. Verőfényes áprilisi nap volt és a lassan nyugat felé lejtő nap aranyfényben uszott a sötétkék Földközi-tenger sima tükörlapján.

Milutin Vassili egy kiszögellő sziklacsucson állt és szeme kereső tekintettel siklott végig a part ezüsthomokján. Aztán türelmetlen mozdulattal fordult az olajfák zöldje közül kifehérlő nyaraló felé és boszusan dörmögte:

— Pedig azt mondták nekem, hogy itt van.

Hiába terült el előtte a csodaszép Capri mint valami halvány tündérlátomány, mint elbűvölő délibáb a zafirkék vizeken. A messze Ischia, a mondaködfátyolba burkolt Amalfi, merész ivelésű sziklabérczeivel, a magas Vezuv, mely méltóságosan emelkedett égnek az alatta eltemetett római városok sirja fölött, nem bűvölték őt el regényes szép-

ségükkel. O csak azt az egy alakot kereste, mely szívének oly kimondhatatlanul kedves volt. Új emberré változtatta őt a szerelem. Élénkebb élet lüktetett bronzszinü arczán; derüesebb fény izzott aczélkék szemében. Ama boldog hónapok, melyek isteni mámorukkal édes kéjbe ringatták, gyorsan multak el és boldogsága fölött fenyegetőleg csüggött már a válás Damokles kardja. Ura, a czár, visszahivta, olyan megtisztelő megbizással, mely majdnem királyi babér méltóságával koronázta meg büszke fejét. Hanem a mint a jövőre gondolt, nehéz aggodalom szállotta meg a lelkét, és most, hogy sóvár tekintete a cziprusok és az olajfák lombjai közt Czecczil kecses alakját kereste, kétszeresen nehezedett szívére az a tudat, hogy minő iszonyu lesz a válás órája, mily elviselhetetlen a hónapokig tartó távollét, mikor még fél napi távollét is oly nehezére esett.

— Oh Istenem, nem tudok élni nélküle, — suttogta Milutin, Czecczil keresésére indulva. A kormány ázsiai hadjáratra küldte most, melynek kisebb fejedelmeit egymásután kellett meghódítani és szabadságának utolsó hónapja lejárában volt. Az utolsó óráknak minden percze drága volt, mert Nimovitch szép urnője a férfikor érett szerelmének minden búbájával lánczolta őt magához.

Hanem a boldog jelen mindent feledtető szerelme nem tudta kitépni az anya szívéből egyetlen gyermeke emlékét, kit az orosz törvény férjének ítelt oda és a lovagias Milutin gyengéd odaadása

nem tudta lelkéből eltörölni azt a fájó tudatot, hogy a lengyel lázadók hosszú, kétségbeesett harcza a fölkelők végső vereségével végződött. Mouravieff könyörtelen szigora ártatlant és bűnöst egyformán sujtott. A börtönök megteltek foglyokkal és a sirok holtakkal, és Milutin tudta a rettenetes mézszárlás minden részletét.

— Vajjon tud-e róla? Vajjon e szörnyü vér-ontáson tépelődik-e? Vagy a multat, elveszett gyermekét siratja-e? — kérdé magában Milutin növekvő aggodalommal, mert még a sorrentói myrtusok illatos árnyában is napról-napra fogyott a szép Czeecil. Néha Milutin szótlánul nézte, mint ül ott gondolataiba elmerülve, ölében kulcsolt kezekkel, mint mereng a szeme a remek tengeri tájképen és egy pillanatra se merte felébreszteni éber álmodozásaiból az ajkára tóduló szerelmi suttogással.

Bécsen át megállapodás nélkül vették volt utjokat Nápolyba és az egész uton senkisémet rájuk. A szorrentói nyaraló pedig a tábornok fejedelmi apjának birtoka volt, ki ott vonult meg, midőn végleg bucsút vett a csatatértől. Kémkedő idegen nem tévedt e földi paradicsomba.

Amint Milutin fürkésző szemmel vizsgálta az ezüsthomokos partot, végre észrevette Czeecil, ki lassu léptekkel jött elébe. Egy ugrással mellette termett, de midőn a szép nő felvetette gyönyörű sötét szemeit, Milutinnak inába szállt a bátorsága.

— Nem merem neki most megmondani.

Czeczil arczán ujra a messze elkalandozó lélek merengő önfeledtségének sötét kifejezése ült és Milutin nem merte kérdezni, hogy mire gondol, amint karját karjába füzve, magával vonta egy kis lugasba, honnan az öbölben sólyomsebességgel ide s tovasikló halászbárkákat figyelemmel kísérték. Szive csak azt sugta neki, hogy a bucsú órája végre mégis eljön. Az a keserü válási percz, melynek kinja fájón átjárja az emberi szivet. Pedig Milutin mindennap uj meg uj bájakat fedezett fel az imádott nőben, kinek szenvedélyes nőiessége most kezdett csak kinyilni a szerelem hevében.

Oh, hogy szerette volna vagyónának és hatalmának segélyével minden bútól megóvni a szeretett nőt; hanem jaj, a megtört szivet halomra tornyosuló arany se gyógyítja meg, a legdrágább gyöngy-sorok és a legragyogóbb gyémántok se gyujtanak uj tüzet abban a szemben, mely egyetlenegy szeretett arczot keres mindig, egy szeretett arczot, melyre a távolság fátyola borul, de mely emlékében mindig előtte lebeg.

Czeczil grófnő hősies önmegtagadásaal törődött bele uj életébe és nyugodtan élvezte a remek vidék szépségeit meg mindazt a gyöngéd figyelmet, mivel Milutin tulbuzgó szerelme elárasztotta. Beletörődött névtelen helyzetébe is. Örökre szakítva a multtal, tudva azt, hogy hazája el van törölve a föld színéről, a szegény asszony, kinek nem volt jövője, nem is mert arra a kikerülhetetlen perczre

gondolni, midőn egyszer el fog szakadni az az aranyláncz, mely hozzá fűzi és legkisebb vágyainak teljesítésére bírja azt a férfit, ki megmentette az életét.

Milutin gyöngéd szóval iparkodott megtudni Czezil ajkairól, hogy miről gondolkodott az este. A nap alkonyodóra szállt és a mozdulatlan hullámok elolvadt aranyként csillogtak lábaiknál. Végre Milutin arra határozta el magát, hogy szólni fog.

Sürgönyhordók és titkos küldönczök keresték fel őt a lefolyt hetekben és Berg gróftól érkező titkos jegyekkel irt tudósítások tudatták vele, hogy ura újabb teret akar nyitni tevékenységének. Fiának leveleiből, ki a kormányzó tábornokának tisztje volt, arról értesült, hogy a kormány újabb orosz betörést tervez Ázsiába és a Brindisiből érkező hajó minden héten hozott neki tudósításokat egy jól beavatott államférfi részéről, aki Konstantinápolyban szötte az orosz ármány titkos cselszövényeit. Mindennap jöhetett a csatába szólító rendelet. És akkor késő lesz.

Milutin tudta, hogy az a nő, kinek szerelme életét oly dusan megjutalmazta, soha át nem lépi többé az orosz határt. De még ha a szomoru mult kísérteties árnyéka nem is tartaná vissza, hogy térhetett volna haza törvényes név nélkül? Milutin nem tudta elviselni azt a gondolatot, hogy a szeretett nő névtelen, gyanus, kétértelmű helyzetében megvető lenézés tárgya legyen. De viszont borzadt attól a pusztá gondolattól is, hogy itt kell őt hagynia

egyedül, ifjusága virágában, alig huszonkétéves életének küszöbén. Azon törte a fejét, vajjon hogy lehetne valami okos módon az ő nevét biztosítani a fiatal aszszonynak. De mindhiába.

Az új keletű Waldberg Mihály tábornok Konstantinápolyban és Cairóban élvezte már gyorsan visszanyert életkedvvel új nevének és aljas áruházzal szerzett vagyonának előnyeit. Igaz ugyan, hogy néha megborzadt, ha eszébe jutott hazája, hanem oly könnyű volt mindent feledni. Ártatlan gyermekét Délfranciaország egyik zárdájában neveltette.

— Neki nem szabad erről tudni soha, rebegette szégyenpirtól gyuló arczczal. Ő maga nem mert Párisban letelepedni, hol a szétrebbentett lengyel nemesség utolsó sarjai gyászbaborultan összegyűltek. Tehát a kelet Lotusországát kereste föl és egyiptomi házának verandáján, a balzsamos kairói téli napok andalító kéjében, kereste a feledést és temette el gyalázatát.

Milutin pedig fájó szívvvel, keserű önvád égő lelki furdalásaival járt-kelt szabadsága utolsó heteiben és az enyhe tavaszfuvalmu áprilisi estén, amint a szeretett nő oldalánál ült, tudva azt, hogy maholnap távol keleten el kell foglalnia alkirályi méltóságát, szerelmes szíve tépő kínban vonaglott. Nem ajánlotta föl neki, hogy kísérje el őt hódító útján, mert rangja oly ragyogó, elszigeteltségében oly kimagasló polczra emelte, hogy nem

rejthetné el Czeczil szépségét és báját a világ előtt és altisztjei csakhamar nyomára jönnének e titoknak.

— Ha pedig egyedül marad itt Európában, hitvány férje tán bosszut forralhat ellene és valami gyáva uton-módon megbonthatja nyugalmát. Kinos nyöszörgés tört fel a hatalmas tábornok ajkairól: »Oh, Istenem, nem tudom őt oltalmazni! Nem vihetem magammal. Csak egyet tehetek az én szerelmes angyalomért; gondoskodni fogok róla, hogy magányos bánata legalább a legfényesebb legyen«.

A hosszú tavaszi éjjeleken át, midőn fel és alá járt lakosztálya fényes termeiben, míg a nyitott ablakon át beragyogott Amalfi öblének ezüst hullámtengere, azon tépelődött, hogy mi módon vehetné el a szeretett nőt nyiltan hites feleségül. Mert a szerelem minden nemesebb érzelmet fel ébresztett szívében; a szerelem lecsiszolta faragatlan jellemének minden durva kérégt. Hanem könyhez nem szokott szemébe néma tehetetlenség kisajtolta cseppek szöktek fel, midőn újra meg újra abba a komor megmásíthatlan ténybe ütközött, hogy a császár soha nem adhatja beleegyezését e házassághoz. Wizockinak, mint törvényesen bejegyzett orosz alattvalónak, joga van arra, hogy a válás ellen tiltakozzék. Csak maga a czár hatalma oldhatná föl e törvényes köteléket. Míg Waldberg Mihály gróf életben van, e házasság soha meg nem történhetik.

— Oh, volna bár valami névtelen idegen. bármily hazának ágról szakadt gyermeke, akkor törvényesen az enyém lehetne.

Xenia grófnő már megírta neki egyik levelében, hogy egész Varsóban szájról-szájra jár a szépség ragyogó királynőjének eltünése.

— Azt ugyan hivatalosan tudom, hogy Wizocki gróf eltűnt; a legmagasabb rangú orosz államférfiak is csak annyit mondanak róla, hogy még él, ezt írta a bájos grófnő és én nagy nehezen arra a vallomásra birtam az uramat, hogy Wizocki valahol keleten rejtegeti a világ előtt a gyalázatát. Hanem azok, akik a szerencsétlen aszszonyt ifjúkorában ismerték, azt a fejedelmi nőt, ki nagy vagyon és fejedelmi rang örökösének született, ebbe nem fognak egykönnyen belenyugodni. Ők tudják azt, hogy ön akkor a kastélyban tartózkodott, midőn a titkos elfogatások történtek és öntől fogják követelni, hogy adjon számot nyomtalan eltűnéséről.

E sorok olvasása közben eszébe jutott Milutinnak egyetlen fia, Boris, családjá dicsőségének és becsületének egyedüli örököse. Az ő pályáját semmisítené meg azzal, ha olyas valamit kérne a királytól, amit kérnie nem szabad. És vajjon a fia megbocsátaná neki ezt a tettét? De másképp nem lehet az övé e büszke lengyel nő. Mocsoktalan női becsületének tisztaságán foltot nem ejthet. Lehetne vajjon ezt a nőt rávenni arra, hogy pénzért, akármilyen

fejedelmi vagyonért is, a rejtett bűn ocsmány homályában élje le életét? Nem, a lovagias szerelem nem is merte átlépni eddig tiszteletben tartott szemérmes tartózkodásának szentelt küszöbét.

Hanem ez este nem tudta türtőztetni kétségzaklatott szívét. Czecczil vállára hajtva a fejét, halálán suttogta:

— Czecczil, beszélnem kell veled. Beszélnem kell arról, ami mindkettőnknek kedves, boldog jelenünkről és a te jövődről, mely oly szent és drága nekem.

Midőn Xenia grófnő a varsói nagyhangu pletykáról megemlékezett, ezzel a gyöngédlelkű nő óva akarta őt emlékeztetni a gonosz nyelvek ama rettenetes hatalmára, melyeknek öló mérge a téli palota kapujáig is behatolhat és ott is bánthatja a hazatérő tábornokot.

Milutin minden perczen várhatta a czár elé való idéztetését. Hogy óvja meg Czecczilt a lelkében dúló bánat és a külvilágban ráleselkedő guny és sértés ellen? Mindeddig kerülgette e komoly tárgyat, melyet annyira a szivén viselt és most is mély szeretettel nézett Czecczil halvány arczába, hogy szavainak hatását lesse. Czecczil márványnál is fehérebb jobbjaival a tengeren tovasikló halászbárkára utalt, mely kibontott vitorlakkal neki indult a végtelen kék vitzükörnek.

Milyen halvány volt ez a szép arcz; hogy lesoványodott ez a fejedelmi alak. Vassili mélyen

felsóhajtott, midőn e változást tapasztalta, melyet a büszke nő lelkében égő önvád rövid néhány hónap alatt előidézett.

— Vassili, szólalt meg Czezil halkán. Látod amott azt a tovasikló bárkát? Ismeretlen tengerek felé viheti a kedvező szél. Egy hirtelen támadt hullámforgatag a legközelebbi sziklához csaphatja. Lehet, hogy zivataros ég alatt biztos révbe ér; lehet, hogy napsugaras verőfényben hajótörést szenved valami sziklazátonyon. Hagyj engem is céltalanul evezni az életben. Hagyj magányosan haladni az utamon. Te oly jó voltál hozzám, Vassili.

Czezil szívét forró hálaérzet árasztotta el, hálás szeretet e férfi iránt, ki zabolátlan tüzes természetét megfékezte, hogy bánatfátyolozta napjait bearanyozza a legnemesebb szerelem verőfényével. Czezil szó nélkül is tudta, hogy Milutin nem maradhat mindvégig mellette és finomérzésű tapintatosságával szerette volna tudtára adni neki, miként tisztában van azzal, hogy a válás órája előbb-utóbb ütni fog. A kétségbeesés legmagasztosabb önfeláldozásával azt rebegette:

— Egyedül akarok járni utamon. És minden, amit tehetsz csak az, hogy el ne felejts engem.

Wizocki Czezil színlelt nyugalma tettetés volt csupán, tettetés, melylyel meg akarta hálálni a szerető férfi gyengédségét, hanem szívét reménytelen bánat fonta halálos bogba. Egy kínos éj magányos tépelődései közepett mellének szegezete volt már

egy ízben Milutin éles vadászkését, hogy a boldogsággal örökre szakított szívének megadja a nyugalmat. Hanem a kétségbeesés őrjöngése közepett egyszerre csak eszébe jutott anyátlan gyermeke, mely valahol messze esett tőle, az ártatlan leányka, aki az utolsó rémes éj borzalmára ébredve, sikoltva kapaszkodott volt ruhája ránczaiba és ez a gondolat megbénította öngyilkos kezét.

— Nem, még nem, előbb látni akarom a gyermekemet, még egyszer, utoljára! Aztán feledni fogok, feledni örökre!

Milutin hevesen magához ölelte a halvány, bánatos asszonyt, kinek csendes megadásról tanuskodó kijelentése halálítéletként hangzott a fülébe.

— Az Uristen sujtson porba hatalmas haragjával életem legboldogabb órájában, ha életben, halálban hiven nem ragaszkodom hozzád, egyetlen szerelmem.

Czczil gyöngéden bontakozott ki öleléséből és megsimogatta puha kis kezével Milutin lázasan égő homlokát.

— Tudom, hogy szeretsz, Vassili, Isten adjon neked erőt. Attól félek, hogy ha habozni találnék, a szerelmed győzedelmeskednék.

Könnyed mozdulattal, mint egy tovaszökkenő őzike, suhant el mellőle és Milutin egyedül maradt. De alig pattant föl helyéről, hogy tekintetével kövesse az olajfák árnyában tovatünő alakot, midőn egy inas mellette termett és halkán jelentette:

— Dournoff őrnagy érkezett meg. Magánüzeneteket hoz és arra kéri Nagyméltóságodat, kegyeskedjék őt rögtön fogadni.

Milutin homlokára még sötétebb felleg borult és röviden csak ennyit válaszolt: Jövök.

— És mégis kell, hogy valami módot találjak rá; kell, hogy Czezil az enyém legyen, suttogta Milutin, miközben a nyaraló felé vette utját, hogy a czár kiküldöttjének üzeneteit meghallgassa. Az orosz tábornoknak egy perczig se volt szabad haboznia, midőn a czár hívta, kinek örök hűséget esküdött.

Dournoff a nyaraló oszlopcsarnokában várta őt, mert mióta Czezil e biboros sziklák ölében keresett menedéket, soha idegen lába nem léphette át e szentelt küszöböt.

— Egyedül vagyunk, teljesen egyedül? kérdé az óvatos katonatiszt, mialatt Milutin remegő kézzel bontotta fel a leveleket. Mert az én mai küldetésem mély titok. Megbízásom odaszól, hogy kísérem önt rögtön Brindisibe. Két órai ideje van a szükséges előkészületre. Holnap reggel ön a Konstantinápolyba induló hajó fedélzetén lesz.

A tábornok némán bölintott a fejével és komornyikjának utasítást adott, hogy álljon Dournoff rendelkezésére.

— Megyek. Hanem olyan hirtelen jött ez a rendelet, rebegte a tábornok és szive elszorult, amint tekintete Czezil ablakán siklott el.

— Tudom, kegyelmes uram, szólt az ujonnan kinevezett ezredes. Berg gróf nekem is az utolsó perczben szólt és azt a szigorú utasítást adta, hogy konstantinápolyi látogatása alkalmával az inkognitót meg kell őriznie. Majd ha teljesen meg-egyezett X-el, és ha Pétervárról sürgöny útján meg-kapta az önök egyesült tervelésük teljes jóváhagyását, akkor visszatérhet ide és innen kerülő úton vissza Varsóba, mintha egyenest Párisból érkeznék. Pétervárra visszatérve, átteszik önt más állomásra, hogy valódi rendeltetési helyéhez közelebb jusson. Ezt az időt majd felhasználja arra, hogy mozgó-sítsa a sereget.

Milutin szemében pillanatnyi megkönnyebbü-lés sugara villant meg.

— Egy óra múlva találkozunk falusi szálló-dámban, folytatta Dournoff. Én megteszem a szük-séges előkészületeket, ha ön lesz olyan kegyes és rögtön rendelkezésemre bocsátja az inasát.

A tábornok Dournoff őrnagy tapintatosságá-ból érezte, hogy nem akarja könyörtelen hirtelen-séggel megtörni azt a varázst, mely az orosz Anto-niust a büszke lengyel Cleopátrához fűzi.

A következő perczben Milutin magára ma-radt, de lába mozdulatlanul vert gyökeret és szemei kábultan tekintettek körül a szép tájon, mely bol-dogságának színhelye volt.

— Végre mégis szólanom kell, rebegette hal-kan és lassu léptekkel haladt végig a termék hosszú

során, míg Czezilre akadt, ki még mindig az ablakban állt és önfeledten bámult a nyílt tengeren ringó bárkára, mely most már fehér, szédagasz-totta vitorlatömegnek látszott, mely tánczolva küzködött a sötét hullámokkal. A közeledő léptek neszére fölrezzent és Milutin arczából olvasta a szomorú hirt.

— Ne szólj, esdeklé Milutin halkán, ne szólj hozzám, hadd nézzek csak szerelmes édes arczodba. Én egyetlenem, egy hónap lefolyása előtt nálad leszek újra. Aztán magához ölelte karcsu termetét szótlán, szenvedélyes szerelemmel és erős karjai oly hévvel szoritották kebléhez, mintha sohase akarná többé elbocsátani.

Midőn a sziklás parti zátonyok mentén tovasietett, hogy a czár titkos hiradójával adott találkát betartsa, szeme szeretetteljesen tapadt a fény sugarhoz, mely Czezil ablakaiból kiáradt.

Két héttel később Milutin tábornok egyedül ült a konstantinápolyi török követségnek számára berendezett fényes termeiben. Titkos feladatát híven teljesítette; a czár kémei pontosan értesítették a meghódítandó keleti tartományok állapotáról. De nem a reá váró alkirályi méltóság fejedelmi gondjai, nem a határon összesereglett vad benszülöttek harczias dühe, kik alig várták a pillanatot, hogy rárontsanak a jogtalan bitorlókra, nehezedett most ólomsúlylyal a tábornok lelkére.

A hirtelenül jött válás izgatottságában megfeledkezett arról, hogy Czezil grófnőnek megadja a

követségi palotába szóló magánczimét, melynek biztos oltalma alatt hozzájuttathatta volna szerelmi ömlengéseit. Csak midőn az olasz gőzös az aegi tengert szeldelte már, jutott ez neki eszébe. Sürgönyeire nem kapott tőle választ és ámbár azok oly diszkrét óvatossággal voltak megfogalmazva, hogy senkise gyanithatta belőlük, kinek szólanak, Milutin azon aggódott, vajjon nem-e rossz helyre kerülhettek, mert egy szó válasz se érkezett rájuk. Tépő nyugtalanság kinozta szerelmes szívét. Oroszországi birtokait, uralvölgyi bányáit, lengyelországi erdeit és kelet-szibériai fejedelmi birtokait szívesen odaadta volna, ha ezzel lecsillapithatt a volna lelkének örjöngő lázát. »Csak egy szót, csak egyetlenegy szót«, így epekedett folyton. Átvirrasztott éjszakákon át hiába keresett feledést az álomban is; róla álmodott. A régmúlt moszkvai napokban, midőn a kormányzó baljának vakító pompája közepett látta őt és visszafojtott lélegzettel rebegte: Viszontlátni fogom őt Nimovitchban.« csupán a nő bírására vágyó érzéki szenvedély lüktetett ereiben. Hanem most igaz, gyengéd szerelem fakadt fel szívében és Czeczil válaszáinak hosszas elmaradása nagyfontosságú, baljóslatu omenként nehezedett a lelkére. Napról-napra jobban érezte, hogy az eljövendő magányos napok tartamára kétszeres kárpótlással tartozik neki. Rettegés fogta el, midőn a kairói nagykövet hirül hozta neki, hogy Waldberg Mihály elhagyta Cairót.

— Mi résen állunk. szólt a nagy követ szinlelt közömbösséggel. Mindig tudjuk, hogy mi történik vele. Azt hittem, hogy önt ez érdekelni fogja. A diplomata merev mozdulatlan arczán egy izom sem rándult meg, hanem a tábornok tudta, hogy e leplezett intés az ő javát akarja.

— Gondoskodni fogok róla, fogadta fel magában Milutin, örök szerelmem oltalmazó fátyolával be fogom őt burkolni, hogy soha baj ne érhesse. Minthogy titkos volt a küldetése, nem érintkezhetett senkivel, azoknak kivételével, kiknek ajkait a katonai eskü pecsételte le; hanem mindamellett volt alkalma a nagykövetség hölgyeivel találkozni.

Az utolsó bizalmas ebéd alkalmával, míg Milutin türelmetlenül várta a sürgönyt, melytől függővé tette az elutazását, a tábornok a legkülönbözőbb terveket szövögette.

— Ha benne megbizhatnám, gondolta magában, míg szeme fürkészőn villant össze a nagy államférfi ragyogó fekete szemének révedező tekintetével. Ő találhatna valami kibuvót. Ő mindenható a császárnál. Aztán ugyanabban a perczben eszébe jutott nemeslelkü fiatal barátja, Dournoff is.

»Ő becsületes, őszinte, lovagias. Távollétemben örködni fog felette.

Elkalandozó merengéséből felverte őt Anchikoff herczegnő, az emanczipált asszony legjellemzőbb megtestesülése, ki ragyogó fekete szemét a komor tábornokra szegezve, halkan kérdé:

— Mondja tábornok ur, igaz az, hogy Dournoff ezredes életének legfényesebb diadalát Volhynia távoli erdeiben aratta?

Milutin zavarodottan ránézett:

— Nem értem a kérdését, asszonyom?

Mire a herczegnő csipős malicziával a szeme közé nézve folytatta:

— Azt mondták nekem, hogy Dournoff őrnagy nagy diadalmasan magával vitte Varsó szépségkirálynőjét. Külföldi levelekből arról értesültem, hogy azt a hires szépséget, az eltűnt grófnőt, a közelmúltban Bécsben látták és azt is hallom, hogy Dournoff nem rég került haza olaszországi kirándulásából. Hol raktak fészket a turbékoló madarak?

A kristály serleg reszketett Milutin kezében és hangja dühtől vibrált, midőn helyéről felemelkedett:

— Herczegnő, vannak a világon keservek, mely fölötte állanak minden ocsmány sérelemnek. Az a szegény asszony megszakadt szívvvel ment világgá, mint hontalan koldus. Többet nem tudok az ön szívtelen pletykájáról.

És Milutin fagyosan meghajtva magát, távozott a teremből. Kinos csend követte válaszát. E perctől fogva elő se került többé a szobájából, mig az induló hajó ki nem kötött a parton és homlokán sötét felleg borongott, midőn némán bucsuzott el a vig társaságtól. Hanem a Darda-

nellákon keresztül vezető ut minden percében, mialatt türelmetlenül számlálta a gyorsan tovastikló hajó minden kerékfordulását, nyugtalan aggdás gyötörte a gögös patriciust.

— Czecczil, szegény Czecczil, nem, sohase fogsz te vonaglani a világ gúnykaczájának ostorcsapásai alatt! Soha!

Az imént hallott meggyalázó gyanusítás oly őrjöngő haraggal töltötte el, hogy e perczben kész lett volna daczosan szembeszállani a czár haragjával is.

— Nőül veszem és utólagosan bocsánatot kérek a czártól ifjukorom és férfiéveim hű szolgálata jutalmául.

Lázás türelmetlenséggel leste azt a perczet, midőn újra látni fogja kedves arczát. A szomoru, búbájos ragyogásu szempár a távol ködén át világitott feléje; megfeledkezett arról, hogy az áruló Wizocki gróf még él és hogy magasfoku intelligenciájánál fogva megbecsülhetetlen kémnek ismerték el nemrég a pétervári udvari körökben. Mert e ritka természeti adományokkal megáldott ember jellemében gyökeredzett a tettetés és az ármánykodási hajlam és az orosz udvar belátta, hogy külföldön is busásan meg szolgálhatja a neki járó évjáradékot.

— Eleintén ugy vélekedtem, így nyilatkozott egy izben a külügyi hivatal főnöke, hogy szerencsés véletlen lenne, ha valami váratlan esemény

megszabaditana bennünket tőle. Hanem azóta megmutatta, hogy ő intelligens, művelt, finom nevelésű Judás, akinek hasznát lehet venni. Hadd éljen hát és keresse meg a kenyerét. Mert ott künn nem nyithatja áruló szóra az ajkait; a bosszuló nemezis rögtön a nyomában volna.

Mialatt a szorrentói sziklapart meredek lejtőin felsietett, Milutin végleg letett arról a pillanatnyi tervről, miként Dournoff őrnagy közvetítésével alkudozni fog Wizockival, hogy ezt a válási per megindítására bírja. Mert, mint új orosz alattvalónak, egyedül neki áll jogában, hogy felbontsa azt az örökre összefűző köteléket, mely a nimovitchi kastély urnőjét testvéreinek elárulójához köti.

— Nem, nem lehet! kiáltott fel Milutin, midőn a nyaraló hófehér falai feltűntek a lombok zöldje mögül. Czeczil sokkal büszkébb, semhogy beleegyeznék abba, hogy az aljas gyáva árulóval való békés egyezkedés útján visszanyerje szabadságát. Oh csak saját jószántából tenné meg azt Wizocki! — Egy pillanatnyi reménysugár gyult fel Milutin lelkében, de csakhamar belátta annak dőreségét.

— Nem, nem, az áruló most dúsgazdag. Nem lehet őt megvásárolni. A kormány protekciója örökre biztosítva van számára. Nem, nem. Veszek majd egy nagybirtokot és itt alapítok az én egyetlenemnek hozzá méltó otthont, melynek jövedelméből fényesen megélhet. Aztán küldök neki egy

hű jószágigazgatót és Czecczil addig marad az én házam födele alatt, míg egykor végleg neki adhatom nevemet.

És megkönnyebbült szívvél szökött le hintó-
iáról, egyre azt hajtva: »Csak elutazásom előtt
neki tudnám adni a nevemet«!

Mert Milutin tudta azt, hogy a világ előtt névtelenül kell Czecczilnek szerepelnie mindaddig, míg a szerencse forgandó kereke meghozza neki a szabadságot. Szemeiben a leggyöngédebb szerelem sugara gyult fel és szíve hangosan dobogott. Hanem éles szeme a függönyök legkisebb meglebbe-
nését se vette észre. És a tükörlapos ablakokból nem mosolygott feléje az a derűs szép arcz, melyben szerelmes szemei az egész női nem összes szépségét összpontosítva látták.

Jól begyakorlott cselédei komoran és ünne-
pélyesen álltak sorfalat és remegve tekintettek urokra, midőn az kővé meredt vonásokkal pattant le a kocsiról és futólépésben haladt végig a ter-
meken. Léptei hangosan dobbantak meg a fényesre kefélt padlón, amint sietve haladt végig a Czecczil lakosztályához vezető folyósón. Valami határozatlan sejtelmes rettegés fogta el a lelkét és mielőtt keze a kilincset megnyomta volna, szenvedélyes szerelme lázas türelmetlenségében felkiáltott:

— Czecczil, Czecczil! Hanem hívó szavaira csupán tompa visszhang válaszolt és esdeklése el-
hangzott a néma csendben. Saját hangja olyan

furcsán rezgett a fülében, mint valami idegennek kétségbeesett sikolya. Sehol sem üdvözölte őt szerető arcz, sehol!

Midőn abba a szobába ért, melyben Czezil rendesen fogadta őt, látta, hogy egy lepecsételt levél fehérlik az asztalán és mellette egy csokor frissen szedett viruló nefelejts, a szerelem virága, Nimovitch égkék virága.

— Nimovitchnak Czezil kedvencz virágaival himes mezei. Szerelme történetének kin és örömtelt órái. Mindez emlékek szivettépő, őrjöngő, le-sujtó fájdalommal zúdultak lelkére és a tábornok megsebzett oroszánként üvöltött fel magányos kétségbeesésének halálos vonaglásában.

Midőn megfordult, látta, hogy a komornyikja tiszteletteljes távolban némán áll mögötte és szomoruan tekint boldogtalan urára. Ez az ember, ki a legvéresebb csatában hű kísérője volt, reszketett attól a vésztjósító tekintettől, mely ura arczán borongott, midőn remegő kézzel magához intette:

— Keresd meg — rögtön, mondj el mindent, ha életed kedves, rebegte rekedten és tenyerébe hajtva az arczát, keserü könnyek homályosították férfiatlan gyengeséghez nem szokott szemét. A levél ott feküdt előtte, de nem merte felbontani. A mellette lévő széken egy hanyagul odavetett fehér csipkekendő feküdt, egy néma szerelmi zálog, melynek szótlan üzenete törként járta át a szivét. Halvány reményének utolsó sugara mindjobban kilobbant, amint

Milutin várta a szolgálja visszatértét, mialatt nagy léptekkel mérte végig a termet. Mindaz a sok gyönyörű csecsebecse, mit itt halomra hordott volt, az elbűvölő nőről regélt, ki eltűnt innen örökre. Szíve kinosan megdobbanva visszhangozta: örökre.

Vadul ragadta meg a székre vetett csipkekendőt; ugyanaz volt, melylyel akkor megkötözte összezuzott karját, midőn vérborítottan feküdt a lábainál. A szolgának szólnia se kellett volna, mert az elhagyatott szerelmes fülében megcsendült Czeczil szavának szellemajkon feléje szárnyaló üzenete:

— Soha! soha többé!

A komornyik habozott, midőn Vassili erőt véve az idegein, kész volt megtudni a legrosszabbat.

— Kegyelmes Uram, dadogta, a grófnő rendeletet adott, hogy tegyenek az asztalra minden reggel frissen szedett virágot. Tizenhét nap óta hiven teljesítik a parancsát.

Ez volt az örökre elvesztett szerelmes utolsó üzenete.

Ura villámokat szóró tekintete rátapadt és az inas elnémult. A tábornok arcán az a kifejezés borongott, mely némán a halálba induló vértanuk vonásain tükröződik.

— Hagyj magamra, szólt és aztán szótlánul hanyatlott karosszékébe.

Egy pillanatra se czikázott át a lelkén az a gyanu, hogy más férfi csábitotta el a szerelmését. Csak azt rebegette halálos vonaglásában:

— Szegény szerelmem! Hiába! Egyikünk bele fog halni ebbe. Tán mindketten.

Aztán felemelkedett, kulcsra zárta az ajtót és visszaült abba a székbe, melyen Czezil szokott ülni, és ahonnan egész lényének láthatatlan lehellete gomolygott föl körötte. Eltűnt, de hova?

Vaskeze görcsösen gyömöszölgette a kis csipkéndőt, mintha sötét ránczaiból akarná kicsikarni a valót. Megértette a virágok gyengéd szerelmi üzenetét és megtört szível bontotta fel végre azt a levelet, melyből megtudta a keserű valót. Tudta, hogy sorsa ezzel örökre meg van pecsételve, mert Czezil maga a becsület és igazság. Forró csókot nyomott a pecsétre, és az első szavakra, mit Czezil reszkető keze a papírra vetett, mintha égő ajkai visszahívhatnák őt. Körötte mind mélyebb csend borult a szobára és szíve lüktetése hallatszott a mély hallgatásban, míg könnyfátyolos szeme a bucsu szavait olvasta:

Én szerelmem!

Ezek a virágok el fogják neked mondani azt, amit én el nem mertem mondani. Mióta megtudtam, hogy mennyire szeretsz, megtudtam azt is, hogy távoznom kell rögtön, mert később tán nem volna rá elég erőm. Ne kutasd, merre vezet a szegény névtelen asszony útja. Én mindig fogok tudni felőled, bárhol is leszel. Bizzál meg bennem, távolból, hallgatagon, minthogy megbiztál bennem, mikor

még szemtől-szembe láttuk egymást. Ez az egyetlen, amit tehetsz. Soha más férfi szerelme nem találhatja többé az utat megtört szívembe. Midőn ez igaz szavakat kimondom, a sorok közt olvashatod, hogy boldogtalan szerelmünknek oly mámorító volt az édessége, hogy az utolsó perczig is elfeledtette velem a keserűségét. Mi hitünknel, születésünknel, származásunknál fogva ellenségek voltunk; ellenségek voltunk ama sötét bűnnél fogva is, mely a Nimovitchban törbe csalt nemeseket az örvénybe sodorta. És mégis most utoljára megvallom neked, hogy mióta a szerelem mennyei csudája megnyilatkozott nekünk, a legsötétebb örvény elválasztó ürét is át tudnám hidalni és boldog lehetnék karjaidban. Igaz szerelmedre kérek hát — mert hisz tudom nem akarod, hogy egész életemen át reménytelen boldogtalanság gyötörjön, — bocsáss meg és ne feledd azt, hogy homályborította magányomból mindhalálig ép oly szeretettel fogom kísérni élted folyását, mintha melletted volnék. Ismered ősi nemes fajomat; próbára tetted igaz szívemet. Nincs semmi mód arra, hogy a világ előtt hites feleségedül magadhoz emelj. A sors ellenünk van. Még csak egyet kérek, Vassili. Az én szegény nimovitchi népem! A te nagylelkű jóságod oltalma alatt tisztelni és becsülni fogják tanulni nemes szívedet.

Nem vittem magammal semmit, csak azt a kést, melylyel megmentetted az életemet — és

aztán meg, édes szerelmem — majd ráakadsz arra a selyemkendőre, a melyen kezem gyakran pihent. És most fogadd el, utolsó üdvözetemet. Olvasd e virágokban, amelyeket hajdan számomra szoktál szedni, szívem utolsó üzenetét. Szerelmem egy másik zálogát — az utolsót — megtalálod majd Varsóban. És most, édes egyetlenem, befejezem magányos szívem ez utolsó megnyilatkozását, forró szerelmem ez utolsó vallomását, mely utolsó lehelletemig szívemben fog lángolni. Jobb ez így! Bocsásd meg azt a fájdalmat, amit neked okoztam. Az én szívem halálosan szomorú, mert én elveszítlek téged, és enszívemnek tartozom azzal a vallomással, hogy élve-halva, mindörökké — szeretlek«.

Milutin szemei előtt összefutottak az aláírás kusza vonásai, melyeket Czecczil remegő kézzel vett papírra, mert a szemébe szökő könnyek sűrű köde elhomályosította a tekintetét. Az egész világ fekete gyászba borult mindörökre.

Senkise merte háborgatni a bánatsujtotta férfi komor hallgatását és a hosszú éj lepergett anélkül, hogy hű komornyikja benyitott volna urához. Naphosszakig bolyongott Milutin egyedül az illatos berkekben, melyeket Czecczil könnyü lépteinek nyoma megszentelt. Szeme mohó lázas sóvárgással tapadt mindama helyekhez, ahol ezelőtt búbajos szépségének varázsában kéjelgett. Külsőleg szinleg visszatért a nyugalma. A tengerpart szikláján üldögélve, elgondolkozott. Tudta, hogy haszta-

lanul keresi. Sokkal nemesebb lelkü volt, semhogy azzal gyanusította volna, hogy más férfi karjaiba menekült. Dournoff ezredes hűsége minden kétségen fölül állott és még könnyelmű férje se merte volna őt újra behálózni.

— Nem, Czezil nem élheti az örökös hazugság ocsmány életét, míg forrón szerető szive és ifjuságának lázasan lüktető vére hozzám, csak hozzám szítanak; nem, fejedelmek leánya nem sülyedhet a gyalázat fertőjébe!

Egy este végre elhagyta magányos házát és átlépte azt a küszöböt, melytől Czezil örökre bucsuzott. Arczán sajtószerű nyugalom tükröződött, mert utolsó ünnepélyes Istenhozzádot mondott volt mindennek, amihez a szeretett nő emléke fűződött. Még az arczképe se maradt meg neki, hogy mosolyával boldogítsa. Szive dobogva elszorult. »Megyek Nimovitchba, ott van az arczképe«, ez a gondolat járta át lelkét és hevesebb lüktetésre ingerelte fellobbanó szivét. Még nem tudta azt, hogy megdöbben szolgái egy szép reggelén arra virradtak, miként a nagy szalonban üresen tátong feljök a nagy aranykeret, melyből bosszuló kéz kivágta Czezil grófnő arczképét.

Egyedül indult utnak Varsóba.

— Most rettegés nélkül állhatok elébe a török golyózápornak, gondolta magában Milutin. Tán megkönnyörül rajtam a sorsküldötte golyók egyike és véget vet kinjaimnak.

Szótlanul bámult az elhagyatott pusztaszerű sikságra, melynek láb nem tapodta magányában, büszke oszlopok és omladozó pillérek fehérlettek a holdvilág ezüsthéjében, a rombadőlt császári Róma gúnyos emlékjele képén. Szótlanul bámult a hullámszó tengerre, melynek tükre lágyan zsongó ringással tükrözte vissza a csillagokat. Szívére kétszeres sulylyal nehezedett elhagyatottságának nyomasztó sulya és az éj bútenyhító csendjében megfogadta, hogy élteinek legszentebb célja az lesz, hogy újra megtalálja azt a feledhetetlen arcot.

— Czezil, Czezil, suttogta szerelmesen, mintha eltűnt árnyéka meghallhatná esküjét, Czezil, szerelmem, a világ legbüszkébb fejedelmi leánya előtt is diadalmasan vallanálak feleségemnek.

Varsóba érkezve, érezte azt, hogy szavakba kell öntenie lelke keserveit, mert belehal e néma hallgatásba. Miután minden kutató keresése hasztalannak bizonyult, Ázsiába való indulásának előestéjén egyetlen megbízható barátnőjének Xenia grófnőnek baráti tanácsáért folyamodott.

Berg Xenia grófnő régen sejtette azt, hogy az eltűnt grófnő szomorú sorsa és a komor tábornok ujkeletű levertsége között van valami titokzatos összefüggés. A megtizedelt lengyel nemesség megkímélt és szerterebbentett sarjai villámokat szóró kérdő tekinteteket vetettek a hatalmas patri-cziusra, ki gondterhes, elborult arczczal járt-kelt az ódon Varsó utczáin.

Xenia grófnő szótlánul hallgatta végig férfiassan túrt bánatának bús történetét és könyfátyolos szemében igaz részvét sugara villant fel.

— Jól esik, hogy ön mindezt elmondotta nekem, tábornok ur! Tudom, hogy az ön férfias becsülete fölötté áll Wizocki grófné dőre lengyel jóakaróinak gyanusításain.

— Az életemet is kockáztattam volna, hogy őt nőmmé tehessem! kiáltott fel Milutin szenvedélyesen.

Egy perczig szótlánul álltak a remek kis boudoirban, melyben hajdan Lengyelhon szép királyasszonyai boldog órákat éltek. De soha ennél igazabb esküt nem visszhangzottak az ódon kastély falai.

— Xenia grófnő, legyen igaz, jó barátnőm. Lássá, én holnap csatába indulok — elmegyek messze Ázsiába. Hanem annak az Istennek szent nevére, ki engem megteremtett, és anyám sirjára esküszöm, hogy ha az Uristen még egyszer visszaadja őt nekem, Isten és ember előtt tiszteletben tartott hitvesemmé teszem őt. Szegény drága gyermekem, szerelme megtörte az ő szivét és az enyémet is. Oh keresse meg, találja meg őt számomra, folytatta szivreható esdekléssel. Igérje meg nekem asszonyi becsületére, anyai érzelmeire, hogy ha bármikor és bárhol ráakad, rögtön futárt meneszt hozzám, bárhol legyenek, még Kamcsatkába is.

Ezzel tiszteletteljesen csókolta meg Berg grófnő kezét és búcsút vett a meghatott asszonytól, ki

néma kézszorítással pecsételte meg hallgatag fogadalmát.

Ez az egy reménysugár ragyogta be Milutin szívének sötét éjjelét, midőn a királyi palotát elhagyta. Xenia grófnő férje magas rangjánál fogva bejáratos volt a világ minden fejedelmi palotáiba és az egész szárazföldön mindenütt kénytelen volt ott szerepelni az élet hiu vásárján. A czár parancsára be kellett utaznia az egész világ fővárosait és a lengyel nemesség minden titka, a legkisebb szóbeszéd is rögtön fülébe jutott, a mohón titkokra leselkedő orosz kémek szócsövén keresztül.

— Megfogom őt találni. Karjaiba fogom őt vezetni, ezt sugta Xenia grófné a fülébe bucsuzás alkalmával. És Czecczil grófnő méltó arra, hogy az ön neje legyen.

Midőn Milutin az esti homály sűrű sötétjében kocsiba szállt, egyszerre csak azt érezte, hogy valaki a kezébe szorit egy kis csomagot; de mire megfordult, hogy szemügyre vegye a melléje osont sötét alakot, az oly sebesen suhant el a palota oszlopainak homályában, hogy azt se tudta megkülönböztetni, vajjon férfi vagy nő volt-e a titokzatos idegen. A hidon áthaladva a tulsó hidfőnél megállította a hintót és gyorsan leszállva, kibontotta a csomagot. A ködbeborult Visztulán zokogó esti szél süvöltött végig a Prágánál elesett ezrek gyászrequiemjét dalolva. Gyászdala volt ez Milutin eltemetett reményeinek is. Hanem midőn magára maradt

az őrház tiszti felügyelőszobájában, fájó örömmel kiáltott föl: »Istenem, én Istenem, köszönöm. Ő még mindig szeret«. Mert a parányi csomag papirlepleből Czezil csodaszép arcának festett mása mosolygott feléje, szerelme legbűvösebb gyöngédségével. Az arczképen kívül egy üzenetet rejtő fehér papirlap és néhány szál nefelejts is hirt hozott neki arról, hogy Czezil szerelme még mindig az övé. A papirlapon csak ennyi állt: Isten oltalmazza minden léptedet, Vassili!«

II. FEJEZET.

A loschwitzi ódon ház.

— Biztos vagyok benne, Boris bácsi, hogy oroszok és addig nem nyugszom, míg mindennek a nyomára nem jöttem. Tudom, én nyerem meg a fogadást. Akár már most is megmondhatom neked, hogy milyen keztüszám kell.

A legvigabb csengésű ezüsthangok egyike volt az, mely Milutin Boris tábornoki tisztet felverte merengéséből, amint Loschwitz egy kerti terrászá-
nak lejtőjén üldögélve elandalgott.

— Aranymadárka, megduplázom a betétet, válaszolt a fiatal tiszt, mialatt komor arcza mosolyra derült. Inkább vesztek, mint nyerek. Minden meg lehet. Az egész Elbavidék tele van a mi határszéli oroszainkkal. Nem tudom, hogy miért van az, hanem most már nem járnak a mieink oly sűrűn Olaszországba, mint azelőtt. Még az én apám is letett róla.

— Igazán eladta az édes apja azt a gyönyörű szorrentoi nyaralóját? kérde kíváncsian a kis Berg Vera grófnő. Jaj, de milyen kellemetlen csalódás.

A sebesült katonatiszt arcza elborult, midőn hallgatva igent intett a szép gyermekleány kérdésére ; aztán elfordult a csicsergő leánytól, ki a lejtő alján sötétlő kis ódon kőházat mohón kezdte vizsgálni, mely hatalmas fák lombjainak árnyában húzódott meg háromszögü kertfalának védő bástyáiba.

Tizenöt évi katonai szolgálat a mosolyderüs gyermekifjut, ki varsói ezredének kényeztetett kedvence volt, komoly férfivá nevelte, aki Pétervártól a Kaspi tengerig el volt ösmerve a hadsereg legbátrabb katonájának. Sebhelyes arczán fásult ki-merültség tükröződött, amint a terrász sétányán végigjártatta a tekintetét, hogy meglássa, vajjon a ház vendégszerető asszonya, Berg grófnő, nem-e kerül a szeme elé.

— Még ma megkérdem tőle, tán ő fogja tudni, szólt magában Boris.

Vera grófnő pedig ezalatt édesen összecucsorított ajkakkal elmondta, hogy Milutin tábornok téli tartózkodásra ajánlotta volt fel Berg grófnőnek szorrentói villáját.

— Ugy epedek Olaszország után, sóhajtott a tó és jég hazájának gyermeke. És otthon minden megváltozott, mióta — a szó elhalt az ajkán, mert e perczen Xenia grófné mély gyászba öltözötteen csatlakozott hozzájuk.

Azalatt a tizenöt esztendő alatt, melyet Milutin tábornok az Ural pusztá sivatagain töltött, alapos változásokon ment át a varsói társaság. Lengyel-

országot nemrég beleolvasztották volt Oroszországba és az elégedetlen lengyel nemesség keblébe fojtotta hona szabadságvesztése fölötti fájdalmát. A lázadók nagyrésze azt a mély álmodat aludta, melyből nincs ébredés.

Berg gróf egyedüli jutalmául a márvány sírkövére vésett érdemkeresztek és rendjelek hosszú sorát nyerte és azt a soha nem csökkenő császári kegyet, melyet az orosz udvar még mindig szép özvegye iránt tanusított. De különösen a czárné volt az, ki nagy szeretettel viselkedett Berg grófné és tizenhatéves szép leánya iránt, ki a megsebesült Boris örökké mosolygó pajtása volt. A sok csatateri nélkülözés valamint Turkesztán öldöklő mocsarainak levegője aláásták a fiatal katonatiszt egészségét és a vad törökökkel való elkeseredett csaták egyikében oly sebet kapott, hogy hosszabb szabadságot kellett kérnie, melyet arra használt fel, hogy Drezdában Berg gróf családjánál tartózkodjék. Milutin Boris nem nősült meg eddig, mert hosszas ázsiai tartózkodása idejében teljesen nélkülözte a vele egyenrangúak társaságát; most azonban óriási vagyonánál magas rangjánál és a császárnak iránta tanusított különös kegyénél fogva ő volt Pétervár egyik legfényesebb partija. Az előkelő bátor katona legeszményibb megtestesülése volt Boris, amint mankóira támaszkodva, levett csákoval mélyen hajtotta meg magát a grófnő előtt. Aztán odafordult a piczi lábaival türelmetlenül toppantó leánykához.

— Aranymadárka, csak kukucskáljon le tovább is a szomszédja udvarára, szóló tréfásan, miután engedelmet kért Xenia grófnőtől, hogy kísérelül melléje szegődjék. Egy tuczat keztyü helyett két tuczatot kap tőlem, ha megengedi, hogy egy pár perczig beszélhessek az édes anyjával.

— Maga nevethet, hanem én tudom, hogy ők oroszok. Hallottam ma a fiatal hölgyet énekelni. Ugy hiszem, csak ráismerek a saját anyanyelvemre. És aztán mondhatom is, kedves bácsi, hogy maga egy cseppet sem udvarias. Mert a mi szomszédunk elég szép, hogy egy pétervári gárdista ezredest is arra csábitson, hogy egyetlen egyszer lopva tekintse meg Drezda legszebb hölgyét.

A fiatal katonatiszt komoly gondolatokba merülten sétált a grófné mellett a napsugaras terráson és szavakat keresett, hogy a lehető legtapintatosabban hozzáfogjon vallatásához.

— Már rég óhajtottam önnel beszélni, szólalt meg, midőn a grófnő komoly kérdő tekintetet vetett rá, egy oly tárgyról, mely szívemet nagyon közel érdekli. A kis Vera grófnő ma újra eszembe juttatta a dolgot midőn a szorrentói villa hirtelen eladását megpendítette. Mondja meg, grófné, ugye nem csalódom, amidőn azt állítom, hogy egyedül ön az édes apám szivbeli titkainak meghittje? Az Ural tó melékén töltött hosszú esztendőök alatt ön az egyetlen aszszony, kivel ő levelezésben állt. Mondja meg Xenia grófnő, mi az ő életének titka?

A grófnő látta, hogy Boris őszinte megilletődéssel beszél.

— Kedves Boris, ön tudja azt jól, hogy Lengyelország viharos napjaiban szoros barátság fűződött férjem és az ön édes apja között. Mondja meg, mi az, amit tudni akar? És ha szét tudom oszlatni az árnyakat, szívesen megteszem. Hanem vannak magánügyek, melyeket édes apja csak nekem mondott el diszkrétció alatt. Barátsága szentelt pecsétjét nem törhetem meg halálomig. De ha könnyithetek kétségkinozta lelkén, legyen meggyőződve róla, hogy egy perczig se fogok habozni.

E szavaknál, testvéri szeretet melegével nézett Boris szemébe.

— Üljünk le, felelt Boris, hálás pillantással köszörve meg a még mindig bájos asszony szavait, ki gyöngéden helyezte kényelembe a rokkant katonát. Lábaiknál az Elba hömpölygette csillogó hullámain, a szürke balti tenger messze ölébe sietve.

— Ön tudja, hogy nekem a nagy kormányzói bál után el kellett hagynom Varsót, szólalt meg Boris. Akkor vad, dőre fiu voltam, ki azt hitte, hogy az élet nem más, mint mulattató akadályverseny. Azóta ha nem is nyilott nekem ut a bölcsességhez, de legalább tapasztalatokban gazdagodtam meg. Apámat magas rangja magányos, zárkózott emberré tette. Boldogult férjén és Dournoff őrnagyon kívül, ki most az Uralvidék kormányzója, sohasemki be nem pillantott tán apám büszke lelkébe.

Ő nemcsak hogy megváltozott, hanem egészen más ember lett belőle, mióta Ázsiába indult. A multkor beszéltem erről Dournoffal, az ő bizalmas emberével. Ő nem tud semmiről és apám lelkiállapota ép annyira aggasztja őt, mint engem, mert Oroszországnak kevés ilyen embere van, mint az én apám. Csalódott ambíció nem lehet e változás oka, mert a kegyelmes csár elhalmozta őt minden kegyével, amit negyven évi hű szolgálat jutalmául érdemel. Vagyonunk óriási és biztos alapon nyugszik, és ami engem illet, én is iparkodtam, hogy becsületére váljak az ő nevének — kérem, ne mondjon bókókat — vetette közbe, midőn látta, hogy a grófnő meleg lelkesedéssel utal rózsás ujja hegyével a Boris mellén tündöklő érdemkeresztre, mit hősies vérontás árán szerzett.

— Tudom, hogy büszke apám szeret, folytatta Boris biborra gyuló arczczal, azért szeretném én őt visszaadni önmagának, szeretném hazahívni. Tegnap kaptam tőle levelet. Közelmultban elhalmozott jóságos szeretetének jeleivel. Midőn az első önálló főparancsnokságot rám ruházta volt, csak annyit mondott: »Boris, légy apád fia. A csár igazságos«. És most, hogy visszatértem, néma ölelése elárulta rejtett apai büszkeségét és eltitkolt gyöngéd szeretetét. Ő sajátságos jellem.

Hosszu éveken át figyeltem meg az apámat, de ajkai soha nem árultak el semmit. Midőn a mult év nyarán Dournoff tábornok végre fölváltotta őt,

tábornok taschkendi szállására hivatott és így szól hozzám: »Boris, ön tudja, mennyire szeretem. Hisz velem nőtt fel gyermekkorától. Nincs a hadseregben ember, kire oly vakon rábízám táborom főparancsnokságát. Az édes apja joggal mondja, hogy senki se érdemli meg jobban ezt a magas rangot, mint ön, csakhogy ő maga ki nem nevezheti. És mégis kiteszem magamat annak, hogy önt elveszítsem és arra kérem, kísértse meg apja sötét komor bánatának szétosztatását, mely lassan örlő szűként rágódik hősies szívében«.

Én, aki hosszú ideig távol voltam, persze nem vettem észre az apámban végbement nagy változást, hanem Dournoff azt mondta:

»Mióta konstantinápolyi utjából visszatért, nem volt többé ugyanaz az ember, mint előbb. Vigye el magával Európába, hogy egy évig új derűs környezetbe kerüljön. Hosszu szabadságot adok önnek. Édes apja fejedelmi fogadtatásra talál minden európai udvarnál és ön az egyedüli ember a világon, aki őt levertségéből felrázhatja. Milutin ma, hatvanéves korában, még mindig bámulatos testi és szellemi épségnek örvend. Hanem a lelke meg van halva. Mintha a szívének főéletidege kiszáradt volna örökre. Keresse meg azt a belőle elszállott lelket. Még azt az egyet is megmondom önnek, hogy Berg grófnő az egyetlen a világon, aki rá egy hajszálnyi befolyást gyakorol. Én nem tudok semmit az apja jövőbeli terveiről.

Boris egy perczre elhallgatott és fürkésző tekintetet vetett a bájos asszonyra, ki sajátóságos zavarral sütötte le jóságos szemét. Vajjon tud-e valamit ez a nő?

— Beszélte ön ezek után az édes apjával, Boris? kérde Xenia grófnő halkán.

— Igen, szóltam neki, felelt Boris, és tudja mi volt az eredmény? Nagy türelmesen hallgatta végig szeretetteljes faggatásomat, aztán gyengéden a vállamra tette a kezét és nyugodtan szólt: »Jól van, fiam, ma éjjel határozni fogok«. Szegény öreg Éliás, apám hű inasa, hajnalban belopódzott hozzám és könnyes szemekkel beszélte el, hogy az apámnál egész éjjel égett a lámpa és hogy lépteinek meg nem szünő nesze tanuskodott arról a lelki küzdelemről, mely apám lelkében az éjszaka dult-

— Valami asszonyi varázs, valami bűvszer lehet az, rebegte a vén orosz, keresztet vetve. Mert a tábornok ur mindig a keblén hordoz egy kis képet éjjel-nappal.

A grófné megfordult és komolyan nézett Boris izgatottságtól biboros arczába. Ajkai megvonaglottak, mintha szólani akarna. De nem talált szavakat.

— Soha nem ismertem apám lelki életét; most se tudok róla többet, mint azelőtt. Mindaz, amit tudok, csak annyiból áll, hogy másnap, midőn Dournoff tábornok utasítást adott nekem, hogy apám hivatalos kíséretén kívül én is vele menjek, apám

legnagyobb meglepetésemre kijelentette: »Én Orenburgba megyek és ott fogom tölteni életem hátralévő napjait«. Boris felsóhajtott. És ott van ő mindmáig. Abban az ódon kastélyban, melyre az Ural-hegység utolsó hatalmas bükkjei vetik árnyékukat, éli ő lassan és egyhanguan lepergő magányos életét. Én egy hétig maradtam csak vele. Nincs az észak vidékén remekebb kastély ennél, hanem ő csupán a multak árnyékában él.

— Midőn elutaztam és a paripáim toporzékolva dőngették a földet, hogy elvigyenek a csatába, apám azt mondá: »Boris, neked adom nimovitchi birtokomat. Gyönyörű egy birtok az, hanem egyetlen követelek tőled, tartsd meg azt mindig. Igérd meg, hogy sohase fogod eladni. Csak arra kérlek, hogy a jószágigazgató mindig teljesítse az én óhajtásaimat, miket írásban hagytam meg neki«. Aztán szavamát vette, hogy sem én magam, se Dournoff valahogy ki ne eszközöljük azt, hogy a czár rendelete újra az udvarhoz szólítsa. »Én már leszámoltam az étellel« mondta bús lemondással. És aztán azt hallottam, hogy ő eladta szorrentói nyaralóját és az én nevemre deponálta az érte kapott összeget a bankárjánál.

»Ha szabadságod idejét arra használod fel, hogy Olaszországot bejáród, végy magadnak más nyaralót és én majd gondoskodni fogok jókarban tartásáról. Szorrentó puszta nevét is gyűlölöm, dörögte villogó szemekkel

— Most már nem tehetek semmit. Dournoff rábeszélése mind hasztalannak bizonyult, önt kérem föl tehát, segítsen nyomra, hogy bánatának sötét forrására akadjak. Hisz nincs a világon semmi, amin idővel ne lehessen segíteni.

— Mit tegyek én, mivel lehetek segítségére? kérde Xenia grófnő.

— Dournoff azt mondotta, hogy forduljak önhöz. Megőrjít az a gondolat, hogy apám az Ural magányos szakadéka közé visszavonulva tengi át hátralevő éveit. Micsoda hirtelenül lesújtó bánat üldözte őt el e magányos kastély embernemjárta vidékére. Igaz, hogy most is vadászatra jár, de ennyi az egész. Ha ön nem tud rajtam segíteni, kénytelen vagyok a nagyherceghez fordulni. Ő gyakran vállvetve harczolt az oldalánál. Felkérem majd, hogy iparkodjék rést törni bánata megközelíthetetlen sötét bástyáján. Nem akarom, hogy az apám szívét ölő féreg eméssze. Meg kell őt gyógyítanom. Meg kell találnom bajának orvosságát. Segítsen nekem, grófnő.

— Mondja, Boris, kérde a grófnő komolyan, vette ön észre, hogy néha valami megbontotta volna apja higgadt nyugalmát, hogy valami kihozta volna szokott sodrából?

— Nem, soha semmi! Semmi sem zavarta meg a nyugalmát, felelt a rokkant katonatiszt, arcát mankójára támasztva. Csupán az a sajtószerű ellenszenv tűnt fel nekem, melyet Nimovitch iránt

táplált. Mert a jószágigazgató azt írta meg nekem, hogy mióta az apám a jószág jókarbantartására vonatkozó rendeleteket adta, soha oda be nem tette a lábát. Hogy miért nem méltatta soha egy tekintetre sem azt a sok költséges javítást és változtatást, amelyre utasítást adott, azt nem tudom. Még a régi idők egész cselédsége is ott él még. És most nekem adja azt a birtokot és a lelkemre köti, hogy soha el ne adjam, hanem ő maga soha át nem lépi a küszöbét. Nem furcsa ez? Tán valami régi szomorú történet rejlik ez alatt?

— Nem volt ön ott az édes apjával, midőn a lengyel lázadás kitört? kérde Xenia grófnő.

Boris tagadólag rázta a fejét.

— Nem, engem akkor titkos utasításokkal négy havi tartamu inspekcióra küldtek. Én nem láttam apámat egész a jövő évig, midőn az Ural tó mellékén levő Alexandriában hozzá csatlakoztam. Mondja kérem, megvette ő azt a birtokot? Vagy a koronától kapta jutalmul? Volt ön valaha azon a vidéken? Mi lett abból a családból, melynek ez ősi birtoka volt?

— Édes apja megvette egy lengyel nemestől ki a hazáját elhagyta, hogy soha többé vissza ne térjen. Nem tudok a sorsáról semmit.

És Boris Milutin annyira el volt merülve gondolataiba, hogy nem vette észre, miként a grófnő reszketve kerülte ki az egyik kérdését.

— Hál Istennek. Nem ismeri a multat, só-

hajtott föl Xenia grófné megkönnyebbülten és félrefordult, hogy elrejtse arcának árulkodó pirulását.

A nimovitchi cselédség sokáig emlékezett volt vissza arra a bájos idegen hölgyre, ki hiába igyekezett megtudni tőlük, vajjon Wizocki grófuó errejárt-e azóta Nimovitch álmodozó tavának partjain. A nagy szalonban még mindig ott tátongott az aranykeret szomoru üressége és Milutin is csak a grófnő leveléből tudta meg a sajátságos esetet.

Az ódon elhagyatott kastély lakóinak ajkait a régi nemzeti gyűlölet pecsételte le és maga a nimovitchi erdőkön végigzugó szél is azt zokogta egyre-egyre: »Soha többé! Soha többé! A hosszú esztendőkön át soha egy életjel nem adott hirt az elbűvölő szép asszonyról, kinek leányos arcát a tó csillogó lapja tükrözte volt boldogságának rövid napjaiban és ki később a szerelmesek fásorában a hűséges fáknak sugta meg bánatát. Milutin Vassili messze Ázsiában feljajdult kinjában, midőn Xenia grófnő levelei hirül hozták neki dugába dőlt kísérletét és soha egy szóval se emlegette többé Varsóban az eltűnt szépség szomoru történetét.

— Ő valahol rejtőzik előlem. Büszkesége, lelkének hófehér szüziessége fellázadt a névtelen asszony kétértelmű helyzete ellen és inkább örökös elhagyatottságra kárhoztatta magát. Él; de hol, Istenem, hol?

És égfelé emelve, mondhatlan kétségbeesés-

ben tördelt kezeit, Milutin ama csendes, zárdai czellákra, ama jéghideg, árnyborus templomokra gondolt, hol az árnyak világát a bánat világától elválasztó falak mögött halványarczu apácák térdelnek. Mindama rejtekekről álmódott, hol asszonyok rejtik el a világ elől megtört szívüket.

— Eltűnt az életemből, eltűnt örökre, ezt hajtotta kétségbeesetten. Aztán hat hónappal később, midőn tehetetlen gyámoltalanságában azt választotta volt Xenia grófnőnek, hogy várjon és keressen, a szerelem kinzó gyötrelme újra fölébredt benne. Egy magasrangu katonatiszt, ki Ázsiába érkezett, a hadügyi miniszterium főhivatalából hozott neki egy csomagot. Tartalma csupán egy kis kártyapapírlap volt, melyen néhány szó volt odavetve.

»Ha nehéz a szenvedésed, Vassili, tudd meg, hogy nem szenvedsz egyedül. Még jobban szeretlek most, mint midőn elhagytalak. A régi Czezil vagyok még mindig. Isten veled«.

A kártyapapírt egy kis gyűrű fogta össze, szerelmének egy záloga, amit Szorrentóban adott neki. Arany nefelejtset ábrázolt, melynek szirmai égszínü zafirokkal voltak kirakva.

Ugyanakkor tudta meg azt is, hogy a pseudo-tábornok, Waldberg Mihály még mindég él valahol messze keleten. Ebből aztán arra következtetett, hogy felesleges minden keresés, mert a büszke nő soha nem fog beleegyezni oly életbe, melyre a

szégyen rásütötte bélyegét. Egyetlenegy reménysugár ragyogott csak lelke sötétségébe, az, hogy a szerelem csodát mivelhet és kijátszhatja a végzet kifürkészhetlen szándékait. Mert szerelmük e kis aranyzóloga tudtára adta azt, hogy Czezil szivét még mindig hű szerelemmel fűzik hozzá ama napok felejthetetlen emlékei, midőn akarata ellenére szerelemre gyuladt iránta.

— Valami sötét titok lappang apám e megváltozott lelki állapota mögött, folytatta az ezredes. Ő mindig szerette azt a szorrentói nyaralót, mely régóta családké. Hirtelen adta el, pedig én magam is nagy kegyelettel viseltetem e birtok iránt, mert ott lakott volt az édes anyám. Biztos vagyok benne, hogy valami szomorú esemény, mely szabadságának ideje alatt történt, keltett benne ellenszenvet e két birtok iránt. És mégis az egyiket eladja merő idegeneknek, a másikat pedig a lelkekre köti. Könyörgő esdeklésemre az volt a válasza, hogy soha el nem hagyja Orenburgot, ha csak a cárnak nem lesz szüksége a kardjára.

»Nem vagyok még olyan öreg, hogy hősi halált ne halhassak, karddal a kezemben«, azt irta nekem a multkor, hanem te Boris, az élet és ifjuság teljes virágában vagy. Hadd nyugodjak itt békében hegyeim árnyékában«. Tán ha ön grófnő, ebben az ügyben levelezésbe bocsátkoznék Dournoffal és mindhárman erélyesen neki fognánk, föl tudnók deríteni azt a rejtélyt. Nem kell nekem apám örök-

sége. Mindig elég nagy évjáradékot bocsátott rendelkezésemre. Hanem, hogy ugy kell őt látnom, mint magányos sziklaormon tanyázó bérczisast, ez megmérgezi élttem minden óráját és megkeseríti üdülésem e néhány szép napját is, mit kedves társaságában töltök.

— Fogok erről gondolkodni, szólt a szép özvegy jóságosan. Boris lábbadozásának egész ideje alatt szemmel kísérte volt a fiatal katonatisztet. — Hál Istennek, mitsem sejt, hanem ugy hiszem, Dournoff tábornok behatolt e szent titok rejtelmeibe.

Annyi bizonyos, hogy Dournoff későbbi leveleiben mindig azt hajtotta:

— Keresse meg azt az eltűnt asszonyt. Ő még most is szépsége teljes virágában van. Ilyen asszony nem rejtőzhetik el örökké. Hozza őket még egyszer össze és ön a szerelem csodáit fogja látni.

Az élénk kis Vera grófné kénytelen volt akaratára ellenére is beszüntetni érdekes szomszédjainak előéletére vonatkozó kutatásait, mert a cselédség komoly t rtozkodása és a környékbeli kereskedők diszkrét hallgatása elejét vette kíváncsi érdeklődésének. A loschwitzzi dombvidéken, az Elbának drezdamelléki kanyarulatánál, a nyaralók hosszú sora, egyszerű házikók és büszke kastélyok, pénzkirályok ragyogó palotái és történelmi nevezetességű ősi épületek fogadják be a kimerült világ-

fiakat, kik végleges nyugalmat és csendes visszavonulás magányát keresik. Idegbeteg amerikaiak, kényelemszerető németek, kozmopolita angliusok, az egész művelt világ fiai hosszú évek során át járják kocsin e dombok árnyas ösvényeit és verőfényes lejtőit, és legfeljebb egy-egy kíváncsi tekintettel nézik egymást, amint egyik a másik mellett elhalad.

— Akármit mondjon is, valóságos titokzatos rejtelem lappang e mögött, ismétlé Vera grófnő makacsul, valahányszor fogadott nagybátyja évdött vele kíváncsisága miatt. A mi kertészünk és az övék kölcsönösen kedveskednek egymásnak szép virágokkal. Egy gyönyörű szép leány meg egy rokant apa, ki a társaságot kerüli és azt beszélik, hogy a házuk mesebeli pompával van berendezve. És a legfurcsább a dologban az, hogy ők ketten egyedül laknak. Csak az apa szokott hébe-korba kijárni, de akkor is csak éjnek idején. Öt éve mult, hogy ez a dús gazdag idegen megvette ezt a gyönyörű régi birtokot és azóta mindig egyedül él itt. Elvértve egypár férfi, többnyire idegen vetődött be hozzá és midőn két évvel ezelőtt ez az elrejtett csodaszépség hazajött a kolostorból, csupa idegen cselédet hoztak a házhoz.

Milutin Boris szeme is kíváncsi érdeklődéssel tapadt az ódon ház divatját mult építésmódjára. Maga a lakóház, mely jóval előbb épülhetett mielőtt még Napoleon ágyuinak mennydörgése rázkódtatta

meg Drezda völgyeit, gránitoszlopra fektetett nagy négy emeletes épület volt. Szürke téglafalaira hatalmas gulaalakú tető borult és a falak egyhangúságát délnémetországi modorban tartott erkélyes ablakok szakították meg. A ház úgy épült, hogy az egyik homlokzata sik utca mentén vonult el, míg a háromszögű kert lejtősen meredekült alá a nagy hársfaszegélyű főút felé, mely a folyam partján vezetett végig. Magas kőfalkerítés, mely fölött antik faragványú vázákkal koronázott oszlopok emelkedtek égnek, takarták el avatatlan szem előtt a fantasztikus kert sziklabarlangjait és melegházait. A zöld lugas hűs árnya és az örökké csobogó szökőkút kristálycsengésű rythmusa édes nyugalomba ringatták a sebesült fiatal katonát, a forró nyár hosszú óráiban. Zöld zsalugáterek zárták ki a vakító verőfényt és a felfutó vadszőlő kecses kacskaringókban gyürüdző indákkal fonta körül a mohburkolta falakat. Eszményi hajlék volt ez valami fáradt tudós vagy világunt vándor számára, hanem a tüzesvérű Milutin Boris úgy vélte, hogy az a bájos leányka, kinek karcsu alakja pehelykönnyűséggel lebegett a fatörzsök között, unalmasnak találhatja a régi nagy gyümölcsös árnyékát és ráunhat a pázsitos terraszok méla csendjére, melyet csupán a zajos madarak csiripelése vagy Drezda távolból megcsendülő harangjainak rhytmikus kongása bont meg.

A hosszú őszi délutánokon Milutin kezdte

érezni, hogy az egészség felpeszsdülő életnedve lüktet ujfent az ereiben. Az élet biborpiros nedüje, melyet a török kardok bőségesen ontottak volt, vigan pezsgett újra erőre kapott ütereiben és Xenia grófnő őszinte barátságában megtalálta a szükséges lelki pihenést is. Az örökké mosolygó, sugarasszemü Vera grófné csakhamar naponkinti kalauzának szegődött, mialatt a dombvidéket járták, hogy a verőfényes, tündérszép vidék különböző képeiben gyönyörködjenek az Elba partján, hol a folyam felől jövő hegyi szellők a madárdalos, erdőkoszoruzta, magasormu bérczi tetőkről regéltek.

Boris szívében a szerelem legkisebb szikrája sem támadt a folyton körülötte forgolódó viruló gyermekleány iránt. Anyjához, a szép Xenia grófnőhöz, komor apja, a nagy hős, iránti közös nagyrabecsülés és ragaszkodás köteléke füzte Borist és így a fiatal ember a testvéri szeretet ama gyöngéd érzelmével szerette Verát, mely a férfi szívében a legszebb és legnemesebb szándékokat érleli.

Nem szerelemről suttogott hát a fesledező leánybimbónak hosszú bolyongásai közben, hanem Turkesztán napperzselte sivatagjairól, meg a kaspi tengeren tuli rombadólt városokról, hol a régi emi- rek palotakapui fölött még most is ott fénylenek az Allaht dicsőítő aranyírások. A hivatott kalauz őszinteségével irta le a zajos tábori életet, a harczoló mohamedánok romantikus lovagiasságát és ezek a tarka jelenetek, melyek mesteri kéz vázolta.

panorámaként bontakoztak ki Vera előtt oly sajátos lelkesedésben dobogtatták meg a fiatal leány szívét, hogy szeretetteljesen hozzásimulva, ilyenkor kijelentette: »Csak volnék én férfi, én is katona lennék.«

Xenia grófnő fürkésző tekintettel vizsgálta a fiatal tiszt arczát, abbeli rettegésében, hogy Nimovitch urnője eddigi titokfedte sorsáról valami véletlen felfedezés lerántja a takaró fátyolt.

Hanem Boris szívében csak egy érzelem vert gyökeret, a lelkesedéssel párosult fiai szeretet. Mély tiszteletteljes meghódolással maradt távol apja lakhelyének küszöbétől, hacsak a hős katona magához nem idézte, hogy büszke szive rövid valomásokra nyiljék.

Milutin Vassilit hősies élete és a czár szolgálatában tanusított önfeláldozó hűsége föléje emeltek a szalon mindennapi ármánykodásának és cselszövő fondorlatainak.

A komor, hallgatag nagy hős, kinek edzett szívét nem lágyithatta meg a női gyengédség hosszú évi befolyása, mély ragaszkodással gondolt vissza ifjusága szelid, bájos ifju nejének emlékére, a ki meghalt, egyetlen gyermekét hagyva neki hátra emlékül, egy tovatünő álombeli látomány emlékül, mely néhány derült pillanatig édesen mosolygott feléje és aztán egyedül tűnt tova a halál birodalmának ismeretlen homályába.

A katonai fegyelem szigoru korlátja és az

orosz patriarchalis családi élet kötelező tisztelete a családfő iránt, egyetlen fiát kegyeletteljes távol-ságban tartotta apjától, kihez igaz szeretettel ra-gaszzkodott.

Csupán Xenia grófnő volt az egyetlen, kit Milutin tábornok bepillantani engedett jégkér-ges szívének rejtett titkaiba. A komor tekintetű orosz nemes, ki az Ural hegység bércszakadékaiba vo-nult meg, úgy érezte, mintha az elveszett szeretett nő mindig valamivel közelebb jutna hozzá, vala-hányszor róla beszélhetett azzal az egygyel, ki őt páratlan szépségében látta volt ama nagy tár-sadalmi szinpad legfényesebb csillagaként, hol szeme őt legelőször megpillantotta. Milutin önkény-telenül arra a meggyőződésre jutott, hogy az asszo-nyok szeretetteljesen érdeklődnek minden híven sze-rető férfi iránt és az özvegy Xenia grófnő levelei-ben, melyek az öakénytes számüzetésben tengődő férfi szívének egyetlen sugarai valának, gyakran igyekezett az eltűnt nő mellett lándzsát törni, ki mindedig elrejtőzködött szeme elől.

— Oh, hogy szerette őt! Milyen gyengéden, milyen igazán, sóhajtott a Berg grófné gyakran és szíve mélyében hőn fohász-kodott, vajha a szerelem csodát művelne egyszer és visszaadná e büszke és hű szív nyugalmát. Mert Xenia grófnő tudta azt is, hogy Nimovitch urnője, midőn szenvedélyesen tiltakozott a neki kínálkozó jövő aljas volta ellen melyre mint árulásdíjon élősködő, örökké becsület-

vesztett hazaáruló neje kárhóztatva lett volna, a gyalázatot csak úgy tudta kikerülni, hogy a bűnös szerelem töviskoronáját nyomta búterhes homlokára. Nemes lelke azonban nem tudott belenyugodni e becstelen életbe sem és Xenia grófnő tudta, hogy e két örökre elvált szerelmes közül, a lefolyt évek hosszú során át, a szerető asszonynak jutott ki a fájóbb szenvedés.

— Igaz szívvvel szerette őt ez az asszony. És azt óhajtja, hogy a férfi kinos keserves óráiban is még mindig hű maradjon hozzá. Ezt ismételte Xenia grófnő váltig, mióta az emlékek érintése alatt vibráló, messze távolba sodort női szív változatlan szerelme zálogául érkezett zafirköves gyűrű történetét hallotta. Dournoff tábornok reménysugaras levelei is új buzgalomra sarkalták a grófnét. Dournoff leveleiből szeretetteljes ragaszkodás lángja csapott föl.

— Kedvencz tábornokari tisztemet valami fontos megbeszélés ürügye alatt elküldtem Milutinhoz azzal az utasítással, hogy töltsön egy hetet vendégszerető házánál. Mert aggodalmaim napról-napra nőnek. Ki kell őt forgatni mostani lényéből; ezt pedig csak valami nagy esemény révén lehet elérni. Én magam nem tehetek semmit. Lovagias hős pályatársam napról-napra mélyebben gubózza be magát fejedelmi keserveinek magányába. Ha önnek és a fiának nem sikerül őt felvillanyozni, akkor én nem tehetek semmit. Ha ön az örökre elveszettnek

hitt nő leghalványabb nyomára akadna, tudom, hogy ő a föld kerektségét bejárna, míg csak rá nem találna. Mert biztos vagyok benne, miként ő még mindig arról a reményről álmodik, hogy valamikor még nőül veheti őt. A bűnös szenvedély napjait szeretné jóvátenni. Mert bármilyen édes a szerelem mámorító gyönyöre, az olyan férfi, mint amilyen Milutin tábornok, az elkövetett hibák jóvátévesében is tökéletes boldogságot találhat. Ha pedig ez nem sikerül, úgy az elmúlt évek baráti bizalmasságára hivatkozva, szigoru titoktartás pecsége alatt megsughatom önnek, hogy régi ellenségeinkkel, a törökökkel, való feszült viszonyunk ma-holnap véres háboruba fog bennünket keverni. Hogy Boris e háboruban hősiezen ki fogja magának küzdeni a tábornoki méltóságot, abban bizonyos vagyok. Hanem örömmel tölt el az a gondolat, hogy az apa is még teljes erőben van és hogy alig őszbevegyülő haja még üde férfias homlokot koszoruz. Ő felsége a legmagasabb tanácsba fogja őt behívni. Mert senki se ismeri jobban a Duna vidékét és a Balkánállamokat, mint Milutin és az ő kis-ázsiai babérai hervadatlanul zöldelnek még. A háboru nagy eseményeinek lelket felrázó izgalmi mindenestre elűzik majd lelkéből a vesztett szerelem, a letűnt multak kinzó álmait.

Xenia grófnő és Boris röviddel e levél vétele után visszatérőben voltak egy drezdai ünnepélyről, mely a császár születésnapjának tiszteletére ada-

tott, midőn a loschwitzi gyönyörű hársfasoron egy másik hintó lassan robogott utánuk. Boris véletlenül megfordulva, ráismert a hintóra és figyelmeztette Xenia grófnőt: »Ime itt van Vera élő rejtélye: a szürke ház szép lakója.«

Üres óráiban ő is szórakozást lelt ugyanis abban, hogy fürkésző pillantásokkal vizsgálta azt az ablakot, melynek keretében egy mosolygó leányarcz elmosódó körvonalai tűntek fel neki. A festői szép, ódonkastély illatbaborult árnyhomályos utain gyakran látta a hosszú rózsalugas zöldjén átfehérteni a szép leány fehérhabos öltönyét, amidőn szép szomszédnője egy hatalmas ulmi kutya kíséretében sétálgatott fel és alá a kert tekervényes utain. Édes dalokban felcsendülő hangját nem egyszer juttatták füléhez a játszi szellő könnyű szárnyai és a fiatal tiszt végre azon kezdett tünődni, vajjon dalos szava a szerelem vagy az epedés kitörése-e és kezdte osztani Vera gyermekies érdeklődését titokfátyolos szép szomszédnőjük iránt.

Sajátságos gyöngéd érzés ébredt lelkében ama magányra kárhoztatott szép gyermek iránt, ki a szomszéd kert falai mögötti árnyas berkeket lakta és ámbár még soha sem látta őt szemtől-szembe, megesküdött volna rá, hogy szép. Éj idején és kora hajnalban gyakran hallotta a kocsikerekek dübörgését, midőn a ház ura jött vagy ment és néha napján egy daliás férfialakot is pillantott meg, ki lassu léptekkel sétált a fiatal

leány oldalán, egyedüli bizonyságául annak, hogy a szürke háznak tényleg van ura.

— Vajjon micsoda titkot rejteget? Vajjon minő sötét lelki dráma lappang ez elhagyatott ház mohborította falai mögött? Ezen tünődött Boris gyakran és midőn a kocsijukat nyomban követő hintó nyilsebesen robogott el mellettük, Boris gyorsan hajolt ki a hintóból és szeme először tapadt a fiatal leány csodaszép arczára, ki gyakran üzte el az álmat a mosolygó Vera szemeiről. A lovagias férfi illemparancsolta tartózkodásával nézett a mellettük elhaladó szép leány szemébe és önkénytelenül tört fel ajkairól az elragadtatás felkiáltása: Uram Istenem, de szép egy leány! Aztán Xenia grófnőhöz fordult, mert valami hirtelen ébredt emlék ifjukurának derült napjait varázsolta lelke elé.

— Valahol láttam én már ezt a szép arcot, ugyanezt az arcot, ugyanezt a szép asszonyt. Verának igaza van. Ez orosz nő.

De a következő perczben aggodva akadt meg szeme a grófnő sajátóságosan elváltozott vonásain és mély megdöbbenéssel kérde: Mi lelte grófnő? Rosszul van?

Xenia grófnőn hideg borzongás futott végig és szorosabban fogta össze ritkabeccsü prémes bundáját. Halkan válaszolt:

— Nem, nem, csak fázom. Mondja meg a kocsisnak, hogy hajtson sebesebben. Nincs semmi bajom. Mindjárt el fog mulni.

A kocsi gyorsan robogott tova és Boris szeme az izgatott asszonytól visszatért az előttük haladó hintóra, mely villámsebesen fordult be a szürke ház parkjának nyitott kapuján.

Vera grófnő sugaras mosolylyal futott édesanyja elébe, de Xenia grófnő ólomszinüvé fakult arcának láttára összerezzen. »Mamuskám, édes, mi bajod van?«

Xenia grófnő halvány mosolyt erőltetve vonagló ajkaira, megnyugtatta aggódó leányát és csak szobájának zárt ajtaja mögött, midőn magára maradva karosszékébe roskadt, suttozta halkán:

— Nem tévedhetek, ezer közül is ráismernék erre az arcra. Meg van a hiányzó nyom. Örködnöm kell felette és vigyáznom kell Borisra. Minő szép ez a gyermek, minő csodaszép!

Midőn Vera ez este hazájának szenvedélyes bubánatos dalait énekelte vendégük szórakoztatására, Boris gondolatai el-elkalandoztak és lelke előtt újra meg újra felidézte eseménydus és változatos ifjúságának összes szépségtárát, de mindhiába.

— Tán más világból való tünemény ez, kit álmomban láttam? Tán valami szerelmi regény hősnőjének testet öltött eszményi alakja ez, melynek eleven emléke szívemet megreszketteti?

És Boris behunyt szemekkel igyekezett vissza-idézni minden vonását, minden színárnyalatát e ragyogó szép arcznak, mely harmatos üdeségü ifju szépségével és sötét szemeinek egy futólagos pillantásával elbűvölte őt.

— Kell, hogy viszontlássam, ezt fogadta meg Boris izgatottan.

Az emlékezet titokzatos hurjai meg-megrezdültek lelkében. Vidám ifjúságának szép napjai, midőn ő a czár téli palotájában mint császári apród megfigyelni tanulta a női szemekben felgyulósugarat; a testőrségnél töltött ragyogó tanonczévek aranycsillogásu tarka jelenetei; mind, mind elvontak lelke előtt; hanem a szívébe bevésődött sok-sok édes benyomás hiába bontakozott ki előtte újra; nem találta meg a felidézett árnyak közt az emlékezetében elmosódva derengő szép arcot.

— Ha változatos életem folyamán a táborban vagy a csata zajában álmodtam meg ezt az aszszonyt, ugy ezentul nem pusztá álom többé, hanem édes valóság, mert újra fogom látni elbűvölő arcját. Nem veszthetem el őt többé.

Hirtelen ébredt szerelem varázs vesszeje bontotta meg szívének álmatag nyugalmat és valami titkos szellem azt sugta neki: a tied ő, reád vár.

Xenia grófnő lelkét e naptól fogva kinos izgalmak dulták és minden gondolata abban összpontosult, miként lehetne azt a hálót kioldani, mit a sors keze összebogózott Milutin boldogtalan szerelme köré.

Végre arra az elhatározásra jutott, hogy kegyetlenség volna a tábornokot most nyomra vezetni. E helyett társadalmi szereplése folyamán szerzett dus tapasztalatait mind arra fordította,

hogy a szürke ház rejtelseinek nyitjára akadjon. Hanem ez nehéz és áldatlan munka volt, mert a fényes nagyuri háztartást megbizható férficselédék vitték, akiből egy szót se lehetett kivenni. Egyetlenegy reménysugár derengett csak a multra boruló sötétségben. Dournoff tábornok ezt írta volt: »A grófnőnek volt egy gyermeke. És ha jól emlékszem, leány volt, ámbár biztosat erről nem mondhatok«. Xenia grófnő ujult reménynyel ragaszkodott e csekély bizonyítékhoz, mely a megtalált nyom nagy horderejéről tanuskodni látszott. Titokban folytatta kutatásait, hogy Boris és Vera, kinek pezsdülő életkedve verőfényt árasztott a csendes házra, ne sejtsenek semmit féltett titkából.

III. FEJEZET.

Xenia grófnő minden erőlködése daczára egy hónappal később is csak ott tartott, ahol kezdte a nyomozást. Hiába folyamodott varsói összeköttetéseihez. Levél-levél után ugyanazt a választ hozta. Senkise hallott hirt a forradalmi év híres szépségének sorsáról. Végre egy utolsó ötlete támadt. Évek multak el ama Nimovitchban tett látogatása óta, melynek nem volt semmi eredménye.

— Ha Boris most ellátogatna oda, önkénytelenül felébredő kíváncsisága megoldaná tán a régi cselédek nyelvét. Tán ők maguk is hajlaudók lennének arra, hogy jóságos urnőjük vesztett nyomait keresnék. Berg gróf agg kulcsárja, ki huszonöt esztendeig szolgálta urát, teljesen megbízható ember. És ha rá tudnám venni Borist arra, hogy látogasson el egyszer birtokára, vele küldném Ivánoffot. Egy kis pénzzel meg jó sok vutkival meg lehetne oldani a hallgató ajkakat. És az én vén orosz háznagyom, aki a cselédszoba valóságos Riche-

lieuje, tuljárna a buta orosz inasok eszén, kik ott lesik az urokat, aki soha nem jön feléjük.

Hanem Xenia grófuót ujabb csalódás érte. Mert bár Boris ezredes egészsége annyira helyreállt is, hogy bátran indulhatott volna utnák, sőt eredeti szándékát is megvalósíthatta volna, hogy elmegy Párisba, hol őt az orosz császári követség-nél a legmagasabb kitüntetéssel fogadnák, Boris még mindig Drezdában maradt. Szemében rég felgyult újra az ifju tűz; gyenge, roskadozó léptei rég visszanyerték hajdani fiatalos, daliás ruganyosságukat; sutba dobva a mankókat, délczeg alakja minden harmatos reggelen megjelent Loschwitz gyönyörű fásorain. Vera társaságában bejárta a folyampart festői szép vidékét és sorra látogatta Dreзда képtárait és muzeumait. Szép arczán nem is gyult fel áruló pir, ha a grófnő faggatásaira azt válaszolta :

— Az Elba valamelyik tündére babonázott meg. Tán Nixek és Loreleyok lakják e hullámokat is, valamint a Rajna csillagot tükröző habkastélyait. Annyi bizonyos, hogy nagyon megszerettem ezt a helyet.

És midőn a grófnő azt indítványozta, hogy látogasson el Nimovitchba, nevetve tiltakozott ellene.

— Köszönöm. Ráérek én arra, ha majd életunt vén generális leszek.

Hanem arra, hogy mi vonzza őt delejes erővel Loschwitz híres vidékéhez, arról Boris nagyböl-

csen hallgatott és büszke szívébe zárta azt a saját-ságos szenvedélyt, melyet egy pillanatnyi vízióként feltünő szép arcz ébresztett bátor szívében. Óra-hosszakig bolyongott Loschwitz dombvidékein, hogy a szép ismeretlen közelében lehessen és e magányos sétáin azzal a reménnyel kecsegtette magát, hogy a sors csillaga tán egy szép nap kegyesen fog mosolyogni éjjeli álmainak megvalósultán; hogy jó idő, mikor hangját fogja hallani; mikor szomjas ajakkal fogja szürcsölhetni a szerelem mámorító italát a szép leány szüzsies szívének érintetlen kelyhéből.

Azóta nem látta őt se színházban, se hang-versenyen, bárhogy kereste is őt nap-nap után fürkésző szeme. Végre midőn belátta igyekvésének hasztalan voltát, azon kezdett gondolkodni, vajjon nem-e lenne jobb, ha átevezne az atlanti tengeren, vagy tisztikarához csatlakoznék, mely az Ural tó környékén csatázik.

A drezdai udvari színház egy diszelőadása alkalmából Boris újra megjelent a páholyok egyikében, hogy ma utoljára keresse a jelenlévők közt azt a szép arczot, mely éjjel-nappal kísérti. Röviddel elutazása előtt volt ez, mert Boris csüggedt lélekkel mondott le már minden reményről.

— Visszamegyek Pétervárra. Még egy utolsó kísérletet teszek, hogy atyámat kicsaljam magányából. Orenburgból aztán az Ural folyamon lehajózom és visszatérek pajtásaim közé.

Ez este egy ujonnan feltűnt híres művésznő első fellépése az egész város érdeklődését Schiller »Stuart Máriájának« előadására összpontosította. A fáma szárnyain gyorsan tovaterjedő művészi hírnév, melynek dicsőségét Ausztria, Olaszország, Anglia és Frankhon kürtölték világgá, felcsigázták a kíváncsiságot és a színház szakadásig megtelt. Milutin ezredes egy földszinti páholyból tartott szemlét minden arcz felett, amint a remek pompájú színház minden zuga lassanként megtelt. Még a szép Xenia grófnő is ez egyszer kilépett szokott visszavonultságából és a tuczat számra feléje forduló látcsövek tanuskodtak arról az élénk érdeklődésről, mit a szép arisztokrata delnő és rózsabimbóra emlékeztető szép gyermeke keltett.

Boris végre sóhajtván tette félre a látcsövét. Ez volt az utolsó kísérlet, melyet tett, hogy még egyszer láthassa a mellette villámsebessen eltűnt arczot, melyre csak messze távolból vethetett egy-egy futó pillantást, ha a kertfal közelében ögyelegve leste, hogy a rózsalugasban bolyongó szép ismeretlen láttávolba kerüljön. Boris észre se vette, hogy a függöny felgördült és csak midőn egy kristálytisza hang dallamos csengése ütötte meg fülét, fordult ő is a szinpad felé, hogy szemügyre vegye a publikum új bálványát.

Egy arczban és alakban teljesen virággá festett, megérett nőiességének elbűvölő varázsával mindenkit meghódító asszonyt látott a szinpadon, kinek

bübájos hangja a lángész tüzes lehelletével magával sodorta a sziveket, amint Skóczia szerencsétlen királynőjének szivetrázó sorsát fejedelmi méltósággal személyesítette. A megtelt ház némán, visszafojtott lehellettel csüggött ajkain; lázasan dobogó kebelével leste a nagy hallgatóság az új Rachel játékát.

Boris behunyt szemmel engedte át magát a művészet varázsának és Stuart Mária hangjának érczsengésű rhythmusa szélhárfa dallamaként járta át a lelkét. Nem járult hozzá a viharos taps-hoz, mely a függöny legördültével felhangzott; mozdulatlanul, elbűvölten bámult maga elé. Midőn a felzúgó lelkesedés morajló vihara újra a lámpák elé szólitotta a nagy művésznőt és Boris előrehajolt, hogy jobban szemügyre vehesse a színésznőt, a szép Vera grófnő hirtelen megszorította a kezét és örömtől repeső szívvvel sugott valamit a fülébe. Boris önkénytelenül követte szép szomszédnője bámuló pillantásának irányát és amint lassan félrefordult, a szomszéd páholyban észrevette titkos szerelme imádott tárgyát.

A szürke ház szép lakója nesztelenül lépett volt be páholyába és bánatos sötét szeme oly elbűvölő pillantással tapadt Boris arczára, hogy a fiatal ezredes szive lázasan dobogott. Egy tekintetet sem vetett a férfira, ki a szép leány háta mögé a páholy hátterébe visszavonulva várta a művésznő megjelenését, kinek felléptét ezer ajakról felhangzó viharos éljenzés üdvözölte, hanem hirtelen

megfordulva, Xenia grófnő arczát kereste fürkésző tekintete. A grófnő szeme mintegy lebűvölten tapadt a nagy művésznő arczára, kinek delejes erejű szemei lassan siklottak végig a páholyokon, míg végre Boris páholyán akadtak meg.

— Az égre, grófnő, rebegte Boris és előre-hajolt, hogy megragadja a még mindig önfeledten a szinpadra bámuló grófnő jobbját. E perczben a színésznő páholyukra szegezte szemét és tekintete fagyos rettegés kifejezését öltötte, míg arczán a méltatlankodó harag szenvedélyes fellobbanása czikkázott fel. De Borisnak annyi ideje se volt, hogy Xenia grófnőhöz fordulva, e sajátságos észrevételét közölje vele, mert a következő pillanatban elfojtott rövid sikoly tört fel a szomszéd páholyból és nehéz esés tompa zuhanása verte fel a páholy mindhárom látogatóját. Sebesebben mint a gondolat termett Boris a szomszéd páholy előszobájában, hol csak annyit látott, hogy egy bájos leányka ölel térdreborulva egy agg férfit, ki eszméletlenül fekszik a páholy küszöbén, ahol az imént hanyatvágódott. Ez a férfi a szürke ház remetéje volt.

Boris éles hallása rögtön megkülönböztette, hogy milyen nyelven szólitgatja és költögeti a két-ségbeesett gyermek eszméletlen kísérőjét és míg a körjük csoporttá verődött színházi szolgák a beteg köré gyültek, Milutin mély szájalom hangján komolyan szólt:

— Kérem, engedje meg, hogy segítségére legyek; magam is orosz vagyok.

A komolyarczu színházorvos határozott utasítására Boris gyengéden felemelte a halálra ijedt leányt és gyöngéden vezette őt a szomszéd páholyig, melynek nyitott ajtaján Vera és édes anyja ijedtségtől gyökeret vert lábbal álltak és nézték a szívszagató látványt.

A felvonásközök zenéje hatalmas fenséges accordokban hangzott fel és csak kevesen vették észre a közbejött balesetet, mely a páholy háttérében rejtőzködő férfit leverte lábáról. Mig Xenia grófnő és Vera tőlük telhetőleg vigasztalták a remegő leánykát, Boris a páholy ajtajában várta az eszméletlen apa magához tértét.

— Ismeri őt valaki? — kérdé a színház alintendánsa halkán. Az orvos azt mondja, hogy ez komoly ájulás és hogy bő érvágás után rögtön haza kell őt szállítani. Mert itt a színházban a legkisebb ijedtség is ezer ember életébe kerülhet.

Boris néhány szóval elmondta a szükséges tudnivalókat.

— Szomszédja ön a betegnek? kérdé a színházi tisztviselő.

— Berg grófnő és leánya, kiknek vendége vagyok, jelen vannak és az ő nyaralójuk határos a szerencsétlenül járt öreg ur házával.

— Kérem, uram, mutasson be a hölgyeknek. A következő perczben az udvariasan hajlongó

hivatalnok kijelentette a megrémült fiatal leánynak, hogy édes atyját a színházi szolgák haza fogják szállítani.

— Ha Méltóságod kegyeskednék a fiatal hölgygel együtt távozni, ugy ez elejét venné netáni nyilvános rémületnek. Magam fogok rögtön az iránt intézkedni, hogy hintójuk az ajtó előtt várjon és Nagyságod idejében fog hazaérni, hogy édes atyja fogadására mindent kellően elkészithessen. Kérem, kegyeskedjék ezt rám bízni.

Xenia grófnő bemutatkozott a reszkető leánynak és méltóságteljes nyájassággal biztatta:

— Igen, igen, jobb lesz az így, kedves gyermekem. Engedje meg, hogy hazakisérjük.

A három nő Milutin kíséretében lassu léptekkel hagyta el a páholyt és a hintóhoz siettek, midőn az izgatott leányka egyszerre csak megragadta Boris karját és szenvedélyesen felkiáltott:

— Hadd lássam legalább, hogyan viszik haza az apámat.

Szó nélkül teljesítették a fiatal leány kívánságát és mindhárman némán álltak meg a szürke márványlépcső alján, mig nyolcz szolga hozta le a hordágyra fektetett eszméletlen beteget. Aztán kocsiba szálltak ők is és Boris az egész uton merőn nézett a vele szemben ülő szép leány arczába, kit oly soká keresett hasztalanul. Zokogása gyengéden érző gyermeki szive bánatát tolmácsolta és hosszú pilláin rezgő könnyei némán, de ékesszólón beszél-

tek. Boris, ki harminczötéves korában ismerte meg a szerelmet, szerette volna a gyámoltalan, szenvedő leánykát erős keblére szorítani, hogy minden bajtól megóvja.

Milutin nem látta az elájult férfi vonásait, mert a hordágy köré csoportosuló szolgák eltakarták előle és nem vette észre, hogy két idegen villogó szemmel bámult a mozdulatlan beteg arczába, midőn hordágyastól bevitték az orvos szobájába.

— Ő az, suttogta az egyik rekedt hangon mialatt a hintó tova robogott.

— Mit fogsz most tenni, Szaniszló? kérdé halkan a másik.

— Az éjjeli vonattal Párisba utazom.

Ezzel mindketten eltűntek az éj sötétjébe.

Boris ajka néma maradt az egész uton; hanem dobogó szive örömpesve ujongott és karja kéjes gyönyörtől reszketett, midőn lesegítette a szép idegent és felvezette a titokzatos szürke ház feljára. A fiatal leányka hálás köszönetet rebegve, udvariasan, de határozottan utasította vissza Xenia grófné felajánlott segélyét.

— Arra kértem az intendánst, hogy küldjön el rögtön a mi házi orvosunkért, és a mit háztartásunk mindig megszámol édes apám gyenge lábán álló egészségével. Hanem ez volt a legerősebb roham, melyre betegeskedése óta emlékszem.

Midőn a kapuhoz értek, hol a megrémült szolgák csoportba verődve várakoztak, Milutin még

egy pillanatig élvezhette a bájos arcz szügies szépségét, mert a fiatal leány megfordult és mindkét kezét megragadva, oly szívhez szóló hangon köszönte meg neki jóságát, hogy a fiatal katonatiszt lebilincselve állt a helyén még akkor is, midőn a szép leány már rég eltűnt a házban, hogy az utban levő beteg számára mindent elkészítsen. A beteg már rég hazaszállított és Xenia grófnő kocsijának dübörgése elhalt az éj csendjében, de Boris még mindig ott sétált a kert gesztenyefáinak sötét árnyékában. Az ódon szürke ház emeleti ablakaiból világosság szűrődött ki a sötét éjbe és az orosz nemes káprázó szeme látni vélte az ablakok mögött a bájos teremtés karcsu alakját, ki hálásan rebegte volt el azt a »Jó éjt«, mely oly lázasan dobogtatta meg a szerelmes férfi szívét.

Midőn a reggel felvirradt, Boris azon kezdett tünődni, hogy ő tulajdonképen most is édes keveset tud a szürke ház rejtelseiről. Mohó kíváncsisággal futotta át a reggeli lapokat, abbeli reményben, hogy ott említés esik majd a színházban történt balesetről. Hanem legnagyobb csalódására a lapok csak a nagy művésznő diadalát kürtölték és meg se említették a nézőtéren történeteket. A fölvonásközi szünet szokottnál hosszabb tartamát egyesegyedül annak a nagy hatásnak tudták be, amit az Elbavárosban aratott diadal a művésznőre gyakorolt.

— Sajátságos, suttogetta Boris, midőn másnap

reggel Drezdába rándult ki. Xenia grófnőt a művésznő játéka elbűvölte és mégis, bár Vera szenvedélyes lelkesedéssel rajong a nagy színésznőért, Xenia grófnő ajkairól egy dicsérő vagy elismerő szót se hallani.

A grófnő maga nagyon örült annak, hogy Boris elutazott, mert sejtette, hogy ő is titokban nyomozza az idegen szomszédok kilétét.

— Ez a hiányzó nyom! Ha minden jel nem csal, ugy czélnál vagyunk. Mazzana asszony az eltűnt, akit keresünk; ámbár azt mondják, hogy a híres művésznő olasz nő.

— Nagyon sajnálom, hogy nem tudok felvilágosítással szolgálni a kérdéses uriember személyazonosságát illetőleg, válaszolt az udvarias színházi pénztáros, midőn Milutin ezredes lázas érdeklődéssel faggatta őt. Ugy látszik senki se ismeri. A páholyt valami inasféle ember bérelte és a színházi orvos nem kérdezősködött a beteg neve után. A kocsis adta meg az idegen czimét. Hanem ugy hiszem, hogy oroszok. Sajátságos dolog az, hogy ép ma reggel egy másik uriember is annyira ostromolt engem erre vonatkozó kérdésekkel és nem tágitott, ugy hogy kénytelen voltam őt durván elutasítani. Kérem, Drezdában mindig nagyon sok az idegen. Hanem tán legtanácsosabb volna, ha Uraságod az orosz nagykövetséghez fordulna, ott bizonyára ismernek minden nevesebb honfitársat.

Milutin ezredes estefelé visszatért Losch-

witzba, azzal az eltökélt szándékkal, hogy személyesen teszi majd tiszteletét a szomszéd házban és kérdezősködni fog a beteg hogyléte után. Hanem alig hogy megérkezett, Xenia grófnő tudatta vele, hogy szép szomszédnőjük meleg szavakban tartott levéllel köszönte meg az iránta tanusított szíveséget.

— Édes atyja még beteg ugyan, de már gyógyulófélben van, szólt, Xenia grófnő mosolyogva és a kedves levelet a legritkább délszaki növényekből kötött bokréta kísérte.

Boris a szerelmes férfi elragadtatásával olvasta át újra meg újra a hálás köszönetet mondó egyszerű sorokat.

— Waldberg Margit, ismétlé halkán. Sajátos. A leány okvetlenül orosz származásu, hanem Waldberg nem orosz név.

A szürke ház lakóira boruló titokzatosság fátyolát ez az esemény sem lebbentette fel. És Boris legnagyobb boszuságára még ama illemparancsolta ürügye sem volt, hogy a beteg hogyléte után tudakozodjék, mert a fiatal leány rögtöni tudósítása elejét vette az udvariasság leple alatt megkísérthető betolakodásnak. Meg kellett hát nyugodnia abban, hogy a jövőben majd nyilik tán alkalma a találkozásra.

Másnap reggel a kölni vonat ablakainak egyikéből egy komor arczu férfi mohó türelmetlenséggel leste, hogy mikor bontakoznak ki már az

ódon város tornyai a távol ködéből. Arczán oly sötét felleg borongott, mintha a pokol minden ördöge üzné vad hajszában és utitársai néma megdöbbenéssel néztek a türelmetlenül fel és alásétáló szótlan utasra. Midőn a vonat a kölni pályaudvarra ért, odarohant a sürgönykiadóhivatalhoz, mohó kíváncsisággal ragadta meg a czimére szóló táviratot és szembeszökő izgatottsággal olvasta el annak tartalmát.

— Végre, rebegte, végre!

A távirat csak ennyit tartalmazott:

— Ő az — Waldberg Mihály.

A komoly férfi ajkai, most nyilottak először mosolyra, mióta Drezdát elhagyta. Hanem ez a mosoly olyan fagyos volt, mint a téli nap sugarai, midőn esti biborpirot szőnek a Matterhorn ormaira.

Ugyanaz nap Berg Xenia grófnő kíséret nélkül hagyta el loschwitzi nyaralóját és midőn hirtőba szálltakor bucsut vett Boristól, a fátyol mögött is mélyen elpirult, mintha Boris sejthette volna, hogy ő mi járatban megy Drezdába.

Milutin magára maradva, ezer kalandos tervet szőtt, melynek egyetlen czélja az volt, hogy miként lehetne lerombolni ama korlátokat, melyek a szép orosz leány sajátságos magányát valóságos börtönné változtatják. Annyit tudott, hogy ezen a tiszta, mocsoktalan homlokon nem borong régi bűnök sötét árnya, vétkes multak homályos fellege. A beteg apa, ki most egyesegyedül

küzd a kegyetlen halállal, mélyen magába zárta rejtelmes titkát.

— Valami oka van e titkolódzásnak. Ez elhagyatott magányban dús pompát és kényelmet fejtenek ki. Az apa titkos utazásai, a leány teljes elszigeteltsége, mindennapi életük élőhalottkénti egyhangu magánya. Mit jelent mindez?

Boris hiába tűnődött, nem találta meg a titok nyitját.

Berg grófnő szokatlan erélyességgel utasította vissza Vera könyörgéseit, ki könnyes szemekkel esedezett, hogy csak még egyszer gyönyörködjenek a meteorként feltűnt nagy művésznő fenséges játékában.

— Mazzana asszony csak egy hétig marad Drezdában és ma már harmadszor lép fel.

De a szegény Vera szomoruan tapasztalta, hogy ez egyszer kudarcot vall az ő bűbájának varázsa is, mert anyja hajthatatlan maradt még akkor is, midőn Boris ezredes a rajongó Vera szószólójának szegődött.

— Nem, édes lelkem, a varsói rettenetes napok után nagyon meggyöngült az egészségem. Nem tudnék még egyszer színházba menni. Azonkívül a mi megjelenésünk újra felelevenitené ama első színház est kellemetlen eseményét. És nekem különben is nagyon fontos dolgom van a konzulátusnál.

— Oh Istenem, zokogá Vera, édes anyám, ő oly remek, oly magasztos, oly fejedelmi az ő királyi

bánatában. Vera szomjas lélekkel szivta volt magába a nagy művésznő szemeinek, változó érzelmek szülte minden sugarát és szive megdobbant érczes hangjának minden árnyalatánál, melyben a tette ébredt női lélek szivetrázó indulatai rezgettek.

Xenia grófnő nehéz szivvel tagadta meg leánya kérését.

— Fogod te még őt látni, gyermekem. Ilyen nagy lángész örök időkre a nagy világé lesz. Később elviszlek Italiába. És minthogy Mazzana aszszony Milanóban, Flórenczben, Rómában és Velenzében játszik, lesz alkalmad őt újra láthatni, ha majd az idegeim kissé lecsillapultak.

Ezzel megcsókolta a szép gyermek biborajkait és kocsiba szállt, hogy a drezdai konzulátusnál elintézzze sürgős teendőit. Hanem midőn hintója Drezdába ért, nem a konzul palotájához, hanem a drezdai nyaralótelep egy csendes kis vilájába hajtattott, hol a híres színésznő itteni tartózkodási idejére felütötte a sátrát.

— Szemtől-szembe kell hogy álljak vele. És ha tényleg ő az, ha ő Nimovitch eltűnt urnője, akkor meg fogom tudni a valót.

Milutin tábornok néma bánatának története, a drága multakhoz való ingathatlan ragaszkodása, új erőt öntöttek Berg grófnő bátor lelkébe.

— Ösmerem a női szivet. És ennek a nőnek aranyszive van. Tán meg fogom tudni lágyítani, tán a szerelem csodáját fogom művelhetni. A tábornok

néma bánata, hosszú évek során bizonyított rendíthetetlen hűsége még a sértett női büszkeség bástyáit is lerombolhatja. Ő fel fogja magához emelni az emlékét térdreborulva imádó szerelme és szerető női szívére fogja zárni. Mert bár mily vértezett legyen is minden kísértés ellen, melyik nő tud ellenállani egy hiven szerető férfi szenvedésének? Beszélnem kell veled.

Xenia grófnő lázasan dobogó szívvvel számlálta a perczeket a homálybaborult váróteremben, míg a komoly olasz inas nesztelen léptekkel sietett urnője lakosztályába, hogy bejelentse a »Berg grófné« nevével viselő egyszerű névjegy tulajdonosát. Percz percz után telt el és a grófnő teljes tudatában annak, hogy minő nagy horderejű lehet ez a várvárt találkozás, mely az orenburgi hőst visszahívhatja magányából egy szerető nő lábaihoz, visszafojtott lélegzettel várta a szolgáló visszatértét.

Minden érzéke kiélesedett izgatott feszültségének befolyása alatt és Xenia grófnő tisztán hallotta, hogy a feje fölötti szobában valaki lázas izgatottsággal járkal föl és alá. Végre léptek nesze hallatszott és szíve elszorult, midőn maga előtt látta a háznagyot, ki egy lepecsételt levelet adott át neki. Reszkető kézzel nyult az ezüst tálcán fehérlő levél után és a papír kihullott ujjai közül. Midőn az inas lehajolt érte, hogy fölvegye, Xenia grófnő villámként felcikkázó emlék intuítiójával észrevette a levél pecsétjét, mely egy nefelegtscsokrot ábrá-

zolt. Könyek szöktek az özvegy grófnő szemébe, midőn átfutotta a rövid néhány sort, melyben Mazzana asszony mély sajnálkozással jelenti ki, hogy hosszú évek bevett szokásától ez egyszer sem térhet el.

— Ha volna szabad ama vágyam sugallatát követni, mely arra ösztönöz, hogy közelebb jussak ahhoz a világhoz, mit a szinpad függönye előttem eltakar, ugy nagy örömökre szolgálna nekem Berg grófnőt házamban fogadhatni. De ahogy a dolgok állnak, mély sajnálatomra, kénytelen vagyok bevallani, hogy a világtól távol eső, magányos életet élek és hogy csak a szinpad illuzoris árnyvilágában mozgok. Engedje azonban remélnem, hogy viszontlátom önt majd ama óriási embertengerben, mely szerény művészetem lehető legtökéletesebb kifejtésére ösztönöz. És meg fogom önt ismerni, önt is és a leányát is, mert a világ, az én világom, igen-igen kicsinyé vált. Hadd élvezzem távolból rokonszenvének tudatát; hadd tudjam azt, hogy van egy jóakaró barátnőm abban a világban, melytől örökre elválasztanak a szinpad sorompói; ez átléphetetlen sorompók, melyeknek homályában el kell rejtőzöködnöm és melyek legmélyebb sajnálatomra gátat emelnek közöttünk is.

És Xenia grófnő tudta, hogy ráakadt a rég elveszett nyomra, midőn a levél utolsó szavait olvasta: »Do svidanya«.

»Do svidanya«, suttogta halkán. A szerelem

csodájának még nem érkezett meg az órája. Ő az, ő, Nimovitch eltűnt asszonya! Hanem a sorsemelte gát még mindig elválasztja őket.

A levélben kifejezésre jutott szilárd elhatározás ellen appellálni nem lehetett és Berg grófnő nehéz szívvel hagyta el a gyönyörű nyaralót.

De Xenia grófnő bántó csalódásánál, az orenburgi remete szenvedélyes sóvárgásánál is keservesebb volt az a fájdalom, mely az örök hallgatásra kárhóztatott asszony keblét gyötörte, kinek büszke homlokán hervadhatlan babér zöldült. A nagy művésznő könybe lábadt szemekkel nézte ablakából mint tűnik el látogatója szemei elől.

— Vassili, Vassili! kiáltott fel zokogva a szenvedő asszony, midőn a hintót látta elrobogni, mely Xenia grófnőt visszavitte loschwitz nyaralójába, Vassili, egyetlenem! Nem lehet! Mert ő még él és egy egész nemzet gyalázata bolyong e földön annak az egy embernek a személyében, aki egykor a férjem volt. És oldalánál él a gyermekem, melyet szerelem szült és keserv keresztelt meg. Az a gyermek, melyet nem szabad magaménak neveznem.

Ez este is ezrek csüggöttek néma elragadtatással Mazzana asszony ajkain, amint csengő hangon Stuart Mária királynői keserveit tolmácsolta; de nem Skóczia szenvedélyes, büszke, bájos királynőjének bánatán illetődtek meg a szivek. Az emberi szenvedés koronájával koszorus királynő, a nő állt

előttük; a nő, kinek szívét egy elveszett haza, egy leigázott nép keserve gyötörte; a megcsalt hitves, az anya, ki egyetlen gyermeke után eped a szenvedélyes szegény földi lény, ki örökre oda van lánczolva egy olthatatlan szerelemhez, melynek csupán fájdalmát ismerte meg.

Berg grófnőnek most megvult annak a tagadhatatlan bizonyítéka, hogy Wizocki Czeccil, akit hosszú éveken át hiába nyomozott, még él. A ne-felejtspécset, a »Do svidanya« szivhez szóló üdvözlése és maga az irott levél. Midőn a szürke ház mellett elhaladva, saját parkjába befordult, önkénytelenül felvillant agyában az a gondolat:

— Elküldöm e szerelmi zálogot Milutinnak. De vajjon szabad-e őt nyomra vezetni? Hátha ezzel még több keservet hozok szegény fejére?

Igy töprenkedett Xenia grófnő egész este, mialatt Vera Boris társaságában fel és alá sétálgatott a ház oszlopcsarnokában, honnan a szerelmes Boris lankadatlan állhatatossággal nézte a szürke ház ablakaiban felgyuló világosságot.

Xenia grófnő pedig az esti szellő susogásában a sors szózatát vélte hallani, mely fülébe sugta: Várj még, várj; mi vagyunk a hatalmas intéző istenek. A végzet be nem tellett még, az óra még nem ütött.

— Nápolyba fogom őt követni. Szive ajtaján fogok kopogtatni mindaddig, míg a szerelem verőfénye újra felragyog e szegény sokat szenvedett asz-

szony egén, vagy ha nem, osztozkodni fogok magam is nemes lelke bánatában.

Ezzel vigasztalódott a grófnő késő éjjel, midőn az álom búfeledtető angyala szárnyaival megérintette, hogy lecsillapítsa gondjainak zavarosan örvénylő tengerét.

És a nemeslelkű asszony, ki szemtanuja volt ama sötét ármányoknak, melyek Wizocki grófnőt elüldözték békés otthonából, még félálmában is azt fogadta fel magának:

— Boldognak kell hogy lássam még egyszer Nimowitchban.

Másnap reggel első gondolata az volt, hogy ellátogat a szomszéd szürke ház lakóihoz. Igaz ugyan, hogy a fiatal leány mindennap tudósította udvarias üzenetben a beteg lassu felépüléséről; hanem Xenia grófnő nem azért tanulmányozta hosszú évekig a társadalmi érintkezés művészetét, hogy tervbevett látogatásának ne tudta volna módját találni. Mert a fiatal leány első leveléből, melyet nagy figyelemmel tanulmányozott, kiolvasta azt az önkénytelen vallomást, hogy szép szomszédja tud oroszul és ebből arra a következtetésre jutott, hogy a szürke ház remetéjének tán szintén némi része van a multak titkos történetében, mert elájulásának percze pontosan összevágott a nagy művésznő fellépésének pillanatával.

Boris Milutinnak is szeget ütött a fejébe az a furcsa, haragtól lobogó tekintet, mit Mazzana.

asszony ama emlékezetes este rájuk vetett és még az eddiginél is élénkebb érdeklődéssel kezdte kutatni a szomszéd ház titkait. Hanem valahányszor a szolgálószemélyzet egyikét pazar borralalókkal akarta megvesztegetni, hogy belőlük egy-egy felvilágosítást kicsikarjon, mindannyiszor legnagyobb megszégyenülésére visszautasították az ajándékot azzal a kijelentéssel:

— Kérem, nekünk nem szabad ajándékokat elfogadni.

— Jól fizetik meg a hallgatásukat, dörmögte ilyenkor Boris dühösen. No, most lássuk, mit fog Xenia grófnő felfedezni, folytatta magában, midőn látta, hogy a gyászba öltözött szép asszony szer-tartásos látogatóba készül.

Egy fél órával később Berg grófnő a nagy ódon lakóház fényes fogadótermében szemben ült a bájos gyermekkel és lopva tekintett maga körül, vajjon nem-e akad a multak családi történetének valami kegyeletesen megőrzött emlékére e modern pompával berendezett termekben. Hanem noha mindenütt nagy vagyon és különösen finomult izlés nyilatkozott meg, a pazar fényű berendezés egy tárgya se vezetett vissza régibb multba, mint a loschwitzi lakóház megnyitása napjáig.

— Ön megszerette ezt a festői ódon házat? kérdé az orosz grófnő, a fiatal leány arcát fűr-késző tekintettel vizsgálva.

— Igen, mert eddigelé hosszú éveken át foly-

ton utaztunk és ez tulajdonképen az én első állandó otthonom. A mi megbizottunk vette ezt a házat, midőn én a zárdából kikerültem és én már berendezve találtam az egészet.

A beszélgetést aztán a beteg állapotjára terelte és a fiatal leány sohajtva, így végzé szavait:

— Kérve-kértem az édes atyámat, hogy ne tegye ki magát egy színház-est izgalmainak. Hanem ő megsajnálta az én magányos életemet. Midőn véletlenül meglátta valahol a művésznő arczképét feltette magában, hogy ez egyszer szakít eddigi életelveivel és nagy élvezetet fog nekem nyújtani. Szegény jó apám!

Xenia grófnő lesütötte szemét, amint szinlett közömbösséggel kérdezte:

— Láta őt tán az édes atyja már ezelőtt is?

— Nem, biztos vagyok benne, hogy nem láthatta, felelt Margit komolyan, mert apám messze keleten tartózkodott mindaddig, mig értem nem jött, hogy magához vegyen abból a zárdából, ahol nevelkedtem. Azóta mindig vele vagyok. Mióta olyan rosszul lett, nem is szóltam hozzá, mert az orvos feltétlen nyugalmat parancsolt. Édes apám rendes betegsége ugyanis az álmatlanság. És csak ugy tud szegény apám pihenésre és nyugalomra szert tenni, ha az éj csendjében künn bolyong a szabadban.

Xenia grófnő fürkésző tekintete hiába vizsgálta mohó érdeklődéssel a felhalmozott műtár-

gyakat és uti emlékeket. Nem akadt bennük a házigazda származásának vagy családi történetének legcsekélyebb nyomára sem és a bájos leányka szembeszökő tartózkodása meglepte őt.

— Szereti ön Olaszországot? kérdé végül a grófnő, midőn távozni készült.

— Nem voltunk még ott; Olaszország mint a mesebeli ígért földje a távolból integet felém. Édes atyám gyakran emlegetett egy olaszországi körutat, mert még eddig nem tette meg köteles római zarándokutját. Nagyon magányosnak éreztem magamat eddig a világon. Irigylem a lányát, grófnő, mert én sohase ösmertem az édes anyámat.

A francia nyelven folytatott beszélgetés elterítette Xenia grófnőt attól a tárgytól, amelyet érinteni akart.

— Milutin ezredes azt mondta nekem, hogy ön nagyon jól beszél oroszul, szólalt meg, kérdésének hatását lesve.

A fiatal leány elmosolyodott és vidáman válaszolt:

— Igen, édes apám tanított rá és mi rendszeren oroszul beszélünk. Utazásközben nagyon jó hasznát vesszük, mert kevesen értik és édes atyám meg is ígérte, hogy egyszer elvisz Oroszországba.

Midőn Xenia grófnő bucsuzott, a fiatal leány, az ő legnagyobb meglepetésére, lekísérte távozó vendégét a hosszú kerti ösvényen végig le az árnybaborult hársfa-sorig. Midőn aztán végre el-

váltak, jóságos mosoly játszadozott a grófnő ajkai körül, mert a rövid néhány perczet Margit arra használta fel, hogy Milutin ezredes élettörténetének rövid vázlatát megtudja.

— Kérem, köszönje meg az én nevemben előzékeny és szivélyes udvariasságát, szólalt meg Margit, míg arczain áruló biborpir gyult föl. Arra fogom kérni az édes apámat, mire teljesen fölgyógyul, hogy személyesen tolmácsolja neki újra, minő nagy hálával tartozunk mi neki, valamint önnek és a kedves leányának is.

— E két tüzes ifju sziv érzelmeit csak igen vékony átlátszó fátyol takargatja egymás előtt, szolt Berg grófné magában, mialatt hazafelé vette az utját. Pedig Boris, az orosz nemesség legfényesebb, legbüszkébb csillaga, a mi legelőkelőbb neveink közül választhatna. Ez a leány ismeretlen idegen. A rejtelmek iránti előszeretet vagy a szerelem rejtelme az, mely őt e leánykához vonzza? E titok nyitját csupán Mazzana asszony szivének zárt ajtaja mögött fogom találni. Várni fogok hát, várni és örködni. Türelem rózsát terem.

Egy héttel Xénia grófnő látogatása után Waldberg Margit édes atyja annyira fölépült, hogy leányára támaszkodva, lassan elbotorkálhatott a fiatal lány kedvencz napsugaras rózsalugasába. Ugyanolyan mérvben, amint egészsége visszatért, sajátságos buskomorság vett erőt rajta. Egy szóval sem említette ama színházi est öldöklő szivgörcs-

rohamát, hanem hálásan emlékezett meg leánya szeretetteljes gyöngédségéről. Amint ott ült a lugasban és a lábainál elterülő mosolygó Elbavölgyön legeltette szemét, tekintete Berg grófné nyaralójára esett.

Milutin Boris, ki a nyaraló oszlopcsarnokában föl és alá járkált, rég észrevette már az apja oldalán lassu léptekkel sétáló szép leányt. És a fiatal leány szívében valami határozatlan, sejtelmes, vágyódó sóvárgás ébredt, mintha a tavasz édes erői pezsdültek volna fel benne, melyek minden gyöngé hajtást, minden parányi rügyet bimbófakadásra, virágpattanásra késztetnek.

— Édes apám, szólalt meg dallamos lágy hangon, olyan boldog vagyok, hogy egészséged és erőd újra helyreállt. Nagyon beteg voltál! És piczi fehér kacsói szeretetteljesen simogatták meg apja halovány homlokát. Valóban nagy hálával tartozunk Berg grófnőnek, azért az este oly szívélyesen sietett segítségemre. És az anyátlan leány elmondta némán figyelő apjának, minő előzékenyen siettek volt segítségére a szomszéd páholy tulajdonosai. »Én már megköszöntem Berg grófnőnek irántam tanusított jóságát «

Apja összerezte, amint lassan ismétlé:

— Berg grófné?

— Igen, felelt a fiatal leány meglepetten. És vendégének, Milutin ezredesnek, szintén nagy hálával tartozunk. Remélem, személyesen el fogsz hozzá

látogatni és meg fogod neki köszönni az előzékenységét, mert én, mint leány, nem tehetem. E szavaknál álmodozó szeme szeretetteljesen tapadt a daliás katonatiszt alakján, ki a szomszéd kert dombos terraszán sétálgatott föl és alá.

— Milutin ezredes? Ki az? Beszélj róla! kiáltott föl az apja, míg arcza hirtelen felindulás szenvedélyétől eltorzult. Margit lesütötte a szemét, mert dobogó szivecskéje érezte a szerelem angyalának első halk szárnycsattogását.

— Ő oly lovagias, oly előzékeny, oly udvarias! És biborra gyult orczákkal kezdett édes apjának mesélni a távol keleten véghezvitt nagy hőstettekről, melyek apa és fiu nevét egész Oroszországban...

De alig végzé szavait, midőn apja megragadta a kezét és haragos vad felgerjedéssel kiáltott fel:

— Mihelyt jobban leszek, elviszlek innen messzire. Soha ne említsd többé előttem azt a nevet: Milutin. Átkozott ez a név örökre. Hallod? Megtiltom, hogy szemedet még egyszer az ő arczára emeljed. Mert köztünk vér piroslík, vér, vér.

Erős szivgörcs-roham vett erőt a lábbadozó betegen, szemei becsukódtak és halálos dermedtségben megmerevedett teste hátrahanyatlott. Margit néma, szótlán megkövülésben volt e megfoghatatlan változás szemtanuja, aztán felszökött ültéből és ágyába szállította eszméletlen apját.

Éltének első nagy bánata nehezedett most Margitra, mert e kerti jelenetet a megpróbáltatás hosszú, kínos napjai követték és borongó fellegek tornyosultak a fiatal leány homlokán, mialatt nesztelenül forgolódott a szürke ház elsötétített termében. Apja betegsége új jelleget öltött. Tüzes láz égett ereiben és a komoly orvosok baljóslatu arczzal csóválták meg fejüket, amint lázkáprázatos, zürzavarosbeszédét hallgatták, mely előttük ösmeretlen nyelven folyt. Szenvedélyes felkiáltásaiban különböző keleti nyelvek egyvelegére rá lehetett ösmerni. Voltak órák, amikor oda kellett őt kötni az ágyához, nehogy örült dühöngéssel önmaga ellen törjön. Sürgönyileg hívták a beteg ágyához bécsi bankárját, ki rögtön utnak indult és nemsokára a beteg ágyánál termett.

A bécsi bankár arcza nagyon komoly kifejezést öltött, amint Margit oldalán a kert gesztenyefáinak árnyékában sétált.

— Ugy látszik, édes apja utasítást adott a házi orvosának, hogy hivasson engem az esetre, ha valami komolyabb baja volna. Ezek szerint szükséges és kívánatos, hogy ön megtudja, miként édes apja vagyónának kezelése ránk van bízva. Az ön házi orvosánál önhöz czimzett lepecsételt levelek vannak letéve. Ha az édes atyja nem nyerné többé vissza világos tiszta öntudatát, úgy az ön ifju vállaira, kedves gyermekem, a legnehezebb kötelességek egyike sulyosodik: egy tehetetlen, gyámolta-

lan ember ápolása. Hanem ön számíthat a mi házunkra, gyermekem, mely mindig hűségesen képviselte az édes atyja érdekeit.

— És mikor fogom megtudni az orvosok végleges véleményét? kérde Margit elszorult szívvvel.

— Ma este az orvosok tanácskozni fognak és nekem határozott utasításom van, hogy mindaddig itt maradjak, míg az édes apja egészsége helyreállott, vagy — itt rövid ideig habozott — míg önnek nem lesz többé szüksége reám.

Margit dobogó szívvvel várakozott egész este édes atyja lakosztálya előszobájában az orvosok kijelentését lesve és ijedten rezzent össze, mikor az orvosok egyike, egy tiszteletet gerjesztő agg zsidó tudós, kinek mellén galambősz szakáll rengett, félrehívta. A német orvosi fakultás leghiresebb nevének viselője volt ez, kit köztisztelettel emlegetett az egész művelt világ.

— Édes gyermekem, olyas valamit akarok öntől kérdezni, amitől talán édes atyjának egész élete függ, szólalt meg az agg orvos, sűrű bozontos szemöldökei alól fürkészőn tekintve a fiatal leány szemébe. Tud ön valamit édes atyja multjáról?

— Nem. Midőn két évvel ezelőtt kikerültem a zárdából, apám szinte idegen volt előttem. És orosz hazámat nem is láttam még soha, válaszolt Margit mély sohajjal.

— És az anyja? — kérde az orvos, mig szemében fellobbant a sugár.

— Meghalt, mikor még alig két éves voltam. A rokonaim közül, ha ugyan vannak, nem ösmerek senkit.

Az orvos újra rászegezte fürkésző szemét és valami idegen nyelven szólította meg.

Margit búsan rázta meg a fejét, míg orczáin sűrű könyök peregtek végig.

— Nem értem, hogy mit mond.

— Akkor ön se tud nekünk segíteni szegény gyermekem, mert ez az én anyanyelvem, az a nyelv, melyen édes apja lázálmában félrebeszél. Lengyelül beszéltem, egy meghalt nemzet kihalófélben levő nyelvén. Volt ön valamikor Lengyelországban, élt ön ott valamikor?

Margit tágranyitott szemekkel bámult rá és meglepetten válaszolt: Soha.

— Nem tudja, kivel levelezett az édes apja? Nem tudja, hogy voltak-e az utóbbi időkben lengyel látogatói? Nem járt itt valami asszony? kérdezősködött az agg orvos, élénk érdeklődéssel.

Margit mindenre nemmel válaszolt és szótlan meglepetéssel nézett az orvosra, ki lassu léptekkel járt föl és alá a teremben.

— Gondolkodnom kell, gondolkodnom — mormogta az orvos. A beteg multját mély titok leple borítja. Betegségében nagy válság előtt állunk. És nem remélhetjük a reactiot mástól, mint annak az egyetlen lénynek a megjelenésétől, kit lázáлмаiban egyre emleget.

Midőn végre az ajtóhoz közeledett, hogy várakozó pályatársaihoz csatlakozzék, Margit megragadta a karját.

— Doktor ur, esdekelt zokogva, mi az apám baja? Mi okozza folyton megújuló szenvedéseit?

— Szegény gyermekem, válaszolt az agg, meg-simogatva a lányka arczát, lengyel betegség az, a szív és ész egy gyógyithatlan baja.

Mert ő volt az egyetlen, aki megértette a beteg ember lázálmainak sötét rejtelseit.

IV. FEJEZET.

Waldberg Margit nehéz szívvvel virrasztott hosszú magányos éjszakákon át a beteg apa ágyánál és aggódva leste az öreg zsidó orvos vonásait, ki elborult arczczal hajolt nap-nap után a beteg fölé. Valami enyhítő hatása volt az ösmeretlen nyelvnek, melynek szavaival a tiszteletreméltó héber aggastyán csititgatta a lázban égő beteg deliriumát. Kartársai egymásután elszállingóztak és magára hagyták az őszhaju patriarchát, az orvosi tudomány nesztorát, hogy egyedül küzdjön a halállal és a hosszú-hosszu napok folyamán megszerette a szelid, önfeláldozó leánykát, kinek szemei néma könnyöggéssel tapadtak az ő arczára.

— Istenem, Jákob istene, rebegette az orvos, ez iszonyu büntetés. Szegény ember. A lengyelek mindig jó barátai voltak szegény népemnek. Tárt karokkal fogadtak bennünket, midőn az oroszok kiüldöztek hazájukból és a lengyel sas oltalma alatt szabadon fejlődtünk és gyarapodtunk. Mióta a merész Titus és a zord Vespasián a hódító

Rómába vitte el templomaink hétágu arany karosgyertyatartóit, azóta Ábraham ivadéka csupán Lengyelországban építhetett magának békés házléket, csak ott művelhette meg rettegés nélkül a földjét. És ha ő nem is érdemelne bünbocsánatot, e gyámoltalan gyermek szívében is a hatalmas Paskievitchek fejedelmi vére dobog, ama Paskievitchek vére, kik a hontalan zsidót mindig megoltalmazták hősi kardjaikkal. Meg fogom őt menteni. De minek? Hogy visszaadjam lelkifurdalásai örökké élő poklának, mindig megújuló kinjai bilincseinek, melyek mind mélyebben bevágnak a husába? Visszaadjam ama őrjítő tudatnak, hogy neve örökké átkozott?

Ama meleg emberbaráti részvét forró érzelmeitől ösztönözve, mely Juda vesztett koronájának legragyogóbb drágaköve, az öreg orvos napról-napra biztatta a busuló lánykát:

— Élni fog, gyermekekem. Ne aggódjék semmit. Élni fog, hogy gyermeke felett örködhessék.

Egy éjjel az agg Ábrahám egyedül virrasztott a beteg ágyánál. Mély csend borult a betegszobára, mert Margitot az álom olyannyira elnyomta, hogy le kellett dőlnie az előszoba karos-székébe. Egyszerre csak szokatlan öröm pirja gyult föl az orvos arcán, mert a beteg felvetette a szemét és merőn bámult az ágya mellett virrasztó idegenre. Az orvos gyorsan fordult az asztalhoz, hogy az ott felhalmozott orvosságok és üdítő italok közül valami gyógyhatásu sziverősítőt kikeressen.

És míg az öntudatra ébredt beteg mohón szür-
csölte az üdítő italt, az orvos ajkai halk vigasz-
taló szókat rebesgettek, oly édesbus hangon, mint
aminőn hajdan felcsendültek a próféták siralmai
Babylon vizei mellett.

A beteg, kinek szemeiben az ész sugara újra
felgyult, elfordította halovány arczát és a hála
könyei peregtek végig beesett vonásain ezüstbe ve-
gyülő szakállába. Mert édes lengyel anyanyelvén,
mely kedves volt előtte mindama napig, midőn az
ördögnek eladta a lelkét, csendült fülébe a re-
mény és vigasz biztató szózata. Waldberg Mihály
élete meg volt mentve.

Midőn a hajnal felvirradt, más orvos jelent
meg a beteg ágyánál és az agg héber tudós ki-
aszott jobbját áldólag nyugtatta Margit bájos fe-
jecskéjén.

— Eljövök majd és meglátogatom magát,
édes gyermekem. Hanem az apja ne is tudjon egy-
előre rólam. Hadd tekintse emlékemet az elmúlt
napok valami lázálmának. Majd ha jobban lesz és
fog utánam kérdezősködni, eljövök hozzá, mint jó
barátja. Kartársam, ki most engem helyettesít,
naponta megkapja majd tőlem a szükséges utasi-
tást és ön bátran megmondhatja apja bécsi meg-
bizottjának, hogy békén távozhatik. Az apja élet-
ben marad,

És az agg tudós bucsuzott, 'azzal a büszke
öntudattal lelkében, hogy hősiezen küzdött meg a

halállal és kiragadta karmai közül a zsákmányát. Bölcs zsidó ősei megbecsülhetetlen nagy tudásának örököse lévén, minden emberi tudományban nagy mester volt. Az emberi agy évezredes kutatásainak eszme-gyémántpora, melyet a szellők forgataga Judea, Assyria és Chaldea tudományos hajlékain végig, le Egyptom utvesztő templomainak csarnokáig, mindig tovább görgetett, volt az agg zsidó fényes szellemi öröksége. Az éleseszü perzsák és a ravasz arabok tudományos titkai, Kisázsia népeinek szerteszóródott eszmedrágakövei, melyeknek hajdani birtokosai rég porladoznak, Szaraczenek és Mórok ősi tapasztalatai, mind-mind nagy látókörű elméjének kincses tárnáját gazdagították. Eszmék, melyek a talmudnál és a kabbalánál is fönségesebbek, cryptogammák és asztrologiai zagyvalék kötése alatt rejlő titkos feljegyzések valának ama hatalmas fegyverek, melyekkel ő a beteg vergődő lelkét nyugalomba ringatta. Mert a zsidók, kik manap a világon szétszóródtak, nagy rejtett szellemkincsek örökösei, melyeknek hatalmas, sulyos tömege a modern tudás gyenge hálózatán keresztül belebuktak a feledés homályába. A zsidó magasztos ősi bölcseségnek büszke letéteményese.

A föld termő ölében nyugszik őseik pora, ama férfiak pora, kik már évezredekkel ezelőtt végig álmodtak minden álmot, mohón ragadták meg a tudás legkisebb atomját is, mely az emberi ész korlátolt felfogáskörébe esik. Nincs a jelenben dal,

melyet még ők el ne daloltak volna; nincs gondolat, mely valamelyik rég hamuvá vált ős kilobbant agyában nem lobogott volna. Nincs új színárnyalat, nincs új kép, mely a jövő századok születendő Rafaeljai előtt lebeghetne; ragyogó szimpompája már évezredek előtt gyönyörködtette a multak művészeit, kiknek neve rég feledésbe ment. Egy-egy utód, ki az élet tengerében gyöngyöket halász, néha-néha örömrivalgással akad rá az elszórt kincsek egy-egy atomjára, melyek mélyen elrejtve szunnyadnak az idők tengerének hullámai alatt. Az új nem egyéb, mint a felfedezett réginek egy dőre modern elnevezése. Mert az eszmék örökéltü lények! A teremtő szellem sugarai ezek, melyek messze kihatva, olthatatlan lánggal égnek, mert az ég szülöttjei ők és örökéltüek. Az eszmék a nagy Mindenható szempillantásai; az eszme, az ama földi szem előtt láthatatlan Jehova, melynek rettenetes arcza előtt földre borul a jámbor zsidó és kiről még nem mondták el mai napig se az utolsó szót.

— Semmi se új a nap alatt, rebegte az agg orvos, midőn a loschwitz-nyaralót elhagyta. Judás fája nem hal ki soha e földön. És Judásnak örökké viselnie kell megbocsáthatatlan bünének lesujtó átkát. Árnyak vagyunk mindnyájan, a jók és a rosszak; csak az eszme az, a mi szabad, legyőzhetetlen, láthatatlan és halhatatlan.

És mély gondolatokba merülve haladott tova az agg bölcs Loschwitz avaros utain.

Waldberg Margit ama rettenetes roham óta, mely apját közel vitte a halál sötét birodalmához, ez éjjel hallotta először öntudatra ébredt apjának hangját, összefüggő értelmes szavakban felcsendülni.

— Majd ha jobban leszek, messze elviszlek innen, messze Amerikába, hol a nyugati ég alatt új, szebb élet fog ránk virradni.

A boldogtalan apa még nehéz betegségében is egyre annak az egyetlen lénynek jövőjén gondolkodott, ki még ez életben szeretettel ragaszkodott hozzá, az ő ártatlan, hiven szerető leányának kétséges jövőjén.

Margit pedig, mialatt a beteg oldalánál térdelt, sajátságos izgatottsággal idézte fel lelke elé azt a gyűlöletteljes pillantást, melyet a nagy művésznő ama emlékezetes estén páholyukra vetett.

— Jó majd idő, mikor mindent meg fogok tudni, rebegete elmerengve. Gyermeteg, derűs nyugalmát hirtelen támadt rejtélyes izgatottság háborgó hullámai verték föl, mert az agg orvos szavai szívében eddig ismeretlen hurokat hoztak rezgésbe.

— Apám, beszélj nekem valamit az anyámról, rebegete egy alkalommal, ellenállhatatlan benső ösztön sugallatának engedve, — de a következő pillanatban az ápolónő keze érintette meg a vállait és hallgatásra intve őt, kivezette a betegszobából.

— Valami szomorú családi tragédia fájó emléke van eltemetve atyja szívében, suttogta a

tagbaszakadt német ápolónő, ámbár nem értett oroszul. Ne faggassa kérdésekkel, ráér mindent megtudni, majd ha az édes apja egészséges lesz. A bánatra mindig ráér az ember.

Az agg orvos szigoruan hagyta volt meg, hogy a lábadozó betegnek meg kell tiltani a beszélgetést és ő rendelte el egyszersmind, hogy induljanak rögtön a beteg felgyógyulása után tengeri fürdőbe.

— Nem szabad őt kitenni semmiféle izgalomnak. Föltétlen nyugalomra és teljes környezetváltozásra van szüksége, ha azt akarjuk, hogy felgyógyuljon. A nyugalom és hallgatás megkimélheti tán a szegény leány szívét a rá váró keservektől; mert lehet, hogy ő nem is sejti még apja származásának sötét titkát. Adja az ég, hogy sohase legyen kénytelen apja szenvedéséből kivenni a maga részét. A környezetváltozás pedig megmentheti őt tán attól, hogy — — Az agg orvos szava érthetetlen suttogásba halt el és fogai vaczogtak ludbőröző félelmében.

Margit szomoru gondolatokba merülten bolyongott egyedül a kert illatárban uszó rózsalugasutain, honnan a Milutin ablakaiban felgyuló világozást láthatta. Ámbár Xenia grófnő és Vera több ízben csatlakoztak hozzá kerti sétájuk közben, mióta a nagy beteg súlyos párviadalát vivta a halállal, Margit egy hajszálnyival se lépte át azt a határt, mely sorszemelte korlátként arra látzott hivatva, hogy őt Boristól örökre elválassza.

Az apai átok oka valami régi bün-e, melynek árnya közékük férkőzik, valami förtelmes ellenségeskedés vagy tán a nemes orosz ifju becsületén esett szennyfolt? Vajjon mért nyugszik e véres átok Boris nevén? Amint lelke elé idézte az ő képét, midőn a színházban segítségére sietett volt és amint mohón leste Vera ajkairól mindama hőstettek hosszú sorát, melyek a sebzett hős feje köré harczy dicsőség glóriáját szőtték, Margit még az apai átok le-sujtó kinyilatkozásával szemben is hitetlenül azt rebegette: »Lehetetlen, ő nem lehet vétkes.«

Tapasztalatlan gyermekleány lelkének feltétlen meghódolásával a férfiaság e testet öltött eszményképe iránt, amilyent eddig csak álmaiban látott, szótlantul hallgatta Xenia grófnő komoly, szeretetteljes szavait, midőn a lelkében olvasó jó-ságos delnő meleg szavakban beszélt Milutin mult-járól. Hanem ha uj barátnőjével, a fiatal vigkedélyü Verával bizalmasan kettesben el-elcsevegtek, biborra gyult arczát a rózsák illatos kelyhébe rejtve, így szólt néha: »Nemeslelkü, nagy ember lehet ez az ön barátja, Boris ezredes«. És ilyenkor ártatlan szívében gyermekes, fájó féltékenység ébredt arra a gondolatra: »Lehet-e az, hogy Vera az ő közelében éljen és ne szeresse«?

V. FEJEZET.

Páris egyik leghomályosabb és legszennyesebb városrészében, a faubourg Montmartreban van egy kis zugkorcsma, melynek czimerén elmosódott kék alapon koronás fehér sas ékeskedik. Ha a »Fehér sashoz« czimzett vendéglő czimere nem is viselne lengyel feliratot, maga a vendéglő külseje is tanuskodnék a kis szálloda jellegéről, melyről a francia rendőrség tudja, hogy ez a párisi lengyel klub főhadiszállása.

Az étterem csekély számú rozoga asztalai, a visszataszító söntés, a hosszuhaju, mocskos, szótlan szál pinczér, mindez első perczre elriasztana minden más vendéget. Hanem egy csomó bogárszemü, bágyadt arcú sajátságos idegen mindig ott settenkedik; nehéz lépteik megrecsegtetik a szüette lépcsőket, melyek a ház egyetlen második emeleti nagytermébe vezetnek, melynek szomszédságában néhány szegényes, egyszerű hálószoba fogadja be Lengyelország nyughatatlan, világbolygó gyermekeit. A párisi kémek megvetéssel kerülték ezt a

szegényes hajlékot, mert valahányszor razziát tartottak ott, mindig csupán zsirfoltos asztalokat, rozoga székeket és értéktelen butorzatot találtak; maguk a szobák csak úgy kongottak az ürességtől. Mert egy ügyesen a falba eresztett rejtett folyosó lehetővé tette, hogy a vendégek egy perc alatt szétrebbenjenek, mihelyt őrtálló kémeik a közelgő veszélyt jelentették.

Ugyanaz éjjel, midőn Waldberg Margit korán elvesztett anyja után kérdezősködött, kiről a fiatal leány hiába álmodozott, a drezdai színház-jelenet lengyel szemtanuja vitte a szót a második emeleti nagy teremben. Párisba érkezése után első dolga az volt, hogy a lengyel-klubba siessen és ott komor, borongó arcczal egyesegyedül várta be azt a percet, míg a lengyel száműzöttek lassanként összegyűlő köre a rendesnél egy árnyalattal élénkebbé tette az elhagyatott kis korcsmát. Hideg eső csapdosta az ablaktáblákat, melyek kísértetiesen zörögtek rothadt kereteikben és néhány, üres borospalaczkokba dugott viaszgyertya pislogó, sárgás fénye világította meg a drezdai hirmondó köré csoportosult, boszút lihegő arcokat.

Egy hang se bontotta meg a feszült figyelem csendjét; legfeljebb egy-egy belépő klubtag vagy pinczér csoszogó léptei hangzottak az előszobában és a lépcsőkön, amint a szónok halk, visszafojtott hangon könnyörtelen düh tüzét szította fel hallgatóiban.

— Biztos vagy abban, hogy ő az? Gondold meg, hány hosszú év múlt el azóta.

— Tizenöt esztendő. Mi nem tehetjük kockára testvéreink életét valami végzetes tévedés miatt, szólalt fel egy őszhaju lengyel nemes, midőn a szót emelő hirhozó végre elhallgatott. Magam ugyan Dél-Lengyelországban voltam az idő szerint, hanem szóról-szóra hallottam a történeteket, oly ember ajkairól, a ki ösmerte a két megmenekült nemest. Irja le nekem azt az embert.

A szóló szenvedélyesen válaszolt.

— Hasztalan volna itt további hiábavaló kérdezősködéssel késleltetni a cselekvést. Az én társam, ki most lesben áll Drezdában, Egyiptomban látta őt, midőn Konstantinápolyból oda érkezett ama átkozott kincsekkel, melyhez testvéreink vére tapadt. Barátom saját életét kész feláldozni. Magam is feláldozom az életemet, hűségem tanujelül. Mi már felvettük a ház és az egész birtok tervrajzát és Pietrow házaló álruhájában bejutott már egyszer a főterembe. Mit akartok még? Elvitázhatlan bizonyítékaink vannak, hogy ő az áruló Judás.

— Saját szemekkel láttad őt a színházban? szólalt fel egy hang.

— Igen, mind a ketten közvetlen közelébe jutottunk, midőn eszméletlenül feküdt az intendáns szobájának küszöbén. Szakasztott olyan ő most is, mint akkor, csak a haja fehéredett meg. Pietrow ösmerte őt jól Egyiptomban is és több ízben meg-

kísérlette, hogy közelébe férközhessék; hanem az álmod nem ismerő nubiai cselédek nagyon is jól őrizték soubrahi nyaralóját. Pietrow szegény és gyámoltalan volt és így szem elől vesztette a nyomorultat, a ki Maltán keresztül térhetett vissza Dél-Francziaországba, hogy onnan Bécsnek véve útját, az Elba partján keressen menedéket. Ő tán nem is tudja, hogy a lengyel nemesek közül kettő megmenekült. Nekem nem kell most semmi egyéb, csak három megbízható emberem, meg egy kis pénz. Az a Judás mindig duslakodott az aranyban. Én nem kívánok itt semmi mást, csak az ő halálítéletét, három társat meg egy ezer frankos segílyt.

Egy félóra telt el halk suttogással és a még mindig meg nem állapított halálbüntetés sötét tervezésével. Halotti csend borult a teremre, midőn végre egy spanyol fal mögül felszólaló hang tompán és ünnepélyesen kijelentette:

— Szavazzatok!

A biborszínű spanyol fal egyik sarkában felállított asztalon egy emberi koponya fehérlett, melyből vázát faragtak volt. Minden jelenlevő felemelkedett ültéből és némán odalépve az asztalhoz a koponya két oldalán álló tálak egyikéből egy-egy golyót választott, mely tompa koppanással esett a halálfőbe. Az egyik edényt fekete golyók töltötték meg, a másokban sárgás árnyalatu fehér golyók voltak felhalmozva.

Az ítélőasztal előtt egy vak aggastyán állott és midőn a jelenlevők közül mindegyik beadta a szavazatát, az agg nemes a golyókat megszámlálva, halkán rebegte:

— Huszonhárom!

Az ernyő mögül egy kéz nyult a halálfő után.

— Eldőlt! kiáltott fel a spanyol fal mögül felszólaló hang. Huszonhárom fekete golyó. Halál-ítélet mindnyájunk szavazatára. Rögtöni halál az árulónak.

— Halál az árulónak, hangzott fel minden ajakról és a visszhang tompa moraja töltötte meg a termet.

— Huzzunk sorsot, szólalt fel újra a homályból jövő hang. Husz fehér papírszelet és három kereszttel jelzett czédula van a halálfőben. Rajta barátaim, későre jár az óra. Huzzatok sorsot, hogy kik legyenek az ítélet végrehajtói.

— Megálljatok! kiáltott fel egy rongyos ruhájú férfi, áttörtetve a tömegen. Arczát egy rettenetes kardvágás éktelenítette el és gyilkos bosszu tüze gyult fel sötét szemeiben. Megálljatok. Hosszu évek során raboskodtam Szibériában, míg egy amerikai czethalász félholtan szedett fel az ochotski tengernek egy jég-torlaszán. San-Franciskóban adtak nekem hajlékot, míg annyira voltam, hogy visszafelé vehettem utamat és idejöhettem bosszút állani. Én nem kárhoztatom az oroszokat. Nem; ők elfogtak engem, mert nyílt lázadáson rajtakaptak; fegyverrel kezem-

ben fogtak el. Mourawieff vagy könyörületből, vagy feledékenységből keresztrel jegyezte meg a nevet. Magam vittem el a vászonfoszlányokra vérrel irt okmányt az arany kapuhoz és magam kézbesítettem a mi rendünk főnökének. Nyolczvanhárom lemészárolt nemes neve piroslott rajta. Saját testvérem is gyalázatos halált halt Nimowitchban. Szakitsátok el az egyik sorsjegyet. Én önkénytesen ajánlkozom.

— Mindnyájatok akarata ez? kérdé tompán a felszólaló hang.

— Akarjuk, akarjuk! zúgott fel minden ajakról a helyeslés moraja. Egy emberáldozatot elfogadtak.

— Tehát kettőt kell még kisorsolni.

Mély csend állott be újra, mialatt mind sorban vonultak el a halálfő mellett és minden kéz belenyult a végzetes papirtekercs után. Az önkénytes arczán vad szenvedélyes öröm tüze lángolt fel, midőn kezét szoritott két sorsosával, kik némán bámultak a kezükbe akadt keresztjeles papirra.

És a rejtett elnök hangja újra felszólalt:

— Testvéreim, távozzatok; csak az a négy ember maradjon, kiket a sors kijelölt! Alig hangzott még el tompa parancsszava, midőn a terem máris lassan kiürült; a sajátságos gyülekezet szétoszlott; de minden távozó előbb meleg kézszerítással bucsuzott a négy kiválasztott áldozattól és azt sugta fülükbe: »Lengyelhon szent szerelmeért haljon meg az áruló!«

Még az éjjel gyilkossági terveket szövő, négy férfi vette útját Drezdába különböző irányban, hogy az elárult lengyel nemzetért bosszút álljanak.

Néhány nappal később Waldberg lányát éjféltájt valami sajátságos, szokatlan nesz, mely apja szobájából felhangzott, riasztotta föl szunyadásából. Az aggódó lányka nyugtalan félálomban hánykolódott ágyában, mert két hét óta amerikai utazásuk előkészületeivel foglalkozott és fájó szívvvel gondolt arra, hogy el kell válnia Boris ezredestől, kitől még nyílt bucsut se vehet, nehogy apja haragját magára zudítsa.

Mazzana asszony is eltűnt Drezdából és Margit szive sajátságosan elszorult, midőn olvasta, hogy a nagy művésznő téli szerződéseit mind felbontotta és Lago maggioréi nyaralójába vonult vissza, hogy ott üdülést és pihenést keressen.

Berg grófné volt az egyetlen, a ki megtalálta e váratlan elutazás magyarázatát és csak Milutin ezredes Orenburgba való indulását várta, hogy aztán maga is a felfedezett nyomot kövesse.

— Mazzana asszony valahol találkozhatott a loschwitzi remetével. De vajjon hol és milyen körülmények között?

Margiton ez este lefekvés előtt valami saját-ságos baljóslatu sejtelem vett erőt és soha nem tapasztalt érzelem fogta el a lelkét, midőn apjának »Jó éjt« kívánt. Könyekre fakadva borult az atyja nyakába és azt suttogta zokogva:

— Apám, édes jó apám, egyetlen egy kérésem van csak, beszélj nékem valamit az édes anyámról!

Az őszhaju apa szeretetteljesen ölelte őt a szívére és reszketeg hangon válaszolt:

— Most nem, én szerelmetes gyermekem. Hanem majd jó nap, midőn mindent meg fogsz tudni. A tengeren tuli szebb országban tán majd elmondok mindent. Ha pedig hirtelen halált talál-nék halni, a lengyelországi jasnagorai Szt. Pál zárda apátjánál van egy letétem; lepecsételt iratok azok, melyek a tiéid lesznek, de csak ha meghalok.

Margit összerezcent, mert eszébe jutottak az agg orvos szavai is, az atyja pedig könyes szemekkel folytatta:

— Mazzana asszony, a nagy művésznő, a lánglelkű asszony, ki az egész világ kedvence, szintén ismerte az anyádat, gyermekem. És most menj. Elég korán fogsz mindent megtudni.

Margit roskadozó térdekkel tántorgott a szobájába és gondolatai lázasan kóvályogtak izgatott agyában. Remete életük, a haragos ellenszenv, melylyel apja Milutin neve iránt viseltetett, a színházi est sajtósági eseményei, mindez talány volt előtte, melynek hiába kereste a nyitját. Apjának makacs vonakodása, melylyel esdeklő könyörgését mindannyiszor visszautasította, mihelyt arra un-szolta, hogy beszéljen neki arról a rég elhunyt nőről, ki őt hajdan szerető anyai szívére ölelte, mindez feldulta lelki nyugalmát.

— A bánat tövis koronája, vagy a gyalázat keresztje-e az, mi anyám sirját jelzi? így tünődött a fiatal lány zokogva, midőn szüzi hálósobájának csendjében leborult az imazsámoly fölött csillogó aranyfeszület előtt.

És midőn már álmra hajtotta fejét, addig sirt, míg a kimerültség lecsukta a szemét. De még álmában is kisértgette az a gondolat, hogy Milutin tábornok is, ki szivének oly kimondhatatlan kedves volt, maholnap utra kél távol keletnek vidékeire, hol a turkesztaniak éles kardjai villognak véres csatában.

— Nem válhatok el tőle egyetlen bucsuszó nélkül, suttogta félálomban és szeretetteljes mosoly lebegett az álomba merült lányka ajkai körül.

De a szerelem tündérországában járó lelke egyszerre csak rémülten riadt fel, midőn apja lakosztályából valami elmosódott furcsa hang hallatszott... Nem hallott semmi feltörő sikolyt, mely a ház félreeső szárnyában alvó cselédséget felverte volna. Még küzködő vergődés nesze se hallatszott. De valami megnevezhetetlen rémület fogta el egész valóját és ösztönszerű baljóslat szivébe nyilaló rettegésével megérezte, hogy ellenség jár magányos apja szobájában.

Felpattant az ágyából és hangosan dobogó szivének sugallatát követve, mely a lelkek tagadhatatlan telepathiájának legvilágosabb megnyilatkozása, nekirontott az agg remete hálósobája aj-

tajának, mely mint rendesen, ugy ma sem volt kulcsra zárva. Hanem egy nehéz tárgy állta el az utját és midőn élesen figyelő füle csoszogó léptek neszét hallotta, melyek a szőnyegen tovasurrantak, őrzöngésig fokozott szenvedélyének egész erejével neki vetette magát az ajtónak.

— Apám, apám! Vad sikolya rémes visszhangra keltve verte föl az éjszaka néma csendjét, de csak tompa hörgés felelt szavára.

Még mielőtt az álmos cselédség fogvaczogva verődött csoporttá, Margit megdöngette az ajtót és a következő perczen kétségbeesett sikoltás hirdette az árván maradt gyermek zokogó gyászát.

Milutin ezredes ezalatt szobája ablakából némán meredt a szomszéd ház előtte oly kedves ablakaira és meglepetten vette észre, hogy néhány sötét árny suhan el gyorsan az éj homályában.

— Az inasok, gondolta magában. Utra készülnek, maholnap elhagyják Loschwitzt. És saját bánatába elmerülve, kővé meredt az első pillanatban, midőn Margit hangos segélykiáltása felhangzott a néma éjben. Szive megsugta neki, hogy kinek a hangja ez, mely halálos veszedelemi kétségbeesett rettegésével bontja meg az éj csendjét.

Villámsebesen kapta fel a fegyverét és a lépcsőn lerohanva, örült sietséggel száguldott tova a kert utjain. Vad szökéssel ugrotta át a falat, aztán nekiiramodott a kert sötét utjainak és megdöngette a ház zárt kapuját. Amint szeme a

második emelet homályba borult szögletére esett, egy sötét alakot pillantott meg, mely a vadszőlővel befutott erkélyről leugrott.

Csak egy pillanatig látta a csillagok halvány fényében; harcz-gyakorlott jobbjaival megragadta a fegyverét és kétszer lőtt a szökevény után. Aztán megfordult és a főajtóhoz sietett, honnan Margit jajveszéklése hangzott. Sikoltásába mások jajgatása is vegyült és a következő perczben Boris már Margit oldalán termett és épen jókor érkezett, hogy az eszméletlenül összeroskadó lányt karjaiba fogadja.

Az őt habozó léptekkel követő cselédség még lenn botorkált a lépcsőn, midőn Boris ölbe kapva a pehelykönnyüségü alélt lányt és forró csókokkal borítva hideg ajkait, bevitte a nagy szalonba, hol gyengéden lefektette a pamlagra. Aztán a végrevalahára előkerülő inassereg élén kezdte döngetni a hálószoba ajtaját, de az meg sem mozdult. Egyszerre csak a kulcsár, ki lassan össze kezdte szedni az eszét, felkiáltott: »Erre jöjjenek, utánam!«

És az oszlopcsarnok tetőzetére kiugorva, végre a ház ura szobájából nyíló ablakokhoz értek.

Az ablakok nyitva állottak és egy erős kötélhágcsó, mely az ablak-keresztfához volt erősítve, bizonyosságot tett arról, hogy itt ügyesen előre kieszelt büntény forog fenn.

Boris volt az első, ki a szobában termett. A gyertya lobogó fényénél egy sötét alakot pil-

lantott meg, mely mozdulatlanul és mereven terült el a pallón.

A következő perczben már felgyultak a lámpák és lázasan iparkodó kezek mozdították el helyéből az ajtó elé tolt nehéz tölgyfairóasztalt. Semmi jel nem mutatott arra, hogy itt a gyilkosságot kétségbeesett küzdés előzte volna meg, csak midőn felemelték a halottat, ott letek mellette egy hosszú, éles vadászkést. Milutin szigoruan ráparancsolt az inasokra, hogy hozzá ne nyuljanak semmihez, aztán lehajolt és felvette a kést.

Vérmocskolta nyele köré egy darab hártya-papír volt tekerve, melynek szintén vérrel borított egyik oldalán kusza betűkkel feketéllett egyetlen egy szó. Boris Milutin három évi táborkari szolgálat révén, mely idő alatt a lengyel határszélen volt állomáson, megtanulta a lengyel nyelvet és a megrémült környezetben ő volt az egyetlen, a ki el tudta olvasni azt a szót: Júdás. Aztán visszatette a kést előbbi helyére és utasítást adva a portásnak és a kulcsárnak, hogy szigoru őrt álljanak holt uruk mellett, ő maga a legközelebbi rendőrállomásra sietett.

— Ez bosszu műve volt, suttogta Boris, midőn elhagyta a halottas szobát, hogy a szegény lánynyal, kit nőcselédjei jajveszékelve fogtak körül, tudassa, miként immár egyedül van a világon. A szobában semmi jel nem mutatott arra, hogy rabló-gyilkosság történt volna, mert a halott ékszerei, az

órája és a pénze érintetlenül feküdt az íróasztalon. Milutin utasítást adott az egyik inasnak, hogy gyujtsa fel a lámpákat a földszinti lakosztályban és gyengéd határozottsággal vezette be Margitot a lakószobába.

— Berg grófnőért küldtem és úgy ő, mint Vera rögtön itt lesznek. On el fog jönni hozzánk, legalább ma éjszakára, suttogta Milutin szivhezszóló gyöngédséggel.

Margit némán bólintott a fejével, annak jelül, hogy feltétlen bizodalommal nyugszik bele az ő férfiás oltalmába.

— Mondja kérem, van még remény? Milutin busan hallgatott és e hallgatásból a szegény gyermek megtudta, hogy mindennek vége.

Midőn az első rendőrtisztviselő belépett az előcsarnokba, a kertész megérintette Boris karját.

— Uram! szólt reszketeg hangon. Jőjjön le, egy halottat találtak lent.

És a gyorsan felgyujtott gyertyák lobogó fényénél a fiatal ezredes lesietett a kertbe, melynek rózsalugasaiban Margit szive legédesebb titkait sugta volt meg a figyelmesen hallgatódzó virágoknak.

Ott lenn, a kert kavicsos ösvényén, hirtelen halál vonaglásában megmerevedett arczczal feküdt egy dél-németországi parasztruhába öltözött, fonyadt-arczu férfi. Valamikor réges-régen hosszú kardvágás vésődhetett mélyen a halálban megdermedt arczba és a német rendőrfőnök meglepetten rebegette

— Ez nem német paraszt! Ki ölte meg ezt az embert?

Milutin mélyen elkomolyodva oda lépett hozzá és a vállára vetett fegyversziját leoldva, átadta saját katonai pisztolyát.

— Én lőttem le, uram, abban a perczben, midőn a ház egyik ablakából lecsüngő kötélhágcsón leereszkedett; kezeibe adom magamat. Milutin Boris ezredes vagyok, az orosz hadsereg tisztje. Kérem, forduljon a legközelebbi orosz konzulátushoz.

A rendőrtisztviselő szótlánul hajtotta meg magát.

Ez alatt megérkezett Berg grófnő komornái kíséretében és őt nyomban követte dult arczzal a halálra rémült Vera, kit boldog gyermekálmából szintén felverték.

— Szegény gyermekem, rebegte Xenia grófnő, a félig eszméletlenül székében gubbasztó Margitot karjaiba zárva. Jöjjön el hozzánk. Hadd vigyem magammal. Most én leszek az édes anyja, kedves leányom!

Nemsokára az a borzalmas csend borult a halottas házra, mely minden bűn és minden szerencsétlenség kísérője. Csupán Milutin és a rendőrtisztviselő halk suttogása bontotta meg a néma csendet. Ezek őrt álltak a halottnál hajnal virradtáig. A rendőrfőnök a legszükségesebb kérdéseket intézte az ezredeshez és felvette a jegyzőkönyvet.

— Én azt hiszem, hogy ez valami titkos társu-

lat műve, szólt a rendőrtisztviselő ünnepélyesen és nem akarom önt ma éjjel további kérdésekkel faggatni. Mindenesetre nagyon komoly hivatalos vizsgálat tárgya lesz ez. Ami önt illeti, egész nyugodt lehet; mert az az ember, kit golyója leterített, mint gyilkos halált érdemelt.

Milutin gondolatai a rég elfeledett multakba kalandoztak és a fölébresztett emlékek világánál kezdte szőni következtetéseinek fonalát. Egyuttal azonban felfogadta, hogy Margit kedvéért még Xenia grófnő kérdezősködéseire sem fog válaszolni.

— Csak az édes atyámnak mondok el mindent, mert ő Lengyelországban volt, midőn a multak rettenetes jelenetei lefolytak és ő a forradalom minden titkos ármányáról tud.

Midőn a nap első sugarai gyúltak fel Loschwitz halmai felett, az első, ki a gyilkosság színhelyére sietett, az agg orvos volt. Egész testében lázasan remegve állt meg a halott ágyánál.

— Jákob Istene! Rettenetes ezeknek az embereknek a bosszuja. Hirtelenül szólíttatott el, feloldozás nélkül; minden bűnét viszi hosszú halálutjára. Ettől félttem, ettől félttem! A vérbosszu elérte őt e rejtett magányban.

Michael Waldberg tábornok halála nagy izgatottságot keltett Loschwitzben; a szomszédok rémülten özönlöttek a gyilkosság színhelyére; hanem senki se mert bekopogtatni a Berg nyaraló szobájába, melyben Margit az özvegy grófné anyai ol-

talma alatt pihente ki az éj izgalmait. Milutin tábornok katonás gyorsasággal sürgönyözte meg Bécsbe a történeteket és még mielőtt az idegent eltemették volna a drezdai sirkertben, Berg grófnő és Milutin főbb vonásaiban ismerték a halott előbbi életét.

— Sajátságos, nagyon sajátságos, így töprengett Milutin váltig. Hadseregünk egy tábornoka, dúsgazdag ember és én soha se hallottam még az ő nevét. Tán polgári rangjánál fogva exczellentiás ur volt és ezt itt arra magyarázták, hogy ő tábornok. Vajjon megírjam-e édes atyámnak? Ő valószínűleg mindent tud, mert ő ismeri alaposan az orosz társadalmat.

Egy héttel később a német hatóságok visszaküldték az árvaságra jutott fiatal lánynak a lefoglalt pecsétes okmányokat, melyekből vajmi keveset tudtak meg.

Milutin ezredes ösztönszerű, gyengéd tapintatossággal áttette a lakását Berg grófnő nyaralójából a szürke ház elhagyatott lakosztályaiba és naphosszakig sétálgatott a kert árnyas utain, borus arczczal tünődve azokon a kifürkészhetetlen rejtelmeken, melyeket a szürke ház rejtegetett. A halott arczára vetett futó pillantás nem keltett benne semmi emléket.

Hogy is ismerhetett volna a hosszú ezüstszakáltól körülfolyt, bánatdulta arczban a fiatal daliás nemesre, kivel évek hosszú sora előtt együtt

mulatott? Borisnak sejtelve se volt arról, hogy Nimovitch utolsó urának része volt a szerencsétlen lengyel nemesség elfogatására felállított tör vetésében. Csupán két orosz férfi ismerte a nimovitchi kastély történetét. Dournoff ajkait katonai esküje pecsételte le és az orenburgi remete örökre bezárta a multak ajtaját és soha nem említette a halottat.

Idővel aztán a kíváncsi tömeg megszűnt a szürke ház előtt ödöngeni és mire a teli hold ezüst korongja sugártengerével elárasztotta a vidéket, Wizocki gróf emléke csupán az árván maradt gyermek bús szívében élt még, ki határozottan vonakodott a szürke ház küszöbét átlépni.

Xenia grófnő egy este magához hívatta Borist.

— Kedves barátom. Egy kérésem van önhöz. Kisérjen el bennünket Bécsbe. De ne kérdezzen semmit. Majd később el fogok mondani mindent, a mit elmondhatok. Bizzék meg bennem. Okvetetlenül szükséges, hogy Margit rögtön érintkezésbe lépjen bécsi bankárával. Ugy látszik, a remete elkészült arra, hogy rögtöni halállal fog kimulni. Mert a nagy bécsi bankház főnöke beszélni akar az elhunyt leányával, hogy vele apja részletes utasításait közölje, melyekkel az halála esetére megbizta őt gyermeke jövőjét illetőleg. Aztán kötelező ígéretet tettem a szegény gyermeknek, hogy elmegyek vele lengyelországi zarándokutjára, melynek célja néhány családi okmány átvétele, mikről édes apja említést tett.

— És a szürke ház? kérdé Milutin meglepetten.

— Azt lezárjuk és az itteni felügyelő őrizetére bizzuk. Csupán az elhunyt szelleme fogja ezentul lakni.

Milutin ezredes, kit a német rendőrség rég feloldott minden felelősség alól, mely a gyilkos rögtöni lelövése miatt terhelve volt, szabadon rendelkezhetett elutazását illetőleg és rögtön utra készült. Ünnepelesen megfogadta önmagának, hogy Margitnak szenteli az életét.

— Tudni akarom, hol fog letelepedni zarándokutja után. Mert szeretem őt szivem legforróbb szerelmével és ha rajtam állna, rögtön a szivemhez ölelném és nem bocsátanám el többé magamtól soha.

Midőn Xenia grófnő Bécsbe érkezett, első dolga az volt, hogy néhány sajátkezű sora kíséretében a rejtélyes gonosz tettről szóló hirlapi tudósításokat megküldje Mazzana asszonynak, ki ez idő szerint még mindig a Lago Maggiore partjain tartózkodott.

— Érzem, hogy ez a haláleset a multak pecsétjét fel fogja törni, suttogta Xenia grófnő, midőn a levelet elküldte. Tán csodát művelhet még a szerelem.

VI. FEJEZET.

Szemtől szembe.

Milutin tábornok alkonytájban merőn tekintett kastélya ablakából a hegyi ösvényre, mely a kastély alján lejtősen meredekült alá, midőn éles szeme messziről megpillantott egy futárt, a ki piczi tatár lovacskáján vágatva közeledett a faszegélyezte uton. »Levelet hoz talán Boristól«, gondolta magában az ősz dalia és arczának szigorú vonásai ellágyultak, a mint az ablaktól elfordúlva, egy utolsó pillantást vetett Orenburg zord ódon várára, mely a kastély alján elterült. Az orosz lobogó időnkint meg-meglebegett az esti szellőben és egy hosszú szürke katonai menet vonúlt el a völgyben, mint lomhán tovamászó hangyasereg.

Az öreg tábornok büszkén egyenesedett föl, midőn az árnyas alkonyatban fülébe hangzott a harci zene és dicső emlékek elevenedtek fel a lelkében. Sziklaormon fennszékelő kastélyának falait százados moha és kuszónövényzet borította, mert még mielőtt a fehér czár kijelölte az orenburgi

határvédő vonalakat, Milutin harczias ősei már szembezálltak volt a vad kirgizekkel és a durva erkölcsü baschkirekkel.

— Egy utolsó kegyet kérhetnek még ő fel-ségétől. A czár most is jóságos és kegyes irányomban. Ha Boris megkapná a határszéli őrsereg főparancsnokságát, mindig közelemben lehetne. Ez az állás ugyan csak tábornoki ranggal jár. Hanem a czár az orenburgi vár főparancsnokának is kinevezhetné őt. De nem akarom tönkre tenni ifjú életét, nem akarom megakasztani ragyogó pályáját. Majd csak magam viselem súlyos bilincsemet, míg földi pályafutásom végét éri.

A remete észak felé irányította szemét, hol az égbetörő Ural hegység ködbevesző ormai apró dombokká alacsonyúltak és aztán a sötét erdőkön túl elterülő síkságon siklott végig a tekintete.

— És mégis, ha Boris itt tartózkodnék, itt élnek a Dumaloffok, Takosleffek és ezeknek fejedelmi gyermekei közül akadna a fiannak hozzáillő feleség. Sehol a világon nem ontotta a természet oly pazarul a kincseit, mint a vadregényes Ural vidékén, melynek hatszáz mértföldnyi területén a sebes Ural hömpölyögteti végig fagyos hullámain barátság-talan erősségek hosszú sora közepett. Arany, éreny, ezüst, drágakövek, minden, a mi drága és becses, itt terem meg földjének ölében. Van itt fölséges vadászat is, fejedelmi vadászat, és a katona kardját itt soha rozsa nem marhatja. A sivatag har-

czias szellemű fiai vad szenvedélylyel láznak itt fel ellenünk minduntalan és hadi sorba hívják bennünket. Szép álmom, de csak álmom, sóhajtott föl az ősz tábornok, mialatt ruganyos léptekkel ment le fényes könyvtárába, melynek falait húsz hadjárat győzelmi jelvényei díszítették, és melynek ablakai a »Herczegnyerereg« nyíltak; Így keresztelte ugyanis a nép az Ural bérczetőjén kétszáz lábnyi magasságban végig vonuló hegyiutat.

Milutin únottan dőlt le nyugágyára és mindkét kezét égő szemére szoritotta.

— Boris nem az én világomból való. Ő az új kor gyermeke. Nem, az ő derűs ifjú életére ne vessenek komor árnyékot az én magános keserveim. Neki meg kell nősiülnie. Ama szép szőke arcú, selyemmel és csipkével vértézett ellenségek közül kell asszonyt választania, kik Oroszország bájos fejedelmőjének trónja köré gyülekeznek. Oh Istenem, mért nem estem áldozatul valami turkomán kardnak! Akkor ez az egész haszontalan vagyonom Borisra szállna. Nem, nem fogom őt itt élőhalálra kárhóztatni. Az ő életének lobogó mécse ne égjen el itt hiába. Mert csak egyszer élünk, csak egyszer. Neki nősiülnie kell, akarom, hogy boldog legyen!

Milutin tekintete újra azt az imádott arcot kereste, melyen szeme oly gyakran csüggött önfelédtt merengésben sok, hiábavaló önvád közepett átvirrasztott éjszakákon. Keze reszketett, midőn a

parányi arczképet visszatette a keblére és tekintete az újján csillogó zafirgyűrűre tévedt.

— Oh Istenem; szerelmének egyetlenegy zálogát hadd kapjam még, mielőtt meghalok. Czeccile, óh Czeccile, olyan hosszú, olyan szomorú, olyan sivár ez a magános pokol itt e földön! Az élő feledés kínos vonaglása. Csak egyszer, ó csak egyszer ha láthatnám a te édes arcodat, egyetlen szerelmem! Tán ha Borishoz csatlakoznám, ha újra járnám a világ útjait, a könyörületes végzet tán közelebb hozná egymáshoz sziveinket még egyszer az élet-tengerének ösvénytelen útjain.

Háborgó lelkét az alkony homályában újra erős bogba kötötte annak az asszonynak a varázsa, kit szive feledni nem tudott és nyugágyáról felpattanva, izgatottan járkált fel és alá a szobájában.

— Nem, nem halhatok meg, nem akarok meghalni, mielőtt őt nem láttam! Esküszöm rá, egyszer, még egyszer kell, hogy lássalak, Czeccil!

Halk kopogtatás akasztotta meg merengéseit és a kinyiló ajtóban az inas jelent meg, ezüst tálczán két levelet nyújtva át az urának. Mélyen meghajtottta magát és azt kérdezte, vajjon választ várjon-e a futár.

Milutin intett és reszkető kézzel bontotta fel a leveleket.

— Boris! Xenia grófnő! suttogta és az asztalhoz ült, hogy elolvashassa a sűrűn tele irt la-

pokat. Az égen egy nagy csillag gyúlt fel a keleti hegyvidék bíbor ormai felett. A remény esticsillaga volt az, ugyanaz a csillag, melyen szeme oly sokszor csüggött Sorrento zafirkék tengermélysegeinek partján, midőn még Czezil révedező szemekkel sé-tált az oldalánál, fellegtelen boldogságának verő-fényes napjaiban.

Éjfélre járt az idő, midőn a komornyik rá-szánta magát, hogy félbeszakítsa a tábornok bá-natos merengését, ki ketreczbe zárt tigrisként ha-talmas léptekkel járkált szüntelenül föl és alá.

— Kegyelmes uram, várjon-e a futár még tovább is válaszra? — kérdé halkán az egyetlen ember, a ki merészkedhetett urát sötét pillanatai-ban háborgatni.

— Olyan késő van már, Iván? — szólt Mi-lutin, feleszmélve és meglepetten tekintett a hű szolgára. — Maradj. Mondd a futárnak, hogy ma-radjon itt éjszakára és pihenje ki az út fáradal-mait. Te pedig küldd fel nekem a saját embereim egyikét. Egy fél óra mulva visszajöhetsz.

Alig hogy magára maradt, a papiron gyor-san tovasiető keze három levelet irt meg. Az első rövid apai parancs volt, melyben Borisnak utasi-tást adott, hogy Drezdában várja be további tu-dósítását.

— A nagykövetnek igaza lehet. Itt a háború ideje. A nagy, szent háború ideje. Az agg parancs-nok délfelé szegezte a szemét, arra, a merre a gyor-

san tovahömpölygő Ural Konstantinápolynak veszi folyását. »Vajjon lesz-e idő, mikor a kékfehér lobogó Szófia tornyán fog lebegni? Boris, az én kedves fiam, a czár szárnysegédje és tábornagy lesz. Én pedig, a leomlott törzs, hadd heverjek ott, a hol porba dőltem.«

Aztán néhány sorban válaszolt fiának a titokzatos Waldberg Mihály tábornokra vonatkozó kérdezősködésekre olyan rejtélyes szavakkal, melyeknek nyitját Boris hiába kereste, midőn három héttel később megkapta apja levelét.

Xenia grófnőnek is csak néhány, de nagyfotosságú sorral válaszolt.

— Kedves barátnőm. Ujból felajánlottam kardomat a czárnak, hanem csak nyílt háború esetére. Egyedül ez akadályozhatna engem abban, hogy önnel egyetemben megkezdjem a nyomozást. Ha nyomára akad, kérem, sürgönyözzön, ha a világ végén volnék is, csak annyit, hogy »Jőjjön.« És én rögtön önnél fogok teremni, ha élek és hacsak karddal a kezemben az ellenséggel szemben nem állok. Hanem egyre kérem, ne csábítson el engem innen vak remény sugaraival. Kiméljen meg, az egekre kérem. Csak ő maga, csak az elvesztett kedves, csak ő vagy az utolsó hadjáratra hívó császári szó csalhat ki engem itteni magányomból. Ön az egyetlen, a kire rábízam a múltak sötét titkát. Boris, az én szeretett fiam, ne tudjon meg soha semmit. Ha meg nem érem azt, hogy becsülettel szemébe nézhessek

még egyszer Czeecilnek, Boris soha se sejtse, soha ne tudja meg Szorrentó titkait. Megbízom önben, önben egyedül.

Nemsokára Milutin éles hallása már megkülönböztette a patkók tompa dübörgését, mely arról tanuskodott, hogy futárja a völgyön tova száguld gyors paripáján. Az ablakhoz lépett és lebámult a tovazúgó Ural hullámaira, melyeken a holdfénynek a habokban megtörő sugarai játszadoztak és csalóka tükröződésükben mintha felcsillámlott volna Thule király aranyserlege, mely ott lenn pihen a ragyogó vitzükör fenekén.

— Két hét múlva fogom tudni azt, vajjon a czár leküld-e a Duna torkolatához. Ott, ott vár reám talán a rég óhajtott halál. Tehát megelőzött a halálban az az ember, a ki ellen én e földön oly nagyot vétettem! Czeecile, Czeecile, hol rejtőzködöl? Csak meghajolna végre női büszkesége női szerelme előtt. Vajjon él-e még? Milutin merőn szegezte szemét a csillagokra és reménytelen bánat fellege borongott az arcán, a mint kulcsolt kezekkel felkiáltott:

— De hol? Óh Istenem, hol? Tán nem is tud annak az embernek a kimultáról. Tán nem fogja megtudni soha. Oh csak ráakadnék, tán mindent jóvátévő szerelmem csudát művelhetne. Most neki adhatnám már a nevemet. Most bátran az arcába nézhetnék azzal a becsületes nyílt tekintettel, mit ő könyvelt szemekkel hiába keresett a szememben

ama elmúlt napokban, a földi paradicsom tündér-álomszerű napjaiban. De Boris! Mindent be kellene neki vallani. Anyjának neve és emléke ép oly szent előtte, a milyen kedves nekem. Vajjon nemes lelke a lengyel kém nejét szeretettel üdvözléné-e? Ez tán az udvarnál is árthatna neki, tán megakasztaná fényes jövőjét!

A magános ábrándozó arcza egyszerre felderült:

— Megvan. Ahhoz az egyetlen emberhez fogok fordulni, a ki az ősi lengyel családok összes titkainak letéteményese; a jasnagorai zárda apátját fogom felkeresni. Ő tudja a lengyel családok történetét. Neki megvan az a kulcsa, melylyel megnyithatja a római papság óriási seregének titokzatos mindentudóságát. De vajjon fog-e szólni? Meg kell hogy találjam az én elvesztett szerelmemet, ha még él a világon. Nőül veszem. Jóvá teszem azt, a mit ellene vétettem; aztán nem bánom, ha csak egy órát élek is még; nem bánom, ha a török ellenséges hadsereg kellő közepében biztos halálba vágatok is. Aztán az én Borisom szabad lesz. Ő lesz a család feje. És Czecczil, az én Czeccilem bátran szembe nézhet a világ legbüszkébb asszonyával is. A jövő legyen az övé. A mult az enyém volt és a mult feledhetetlen napjaiban Czecczil szive kelyhéből nyujtotta szomjas ajkaimnak az élet borát. Az enyém lesz ő még egyszer, ha csak egy napra is. Óh csak megérném azt, hogy

szemében felgyúlni lássam még egyszer a sugarat, azt a sugarat, melyet a világ hagyományszentesítettéves felfogása az erényről és bűnről, kioltott benne. Óh Istenem! A szerelemben nincs bűn és erény!

Míg apja sziklájához lánczolt Prometheusként az Uralfolyam feletti szellős bércki lakában küzködött saját lelkével — Boris Berg grófnő bécsi boudoirjában komor arczczal hallgatta Xenia grófnő rejtélyes szavait.

— Boris, ne kívánja tőlem, hogy a Waldberg Margit multjára boruló fátyolt most szellőztessem. Érje be azzal, ha mondom, hogy Margit lelke oly tiszta, mint az Alpeselek gyopárja. És ne próbáljon szerencsét nála, kedves barátom. A bánat sötét napjai ezek. Hallgasson rám. Én megnyertem a kedves gyermek bizalmát. Multját, gyermekéveit hármassal zárral pecsételt titok borítja. Csak annyit mondhatok, hogy Margit bankárja arról tudósított, miként Waldberg Margit a jövőben is olyan nyugdíjat húz az orosz kormánytól, mint egy tábornagy egyetlen örökösneje. Azonkívül nagy pénzösszeg és nagyértékű ingatlan van rájuk bízva most is. Úgy, hogy a mi kedves árvánk anyagi jövője biztosított van. Hanem az élte titkos történetére vonatkozó okmányok a jasnagorai zárda apátjára vannak bízva és apjának sajátkezűleg irt lepecsételt levele azt tudatta Margittal, hogy az apát vagy utódjai az okmányok közül

egyiket másikat addig kötelesek megőrizni, míg Margit huszonötödik életévét be nem töltötte. Az apátnak egy felhatalmazott képviselője minden évben felülvizsgálja a bankár évi számadásait és a családi ékszerek valamint még egy jelentékeny pénzösszeg is várja Margitot az egyház említett előkelő főpapjánál.

— Sajátságos, — szólt Boris. — Tehát a szegény árva élete fölött tovább is borongjon a multak titkának fellege. Most már egész tisztán látok. A római gyóntatószék rettenetes pecsétje őrzi a való történetét, mert Milutin tábornok bizonyára jámbor és igazhívő katolikus volt.

— Eltalálta Boris, — felelt Xenia grófnő. Maga az apa lelkifurdalástól vezérelve tette főbenjáró bűnének vagy halálos vétkének, őszinte vallomását és vallásának érzéketlen papságára bízta úgy a multak titkát, mint gyermeke jövőjének irányozását.

— És az ő főnhatóságuk örökké tart, — sóhajtotta Boris.

— Azért hát várnia kell, kedves barátom, — szólt Xenia grófnő bánatos mosolylyal, — míg Margit visszatért lengyelországi zarándokútjáról. Igaz ugyan, hogy fölséges ura maholnap csataterre szólíthatja önt, hanem higgye meg, Boris, még lovagias férfi létére sem tudja teljesen megérteni e drága gyermek lelkének mocsoktalan szüziességét. Osztatlan szerelme az öné lesz, ha majd a bánat

vihara lezajlott. Legyen türelmes, Boris és bizzék bennem. Margit félénken eltitkolt növekvő szerelme napról-napra mélyebb gyökeret ver szívébe és ha ön majd kopogtatni fog szíve ajtaján, lelke szerelmesen a küszöbön fogja önt várni. Hanem most útra kell indulnia az én társalkodónőm és egy szolgáló-tomban megőszült inas kíséretében; egyedül kell mennie.

— Ah, hát ön is elhagyja? — kérdé Boris elszoruló szívvvel.

— Nem, ne féljen, ő most az én szívemnek kedvencze, hanem ha ő Mazzana asszonyhoz el akar látogatni, nem szabad, hogy vele menjek.

Boris tágra meredt, bámuló szemekkel hallgatta Xenia grófnő vallomásait, ki eddigi tartózkodásából kilépve, elbeszélte neki, hogy a nagy művésznő kereken megtagadta abbeli kérését, hogy fogadja őt magánlakásán.

— A mi kedves Margitunk szűzies szépségének, elbűvölő kedvességének és bús árvaságának fegyvereit viszi magával a harczba, — folytatta Xenia grófnő. — És ha ezekkel a fegyverekkel győz, úgy megtudhat egyetmást gyermekéveinek homálylyal borított napjairól, mielőtt a jasnagorai apát elébe megy. Adja az ég, hogy eredményesen járjon.

— Magyarázza meg nekem e szavakat, — kérlelé Milutin a grófnőt.

— Kedves barátom, Waldberg Mihály a halála előtti estén azt a fontos nyilatkozatot tette

előbbi életére vonatkozólag, hogy Mazzana asszony ismerte volt a mi kedves Margitunk anyját.

— Hanem csak úgy fordúlhatsz hozzá, gyermekem, ha engem hirtelen valami baj érne, ez volt Waldberg tábornok szava. Most a gyilkos keze kettévágta e furcsa tilalom bilincset és Margitnak jogában áll, hogy a soká rejtegetett valót megtudja.

— Mit tegyek hát, — kérdé Boris szikrázó szemekkel, a mint távozni készülve, megcsókoltabájos tanácsadójának kezét.

— Ereszsze el Margitot olaszországi útjára, a nélkül, hogy egy kérdést intézne hozzá. Várjon itt egy hétig és ígérje meg, hogy addig nem beszél neki szerelemről, míg az apát leleplezéseit nem hallottuk.

— Megigérem, — felelt Boris lovagiasan, bár szerelmes szívét türelmetlen izgatottság dobogtatta meg.

— Olyan nehéz a várakozás, — sóhajtotta búsan, a mint a nyaralót elhagyva, szerctetteljes tekintetet vetett a megvilágított ablaksorra, melynek mögötte az a leány, kit ő a világon legjobban szeretett, titkos de annál forróbb szerelemmel gondolt rá.

A nap aransugárkévéket hintett Bellagio gyönyörű előfokának sötétzöld lombozatára, midőn Margit egy héttel később, a hosszú úttól kimerülten, hallgatta a Villa Verdi portása meg az ő kocsisa közt lefolyó párbeszédet. Az öreg olasz por-

tás kétkedőleg rázta a fejét, míg szeme a rábizott névjegyet és a levelet betüzgette, melynek átadását kelletlenül elvállalta.

— Előre megmondhatom, kérem, hogy ő nagysága nem fogad senkit — absolute senkit.

Az árva lány szeme könnybe lábadt, a mint epedő tekintetét a vakitón fehér márvány nyaralóra szegezte, mely a hűvös tó partján zöldelő fasűrűség ölében pihent. Szive elszorult. D'Albertné, a grófnő bizalmas társalkodónője, szívébe véste Xenia grófnő előzetes figyelmeztetéseit és míg a vonat Innsbruck erődítvénye mellett elrobogott és tovaszáguldott a Brennerhágó pókháló módjára kanyargó útjain, az okos asszony el nem mulasztotta, hogy az izgatott leányt egy netáni kudarczra előkészítse.

— Ne felejtse el, édes gyermekem, — szólt meg szeliden, — hogy minden embernek egyéni fejedelmi joga az, hogy önmagába visszavonúljon. A művészek lelke különösen sajátságos szerkezetű és excentrikus. És az a nagyhirű asszony hirtelen vonúlt vissza a nyilvános élettől, hogy a magányba zárkózzék, bizonyára fontos oka van rá!

Albertné asszony nagyon kelletlenül vette hát útját a nyaraló kerti útjain, mert Margit esdeklő szavai a fülében csengtek még mindig.

— Az égre kérem, csak öt percnyi kihallgatást kérek. Mondja meg neki, hogy Waldberg Mihály árvaságra jutott leánya, a bánat gyermeke,

egy anyátlan gyermek, a ki az anyját nem ismerte soha, üzenetet hozott neki a halottól.

Az ifjúság szenvedélyes epedése izzott Margit lelkében, a mint hintójában egyedül maradván, némán várta társalkodónőjének visszatértét. A délutáni szellő lágyan csókolgatta a szép leány orcáit, kinek sötét gyászruhája érdekes keretül szolgált a halovány rózsabimbóra hasonlító üde arcnak, melyet dús sötétbarna hajának hullámai öveztek. Bús, sötét szemét nem gyönyörködtette a három ágra szétváltó tó páratlan szépsége.

Feje fölött a lepontini és rhäti alpok természetfaragta ormai sötétlettek, melyeknek bíborködös tetőit örökös hó ezüstleple borította és a remek szépségű tó erdőkoszorúzta partszegélyeinek ölében, álmatagon és zafirkéken terült el méla, hangtalan csendben Como, Bellamo és Leoco regényes partjai között. Az ozónos lég illatárral volt terhes és a drágakőragyogású tó, a sebeshullámu Adda gyermeke, csendes békében mosolygott feléje. A váltakozó partok mentén az olasz nagyok ősi birtokai emelkedtek égnek és a kastélyok alján parányi, rejtett fészkek vonultak meg, melyeknek szerelmi dalai és gyászos keservei soha be nem hatoltak a nagyok palotáinak fényes termébe.

— A világ legbájosabb rejteke ez, — mondta volt Xenia grófnő. A legboldogabb szív és a legsötétebb lélek, a legmélyebb fájdalom és a szerelem legédesebb, legrajongóbb álma mind-mind ott

lappang, ott van eltemetve Bellagio álmatagon szendergő virányaiban.

— Földi paradicsom, — suttogta Margit, a mint szemei tovasiklottak a tündérszép vidéken. A következő perczben D'Albertné bukkant elő a kerti út egyik kanyarulatánál. És nem remélt siker szikrája lobbant fel ragyogó szemében.

— Jőjjön, jőjjön gyermekem! Mazzana asszony a czedrusok árnyában várja.

És a jó hirt mondó asszonyka újjával odamutatott arra a kis svájcei modorban épült kerti lakra, mely a kiszögellő sziklacsúcson meglapúlt, a melynek lábánál a kristályvizek zafirkék hullámai tükrözték az elbűvölő Bellagio körvonalait. Soha ilyen pihekönnyű léptek nem suhantak végig e tavasszománczos ösvényeken, mint a milyenekkel a fiatal, biboros arcú és ragyogó szemü Margit sietett a kijelölt helyre. Arról az ismeretlen anyáról álmodozott, kinek sohase látta az arcját. Görög erdei nymphára emlékeztető kecses alakját derűs szűziesség varázsa folyta körül. Egyetlen egy gondolat izzott benne; az, hogy méltó akar lenni Borishoz és hogy most életének, születésének története várja őt. Egész valóját gyermekkorának elvesztett anyja iránti viszonzatlan szeretetének hullámai árasztották el, ama álmában látott, szerető nőért való rajongása, ki egykor bölcsője fölé hajolt.

Margit összeresztette, midőn egy sugár termetű nő, a ki eddig hallgatagon bámúlt a mormogó ha-

bok tükrére, egyszerre felemelkedett és feléje fordult. Szive megdobbant ama dallamos hang édes szivbelopódzó zenéjének hallatára, mely szeliden szólalt meg:

— Ön személyesen akar velem beszélni, gyermekem. Jöjjön ide mellém. Mondja meg, mit akar tőlem, — folytatta a lány fuvolahang, — én ismerem apja halálának bús történetét; kiméljen meg hát édes gyermekem közelmúlt keservének ecsetelésétől.

Margit szeme elbűvölten csüggött az előtte álló nő fejedelmi szépségén; de szive nem sejtette még, hogy a művésznő lázasan dobogó keble epedő szivet takar, mely forrón sovárogtatta azt az egyet, hogy bár szivére ölelhetné most az anyai szeretet lángoló ölelésével a remegve előtte álló leányt, kihez a természet egyetlen oldhatatlan és szent köteléke fűzi.

Margit akadozottan rebegette el magányos, örömtelen gyermekéveinek történetét, az anyátlan árva történetét. Beszélt szeretet hiján lévő szomorú leányéveiről, elkeseredett apjának hosszas utazásairól, meg arról a végzetes következményű izgatottságról, mit Milutin nevének említése keltett az öreg remetében. Aztán megemlékezett a hős Boris-ról és apja haragos furcsa tilalmáról, elmondta, hogy útra készül oda, a hol a jasnagorai zárda sok csatát látott meredek falai az ősi Lengyelhon dúsgazdagságának romjait, ezer meg ezer nemes

titkait és a lengyel egyház utolsó arisztokratáinak falaiba zárkózott, tört sziveit rejtegeti.

Az ártatlan gyermek még nem volt jártas a világgal való bánás nagy művészetében. Csak a remeteéltet élő csodaszép asszony szívét akarta megindítani és nem vette észre, hogy néma hallgatójának arczán ragyogó gyémántcseppek peregnek végig, a mint ölében kulcsolt kezekkel bámul az előtte elterülő tóra.

— Üzenet a halottól! — suttogta Bellagio úrnője halkán és Margithoz fordúlva, megragadta a fiatal leány hófehér jobbját. — Nem talált apja hagyatékában családi okmányokat? Nincsenek ereklyéi? Nincs semmije, a mi nyomra vezethetne?

De még mielőtt Margit, kinek egész valóját átjárta a gyöngéd kéz érintése, e kérdésére válaszolhatott volna, szőke feje már ott pihent Mazzana asszony kebelén és ajkai fuldokolva zokogták:

— Csak egy rövidke mondatot tudtam kicsikarni tőle esdő könnyörgéseimmel. Azt mondta, hogy ön ismerte az édes anyámat. És most, Isten szerelmeért, annak az anyjának szent emlékére, ki önt világra szülte, a saját keblében dobogó, jószágos női szivre kérem, szóljon! Beszéljen az édes anyámról!

És Margit térdre roskadt a fejedelmi szép nő előtt, kinek az egész világ meghódolt.

— Az édes anyja szerette magát, gyermekem,

nagyon szerette, — tört ki a szó a kővémeredt Niobe ajkairól. — Hallgasson ide, gyermekem. Van-
nak a szívnek rejtekei, melyek csak nagy nehezen
nyílnak meg, még a tiszta, az ártatlan kezek érin-
tésére is. Meg kell gondolnom a dolgot. Egy Isten-
nek tett fogadalmat kell megtartanom. Olyan foga-
dalmat, mely arra kötelez, hogy megoltalmazzak
egy ártatlán, szeretett gyermeket. — Hangja itt
könybe fúlt. — Ön Xenia grófnőben második anyát
talált. Maradjon az ő oldala mellett. Bizzék meg benne
és várjon és bízzék bennem is. Elhúnyt apja em-
lékének nem tartozom semmivel. Hanem édes anyja
emlékének

Hangja elakadt és karjai görcsösen ölelték
kebléhez a vállára borúlt leányt.

— Menjen el a grófnővel a jasnagorai apát-
hoz. Életemre esküszöm, hogy mához egy évre min-
dent meg fog tudni. Még nincs itt az ideje. Hanem
aztán meg fogja ismerni azt a szeretetet, mely
bölcsője felett őrködött és mely még a siron túl is
áldást hozón kíséri. Most még szent eskü köti meg
a nyelvemet. Itt, ebben a házban, mely nyitva áll
majd önnek, fogom várni mához egy esztendőre és
az én ajkaimról meg fogja tudni azt, a mit az
apát tán el nem akar mondani. Hanem viszont
egyet kérek öntől, gyermekem: a legmélyebb titok-
tartást. Soha senkinek, még Milutin ezredesnek se
fogja említeni az én adott ígéretemet.

A hullámok halk morajjal csapdosták a szikla-

partot, hol Margit édes öleléssel simúlt Mazzana asszony kebléhez.

— Úgy hát szeretett engem az édes anyám? — rebegte halkán.

— Jobban szerette, mint a saját boldogságát, jobban, mint a lelki üdvösségét, itt a földön és a másvilágon, — szólt a művésznő ünnepélyesen. — Most egy napra itt tartom magamnál, aranymadárkám, édes gyermekem. Aztán ma este úgy fog tőlem bucsuzni, mint egy jótékony nemtőtől. Arra fogom kérni, hogy irjon nekem, számoljon be minden napjáról. Örködni fogok felette, mintha az én gyermekem volna. És mondja meg a grófnőnek, hogy egy magányos asszony áldása követi élte minden útján. De most még nem szabad a grófnővel találkoznom, míg a multak titkos pecsétjét fel nem törtem.

Margit csókokkal borította a szeretetteljes ajkakát, melyek a szeretet első gyöngéd üzenetének jóleső melegével beszéltek a meseországbeli édes anyáról, kinek képéről szive álmodott.

— Ön ismeri az édes anyámat. Üzenetet küldök hát neki önnel, asszonyom, az én forró szeretetem üzenetét. Látni fogom őt! Ismerni fogom! Szeretni fogom itt e földön, vagy a túlvilágban, túl azon a parton, melyen a bánat utolsó hullámai megtörnek!

A két nő karonfogva haladt az illatos sűrűségeen keresztül a nyaralóig, melynek ajtaján

d'Albertné aggódva várta őket. Midőn egymás mellett látta a két gyönyörű arcot, önkénytelenül összszerezte.

— Xenia grófnőnek igaza van, de nekem nem szabad szólnom.

Az est hosszú órái oly gyorsan röppentek tova, mint valami édes tündéralom, mert a fiatal leány visszafojtott lélegzettel hallgatta Mazzana asszony világjáró életének szingazdag leírását és a Nyugat egén rég kigyultak már a csillagok, midőn Margit végre álomra hajtotta fejét a nyaraló kertre nyíló szobájában, melynek ablakai alatt a holdfényben ringó tó ezüst tükre elterült. Hanem az ifjuság és ártatlanság édes álma csakhamar rászállott szűzies pilláira és midőn reggel a hajnal biborfénye a kék halmokon izzott, Margit édes álomból ébredve, azt suttogta:

— Megálmodtam-e azt, vagy látomány volt-e? Oh Istenem, bár ne volna álomkép csupán!

Mert az éjjel úgy rémlett neki, mintha egy szerető szép asszony hajolt volna az ágya fölé és álomlezárta pilláit megcsókolva, azt sugta volna fülébe:

— Isten áldjon meg, én édes gyermekem!

Mazzana asszony arcán vigasztaló remény és szent ígézet mosolya ragyogott, midőn reggel szobájába hívta fiatal vendégét és boudoirjának titokzatos félhomályában utoljára ölelte őt keblére.

— Bizzék meg bennem, édes gyermekem, várjon és aztán jöjjön el hozzám!

A kék Alpesekek ködben uszó ormai már rég eltűntek Margit szemei elől, de Mazzana asszony szivetindító hangja, melyben oly kimondhatatlan gyengédség rezgett, még soká csendült meg Margit fülében. A kedves gyermek szívét jóleső melegséggel árasztották el azok a forró ölelések, melyek elhagyatott árva jelenét boldog jövő ígéretével kecsegtették. Hanem aztán, midőn visszahivta emlékezetébe a nagy művésznővel folytatott hosszú párbeszédet, remegő szívvél nézett elébe a lovagias Borissal való találkozásnak.

— Még mindig a sötét homály gyermeke vagyok. Valami régi átok sujtja életemet.

Aztán eszébe jutott az a szenvedélyes gyűlölet, mely apját Milutin nevének említésére elfogta és visszaemlékezett arra is, hogy mily megvető hidegséggel emlékezett meg Mazzana asszony elhunyt apjáról. Még az ő gyermekes tapasztalatlansága is ösztönszerűleg érezte azt, hogy a művésznő bizonyára ismeri a Milutin-család történetének legcsekélyebb részleteit is.

— Még Boris sem találkozott soha ezzel a csodaszép asszonynyal és ő mégis ismeri apjának egész történetét és jellemét. Minő sötét emlék az, melyből apám gyűlölete és átka fakadt?

Midőn Margit Drezdába érkezett, az első szomorú hír, mely őt fogadta, az volt, hogy Borisnak a czár parancsára Pétervárra kell utaznia.

— Egy hosszú, hosszú esztendő van előttem,

sóhajtott Margit, midőn biborra gyuló arczának áruló pirját azzal remélte rejtegethetni, hogy szemérmesen földre sütötte könyfátyolos szemét.

— Mikor bucsuzik az ezrede, ur? — kérde halkan.

-- Boris előbb Jasnagorára kísér bennünket és aztán Varsóban megvár, hogy bucsut vehessen.

— Visszamegy Keletre? — faggatá a fiatal leány Xenia grófnőt, szívébe nyilaló halálos félelemmel, melynek nem mert kifejezést adni éleslátásu anyai barátnője előtt.

— Igen, gyermekem, odamegy uj babérokat aratni.

Margit elhallgatott és révedező szemekkel álmodozott a titokzatos multról és a homályos jövőről; csak akkor rezzent föl merengéséből, midőn Boris belépett és sugaras arczczal üdvözölte őt.

— Boris, — szólalt meg Xenia grófnő, mi alatt Vera és Margit a szalon másik végében összebujva sugdostak, — önre bizom, hogy Pétervárott megtudja Waldberg gróf multjának történetét, mert most már kétségtelenül tudom, hogy ő valami igen fontos személyes szolgálatot tehetett a czárnak. Margit ugyanis bécsi bankárjának révén hivatalosan arról értesült, hogy élethossziglan huzza majd az apjának kivetett nyugdíjat.

Boris arcza elborult, midőn e megfejthetetlen talányon töprenkedett és az egész utazás alatt mindig azon tünődött, hogy miért fedí oly sötét

homály ennek az embernek a nevét, ha tényleg nagy horderejű szolgálatokat tett a fejedelemnek. A lengyel határon elváltak utjaik és Boris egyedül indult Varsóba.

Margit Berg grófnő kíséretében Jasnagorán várta a tiszteletre méltó agg apát elé való bocsátatását, hogy az ő kezéből átvegye apjának letétjét. Határozatlan balsejtelve ösztönszerűleg is azt sugta neki, hogy apjának multja Lengyelország valami rég eltemetett szomorú történetével van kapcsolatban és ez a sejtelem annál aggasztóbb félelemmel töltötte el, mert a szívébe lopódzott szerelem nap nap után csak a Boristól való válásról suttozott.

Ő tudta és érezte azt, hogy baráti rokonszenvnél mélyebb érzés az, mi a fiatal hőst hozzá fűzi és midőn Xenia grófnő elmondta neki, hogy a jeles fiatal tisztet külön megbizással küldte a czár Kis-Ázsiába, holthelvány arczczal fogadta e megdöbbentő hirt.

Még az örökké mosolyderűs Vera is elkomolyodott, midőn látta, hogy barátnője e hir hallatára szótlánul emelkedik föl helyéről és a jasnagorai ódon kastély ablakához lépve, merőn szegzi szemét a nagy bástyafalas zárdára, melyben az ő sorsa rejlik. Szemei forró könnyekkel teltek meg és egész teste nagy nehezen visszafojtott zokogástól remegett meg, midőn halkán suttozta:

— Ő messze elmegy, nagyon messze, és tán sohse fogja megtudni

Zokogó panasza elhalt ajkain, mert e perczen egy feketeruhás barát jelent meg a küszöben és tudatta vele, hogy a tiszteletre méltó apát várja őt.

Mély gyászba öltözötten sietett Margit hű komornája kíséretében, a lengyel szűz anya ódon hajlékához, mely fönn a bérczormon sötétlett. Az egész uton egy szót se váltott a baráttal, ki némán vezette be őt egy nagy terembe, hol egy őszhaju aggastyán ült papirosokkal borított asztala mögött. A barát aztán ép oly szótlánul vonult vissza a szoba egyik zugába és ott térdre borulva, az egész idő alatt fel se vetette szemét. Csupán keskeny ajkai vonaglottak meg esdeklő imában és jobbjával meg-megveregette a mellét, amint hiába igyekezett arra, hogy ájtatosságát meg ne zavarják a könyörgő gyermeklányka esdő szavai, ki hosszú, hiábavaló faggatás után félájultan borult térdre az apát előtt.

Midőn Margit az apát szobáját elhagyta, arca elárulta, hogy az agg apát nem csepegtetett enyhítő balzsamot szívének vérző sebeibe.

— Legyen türelmes, gyermekem, — szólott az apát tompán. — Ön fiatal és ártatlan. Bizzék az Uristenben és a szent Szűzben. A várakozás éve el fog mulni, gyorsabban, mint szeretné. Ne akarjon időnek előtte megtudni valamit. Mert egy nagy bűn, egy rettenetes vétek árnya borul arra a multra, melynek titkaiba be akar hatolni.

Az esti szél busan zúgott végig a nagy lengyel sikságon, és az esti csillag kipattant a keleti

ég felhős homályából, midőn Margit zokogva mon-
dotta el szomoruan végződött látogatásának ered-
ményét. Az ékszerek, a pénz, a számadások egy
Varsóba induló barát révén kezéhez fognak jutni
ugyan, hanem a lepecsételt iratokra, az elhunyt apa
rettenetes hagyatékára, mely a gyóntatószékbe leté-
tetett, két hosszú évig kell még várnia.

— Vége van mindennek, örökre. Soha nem fo-
gom neki elmondhatni a valót. Mert a szívem meg
fog szakadni, mielőtt az az idő elérkeznék. Ő el van
veszve számomra, el van veszve örökre, mindenkorra!

— Gyermekem, édes Margitkám ... Isten-
ajándékozta drága gyermekem. Ne csüggedj el.
Légy erős és bátor. Hisz Bellagioban vár rád
valaki, a ki egy év múlva le fogja leplezni a mul-
tak szomorú történetét. És Boris várni fog.

Egy borus, esős őszi délután Margit lesütött
szemekkel állott Boris előtt. A fiatal katonatiszt
varsói tartózkodásának utolsó napja volt ez.

— Margit, én távozom, — szólt, mindkét
kezével megragadva a fiatal leány jéghideg kis
kacsóit, — megyek a császár hívó szózatára, hazám
szolgálatában. Már rég szerettem volna elmondani
önnek mindazt, ami most ajkaimra tolul, hanem —
hangja reszketett, amint Margit gyászruhájának leomló
fekete ránczait érintette — ez visszatartott. De itt
hagyom önt annak az áldott nőnek az oltalma
alatt, ki anyát pótolt nekem, azt a drága anyát,
kit én nem ismertem soha, ép úgy, mint ön nem

ismerte azt, a ki önnek életet adott. Soha még nőhöz nem mondtam azt, a mit most önnek mondok, Margitom, hanem arra kérem viszont ez emlékeztető jellel, hogy várjon rám egy évig.

Ezzel egy vékony, lekopott aranykarikát húzott rá az ujjára.

— Anyám jegygyűrűje volt, — mondá ünnepelesen. Aztán lehajtotta büszke fejét és megcsókolta a vasmarkában nyugvó remegő ujjakat. — A csár iránti kötelességemet kell teljesítenem. És van még egy másik szent kötelességem az apámmal szemben is. Xenia grófnőnek meg fogom írni mindazt, a mit önnel tudatni akarok. Ő mondta meg nekem, hogy önnek is még egy hosszú esztendeig kell várnia. És most itt a válasz percze! Margit, Margit, fog-e rám várni, míg megpróbáltatásunknak vége lesz?

Margit felvetette szemét és szeretettől sugárzó tekintete Boris tüzes pillantásával összevillant.

— Azért kérdi, Boris, hogy próbára tegye bizalmamat? Várni fogok. És addig is viselem a gyűrűjét, elhunyt édes anyjának jegygyűrűjét.

És Margit könnyek között mosolygott, midőn Boris forró ajkai homlokához tapadtak.

Mire feleszmélt, Boris már elhagyta a szobát és Margit Xenia grófnő karjaiba borulva zokogta:

— Boris, várok rád, várok, várok . . .

Ezt fogadta meg naponta ismételt szent esküvel hosszú, kinos hónapokon át.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

